

Open deuren van Jeugdzorg Hengelo voor allochtone meisjes en jongens

Een onderzoek naar de situatie rondom
de jeugdhulpverlening aan allochtone jongeren

augustus 2008

Open deuren van Jeugdzorg Hengelo voor allochtone meisjes en jongens

Een onderzoek naar de situatie rondom
de jeugdhulpverlening aan allochtone jongeren

augustus 2008

Colofon

Uitgave: Variya
Wierdensestraat 39c
7607 GE Almelo

Telefoon: 0546 - 542020
Fax: 0546 - 542030
E-mail: info@variya.nl
Internet: www.variya.nl

Publicatie nr: 2008 - 06

Trefwoorden: jongeren, jeugdzorg, onderzoek,
Hengelo

Opdrachtgevers: provincie Overijssel
gemeente Hengelo

Onderzoekers: Jan Cornelis
Tahira Joemmanbaks

Datum: augustus 2008

© Variya

Gehele of gedeeltelijke overname of reproductie van de inhoud van deze uitgave op welke wijze dan ook, is slechts toegestaan op voorwaarde van bronvermelding.

Inhoudsopgave

Samenvatting en aanbevelingen	5
1. Inleiding	7
1.1 Aanleiding	7
1.2 Probleemverkenning	7
1.3 Doelstelling	7
1.4 Werkwijze	8
1.5 Leeswijzer	8
2. Hengelse jeugdzorginstellingen en zorg aan allochtonen	9
2.1 Inleiding	9
2.2 Jeugdzorgbeleid en allochtonen	9
2.3 Registratie naar etnische afkomst	12
2.4 Relevante (door)verwijzers	12
2.5 Knelpunten in contacten met allochtonen	13
2.6 Onderzoek in Hengelo	14
2.6 Successen	14
2.7 Conclusies	14
3. Niet-Westerse allochtone jeugdproblematiek en jeugdzorg	16
3.1 Inleiding	16
3.2 Verschillen in problematiek tussen allochtone en autochtone jongeren	16
3.3 Specifieke problemen in de opvoeding van allochtone jongeren	19
3.4 Problematiek op scholen	19
3.5 Geconstateerde problemen door de politie en justitie	19
3.6 Verschillen tussen etniciteiten	20
3.7 Bekendheid van de jeugdzorg en het in contact komen met de jeugdzorg	21
3.8 Mening van allochtone jongeren en hun ouders over de jeugdzorg	22
3.9 Conclusies	24
4. Vernieuwende projecten en werkwijzen	25
4.1 Inleiding	25
4.2 Jongeren	25
4.3 Gezinnen	26
4.4 Scholen	26
4.5 Jeugdzorginstellingen	27
4.6 Politie	27
4.7 Geïntegreerde projecten	28
4.8 Toekomstige projecten	28
4.9 Conclusies	28
5. Conclusies en aanbevelingen	30
Literatuurlijst	37

Bijlagen:

Bijlage 1.	Instellingen en contactpersonen	40
Bijlage 2.	Demografische gegevens gemeente Hebgelo	42
Bijlage 3.	Niet-Westerse allochtone jeugdproblematiek en jeugdzorg	43
Bijlage 4.	Vernieuwende projecten en werkwijzen	56
Bijlage 5.	Meningen van instellingen over de aanbevelingen	71

Samenvatting

Dit rapport geeft de resultaten van een onderzoek naar de jeugdzorg aan allochtone jongeren in Hengelo. Achtereenvolgens wordt de situatie bij jeugdzorginstellingen in Hengelo beschreven, worden de resultaten van onderzoeken in Nederland weergegeven en worden een groot aantal voorbeeldactiviteiten en –projecten genoemd. Ook zijn aanbevelingen geformuleerd om de zorg aan allochtone jongeren in Hengelo te verbeteren.

Situatie in Hengelo

De bevolking in Hengelo bestaat voor 11,5 procent uit Niet-Westerse allochtonen. Binnen de leeftijdsgroep 0-19 jaar is dit percentage ruim 17 procent.

Bij bijna alle jeugdzorginstellingen in Hengelo is het percentage allochtone medewerkers onder, of ver onder, de 17 procent. De meeste instellingen hebben een begin gemaakt met interculturalisatie. Ongeveer de helft van de instellingen heeft een duidelijk aanspreekpunt hiervoor binnen de organisatie.

Scholing van de medewerkers op het gebied van interculturele communicatie en dienstverlening vindt binnen de meeste instellingen plaats, maar wel op beperkte schaal. Bijna alle instellingen passen hun werkwijze aan aan de cliënt. Dit kan variëren van het nemen van meer tijd tot aangepaste wijze van het in contact komen met en/of hulp aan allochtone jongeren en hun familie. In de hulpverlening aan allochtone jongeren wordt als knelpunt genoemd dat allochtone jongeren andere verwachtingen van de jeugdzorg hebben dan autochtone jongeren. Er is een behoefte aan specifieke werkwijzen voor deze doelgroep.

Acht van de negen instellingen hebben een vorm van registratie naar etnische afkomst. De wijze van registratie is niet overal dezelfde. Verwerking van deze gegevens vindt nog niet plaats. De schattingen van de instellingen wat betreft de samenstelling van het cliëntenbestand komen overeen met onderzoeken elders: een ondervertegenwoordiging van allochtone jongens in de vrijwillige vormen van jeugdzorg en een oververtegenwoordiging in de verplichte vormen. Allochtone meisjes zijn ondervertegenwoordigd.

De belangrijkste doorverwijzers van de jongeren naar de jeugdzorg zijn scholen, consultants uit de eigen cultuur/zelforganisaties, consultatiebureaus, huisartsen en het buurt en clubhuiswerk. Verschillende instellingen noemden hun contacten met allochtone organisaties om met name de bekendheid en de toegankelijkheid van hun instelling te verbeteren.

Wetenschappelijk onderzoek

Onderzoek in diverse plaatsen in Nederland toont aan dat grensoverschrijdend gedrag bij jeugdigen, autochtoon en allochtoon, op grote schaal voorkomt. Een kleine groep glijdt af naar crimineel gedrag. Er zijn een aantal risicofactoren die het vervallen naar criminaliteit versterken. Allereerst is dat het opgroeien in armoede, gevolgd door de culturele achtergrond van de jeugdigen en het opgroeien in een éénoudergezin. Een andere risicofactor is het hebben van een gebrekkig ontwikkeld sociaal netwerk.

Allochtonen zijn in de zwaardere vormen van de jeugdzorg sterk oververtegenwoordigd. Een eerdere hulpverlening is noodzakelijk en ook mogelijk omdat al op zeer jonge leeftijd de risicojongeren ‘herkend’ kunnen worden. Met name door het opgroeien tussen twee culturen krijgen veel allochtone jongeren problemen.

De ondervertegenwoordiging van allochtone hulpverleners, en het bijna geheel ontbreken van specifieke methodes voor allochtone jongeren en hun familie, leidt er toe dat veel allochtone jongeren niet de hulp krijgen die zij nodig hebben en dat ze door justitie zelfs zwaarder gestraft worden dan autochtone jongeren. Zwaarder en sneller straffen blijkt niet te helpen; een integrale aanpak is effectiever. Driekwart van de gedetineerde jongeren blijkt

psychiatrische problemen te hebben. De huidige behandeling van deze problemen tijdens de detentie is niet doeltreffend.

Weinig aandacht krijgen internaliserende problemen (depressiviteit, suïcidaal gedrag, angst en eenzaamheid), hoewel juist die problemen veel voorkomen bij allochtone jongeren in het algemeen en bij allochtone meisjes in het bijzonder. Deze groep meisjes krijgt onterecht weinig aandacht. Ziekteverzuim en spijbelen onder scholieren is een duidelijk signaal dat er problemen zijn.

Zowel onder autochtone als allochtone jongeren is er weinig kennis over de jeugdzorg. Zij gaan te rade bij vooral vrouwelijke personen in hun eigen netwerk. In de meeste gevallen komt het niet tot een contact met een hulpverlener. Vooral in allochtone gezinnen wordt geprobeerd om het probleem binnen de eigen kring op te lossen. Pas als het probleem escaleert wordt externe hulp gezocht. Verwijzing naar de jeugdzorg gebeurt in veel gevallen door de moeder en scholen. Allochtone jongeren staan, meer dan autochtone jongeren, open voor de adviezen van hun docenten.

Voorbeeldprojecten

De kernbegrippen uit het onderzoek, vroegscreening, vergroten sociaal netwerk en geïntegreerde aanpakken, zijn terug te vinden in diverse projecten.

De vroegscreening en opvoedingsondersteuning vindt in veel gevallen plaats via peuterspeelzalen en kinderdagverblijven. Knelpunt blijft dat veel kinderen van 2-4 jaar (in Zwolle 50%) hier niet naar toe gaan vanwege de financiële drempel van deze instellingen. Hierdoor blijft de doelgroep buiten beeld, die juist bereikt moet worden. Dezelfde financiële drempel weerhoudt veel allochtone- en autochtone kinderen om lid te worden van een sportvereniging. Het zijn juist die kinderen die via een sportvereniging hun netwerk op een goede wijze kunnen uitbreiden.

Helaas moet geconstateerd worden dat er veel meer aandacht is voor projecten voor jongeren met externaliserende problemen (agressie, crimineel gedrag en oppositioneel gedrag) dan voor jongeren met internaliserende problemen (depressiviteit, suïcidaal, angst, eenzaamheid). Projecten voor allochtone meisjes zijn zeer schaars, maar erg nodig.

Ook op scholen lijkt de meeste aandacht naar probleemgevende leerlingen te gaan. Politie en justitie richten zich ook op overlastgevende jongeren, maar de aanpak wordt breder. Er komt aandacht voor preventieve activiteiten en geïntegreerde projecten.

Bij de geïntegreerde projecten is er opvallend veel aandacht voor Antilliaanse jongeren.

Vernieuwende werkwijzen zijn schaars, maar dat maakt de ervaringen van die paar initiatieven des te waardevoller.

Projecten waarbij gezinnen thuis opgezocht worden, ook als er geen problemen zijn, zijn ook zeer schaars. De Zwolse bezoekvrouwen vormen hierop een uitzondering.

Weinig initiatieven lijken er te zijn vanuit de jeugdzorg om in contact te komen met zelforganisaties (hierop is Hengelo duidelijk een uitzondering), meer allochtoon personeel aan te nemen, of intercultureler te gaan werken. Naast de provinciale steunfuncties en de landelijke instellingen zoals Forum en Pharos lijkt er op dit gebied nog weinig expertise opgebouwd te zijn.

Aanbevelingen

De op grond van dit onderzoek geformuleerde aanbevelingen werden voorgelegd aan vertegenwoordigers van de betrokken instellingen. De meeste aanbevelingen werden hoog tot zeer hoog gewaardeerd.

1. Inleiding

1.1 Aanleiding

De provincie Overijssel heeft met alle gemeenten een convenant ondertekend dat gericht is op het versterken van de keten van lokaal jeugdbeleid en provinciaal jeugdzorgbeleid. In 2006/2007 vond er in dit kader in Zwolle een onderzoek plaats omtrent de toegankelijkheid van de jeugdzorg voor allochtone jongeren en hun ouders. In navolging hiervan besloten de provincie Overijssel en de gemeente Hengelo tot een dergelijk onderzoek in Hengelo. Variya werd gevraagd dit onderzoek uit te voeren.

1.2 Probleemverkenning

Allochtone jongeren komen in onevenredige grote mate terecht in de justitiële circuits van de jeugdzorg. In de lichtere vormen van de jeugdzorg zijn zij ondervertegenwoordigd. Als oorzaken hiervoor worden genoemd: het in eigen kring willen houden van de problemen en de onbekendheid met de jeugdzorg. Van de jeugdzorg wordt gezegd dat ze onvoldoende kennis heeft van de groep allochtonen, te weinig allochtone medewerkers heeft en niet over specifieke methodieken beschikt voor de allochtone doelgroep.

De gemeente Hengelo wil daarom naast meer inzicht in de situatie rondom hulpverlening aan allochtone jongeren, tevens weten welke concrete stappen zij zou moeten nemen om de doelgroep te bereiken. Ten slotte wil men ook inzicht in de knelpunten en succesfactoren van hulpverlening aan allochtone jongeren door een inventarisatie van good and bad practices uit het land.

1.3 Doelstelling

Om de huidige situatie te verbeteren is de volgende doelstelling geformuleerd:

Het verbeteren van de toegankelijkheid van de jeugdzorg voor allochtone jongeren in Hengelo.

In het kader van dit onderzoek vindt een afbakening van deze brede doelstelling plaats. De subdoelstellingen zijn:

- Vergroten van de kennis over de allochtone doelgroep in Hengelo
- In beeld brengen van de specifieke aanpassingen van de Hengelose jeugdzorginstellingen aan de allochtone doelgroep
- Beschrijven van de problematiek van allochtone jongeren
- Het in kaart brengen van initiatieven en ‘good and bad practices’ in Nederland

De titel van dit rapport ‘*Open deuren van de Jeugdzorg Hengelo voor allochtone meisjes en jongens*’ kan dus gelezen worden als:

- Beschrijving van ‘de deuren’ die open staan voor de allochtone jeugd in Hengelo *en als*
- Als aanbeveling hoe ‘de deuren’ te openen voor de allochtone jeugd

1.4 Werkwijze

Een onderzoekster van Variya sprak met vertegenwoordigsters van de jeugdzorginstellingen in Hengelo. Ter completering van de verkregen gegevens vond er later tussen een onderzoeker van Variya nog e-mail contact plaats met deze instellingen. Deze instellingen waren: Bureau Jeugdzorg, Carint, Mediant, Jarabee Jeugdzorg, GGD, Mee Twente, Tactus, Bureau Halt en Scala Welzijnswerk. Dit zijn de instellingen die deelnemen aan het afstemmingsoverleg Jeugdbeleid en Jeugdzorg. Bureau Halt zit niet in dit overleg, maar is toegevoegd vanwege de oververtegenwoordiging van allochtone jongeren in de contacten van Bureau Halt.

Naast deze contacten werden gegevens verzameld uit onderzoeksrapporten, publicaties en van het internet. Op grond van de verkregen informatie zijn aanbevelingen geformuleerd. Deze aanbevelingen werden voorgelegd aan de negen betrokken instellingen om op hun urgentie te beoordelen en adviezen te geven hoe deze aanbevelingen te realiseren.

1.5 Leeswijzer

Dit rapport is als volgt opgebouwd. In hoofdstuk 2 wordt de etnische samenstelling van de gemeente Hengelo weergegeven. Tevens is de situatie bij de Hengelose jeugdzorginstellingen kort beschreven.

In hoofdstuk 3 wordt een beeld van de problematiek van allochtone en autochtone jongeren gegeven. Aanvullende informatie met betrekking tot deze problematiek is in Bijlage 3 te vinden.

Vervolgens wordt in hoofdstuk 4 een beeld geschetst van projecten op het gebied van de zorg aan allochtone jongeren in Nederland te vinden zijn. In Bijlage 4 is uitgebreide informatie over deze projecten opgenomen.

De conclusies en aanbevelingen staan weergegeven in hoofdstuk 5. In Bijlage 5 zijn de waardering en meningen van de jeugdzorginstellingen te lezen over deze aanbevelingen.

De opbouw van het rapport is gelijk aan het rapport 'Zorgen over allochtone jongens en meisjes in Zwolle'. De hoofdstukken 3 en 4 in beide rapporten zijn grotendeels hetzelfde.

2. Hengelose jeugdzorginstellingen en zorg aan allochtonen

2.1 Inleiding

In dit hoofdstuk komen de jeugdzorginstellingen in Hengelo in relatie tot de zorg aan allochtonen aan de orde. Hiervoor zijn gesprekken gevoerd met negen instellingen, te weten Tactus, Mediant, Jeugd Gezondheidszorg Carint, Algemeen Maatschappelijk Werk (Carint), Mee Twente, Bureau Jeugdzorg, Geestelijke Gezondheidsdienst (GGD), Jarabee Jeugdzorg, Halt en Scala Welzijnswerk. Als introductie op dit thema wordt in paragraaf 2.2 de specifieke aanpak voor allochtone jongeren door de jeugdzorg behandeld aan de hand van een uitspraak van minister Donner in de Tweede Kamer. In paragraaf 2.3 wordt de registratie naar etnische afkomst besproken. Dit is een belangrijk meetinstrument voor de instroom van allochtone cliënten en hun hulpvragen. Vervolgens wordt in paragraaf 2.4 aandacht besteed aan de instanties en personen die fungeren als belangrijke (door)verwijzers van allochtone jongeren naar de jeugdzorg. De knelpunten die instellingen ervaren in hun contacten met allochtonen worden in paragraaf 2.5 belicht. In paragraaf 2.6 volgt een uiteenzetting van de succesvolle Hengelose projecten. Dit hoofdstuk eindigt met een aantal conclusies. In Bijlage 1 is informatie te vinden over de betrokken instellingen.

2.2 Jeugdzorgbeleid en allochtonen

Bij de behandeling van de ‘Voortgangsrapportage Jeugdzorg 2003-2005’ kreeg minister Donner van de CDA-fractie in de Tweede Kamer de vraag: ‘Welk beleid wordt er vanuit de jeugdzorg gericht ingezet om de criminaliteit onder allochtone jeugdigen (en hun ouders) te helpen verminderen?’¹ Het antwoord van Donner geeft aan dat er een duidelijke specifieke aanpak voor allochtone jongeren bestaat.²

De minister noemt namelijk de volgende vier punten:

- a. Allochtone jongeren met delinquent gedrag krijgen een intensieve begeleiding om verder afglijden te voorkomen
- b. Het personeel van jeugdzorginstellingen dient geschoold te worden om de hulpverlening aan allochtone cliënten te verbeteren
- c. De personeelssamenstelling dient een afspiegeling te zijn van de samenstelling van de bevolking in de regio
- d. De overheid stelt middelen ter beschikking voor opvoedings- en gezinsondersteuning aan allochtone gezinnen

De situatie bij de tien Hengelose jeugdzorginstellingen in relatie tot deze vier punten wordt hieronder uiteengezet.

Ad a: Intensieve aanpak

Door de afdeling jeugdreclassering van Bureau Jeugdzorg wordt de methode ITB/Criem toegepast bij allochtone jongeren. ITB-Criem is een intensieve trajectbegeleiding voor jongeren van allochtone afkomst. Er wordt afgestemd op de specifieke situatie en de jongere krijgt een cognitief gedragsmatige training. Bij andere afdelingen van Bureau Jeugdzorg en bij de andere instellingen zijn geen intensieve begeleidingen specifiek voor allochtone jongeren.

¹ De plaats van ‘en hun ouders’ in de vraagstelling zal waarschijnlijk niet met opzet zo gekozen zijn. In plaats van ‘criminaliteit onder de ouders’ zal bedoeld zijn: de ondersteuning die de Jeugdzorg aan de ouders geeft.

² E-zine Jeugdzaken NIZW, 18-2-2005

Ad b: Scholing personeel en hulpverlening aan allochtone cliënten

Scholing op het gebied van cultuurverschillen, interculturele communicatie en interculturele hulpverlening vond/vindt bij verschillende instellingen plaats. Carint, Bureau Jeugdzorg, Tactus en Scala gaven aan hier ervaring mee te hebben. Bij Mediant en Jarabee hebben dergelijke trainingen nog niet plaatsgevonden.

Bij verschillende instellingen is men ook met interculturalisatie begonnen en/of hebben een aanspreekpunt voor interculturele aspecten van het werk.

Bureau Jeugdzorg had gedurende twee jaar een interculturalisatie werkgroep en er was een interculturalisatie project bij de jeugdreclassering. Carint en Mediant hebben een aandachtsfunctionaris interculturalisatie. Tactus heeft een multicultureel expertise team. Een dergelijk team is onder de naam werkgroep allochtonen actief binnen Carint. Bij Carint is ook een Voorlichtster Eigen Taal en Cultuur (VETC'er) die ook op het consultatiebureau actief is. In Bijlage 1 staan de adresgegevens vermeld van de contactpersonen van de verschillende instellingen.

De afwezigheid van een dergelijke werkgroep of coördinator betekent echter niet dat de andere organisaties niets doen op dit terrein. Ook bij deze instellingen zijn er medewerkers die zich een bepaalde kennis en ervaring eigen hebben gemaakt, maar door het ontbreken van een centraal aanspreekpunt binnen de organisatie is het, zowel voor medewerkers van binnen de eigen organisatie als voor personen van buiten de organisatie, moeilijk om de juiste persoon te vinden. Interculturalisatie kan ertoe bijdragen dat er bruggen worden geslagen tussen deze eilandjes van kennis en ervaring.

Inmiddels zijn er activiteiten specifiek voor allochtonen beschikbaar. Carint noemt de verschillen klein: de benadering van de allochtone ouders is anders, het protocol 'Niet verschenen zonder bericht' wordt vaker toegepast en er wordt ook gebruik gemaakt van de tolkentelefoon en een VETC'er.

Mediant maakt ook gebruik van de diensten van de tolkentelefoon en VETC'ers. Voorts zijn er vertaalde folders en een opvoedingscursus. Mediant kreeg van de provincie het akkoord voor de financiering van de landelijke activiteit 'Power' voor allochtone jongens en meisjes. Hiervoor is echter de co-financiering vereist van drie gemeentes. Almelo en Enschede hebben toegezegd, maar Hengelo heeft aangegeven hiervoor geen middelen beschikbaar te stellen.

Tactus heeft een specifiek beleid voor allochtonen beschreven. Onder meer het in contact komen met de allochtone jongeren krijgt veel aandacht.

Scala heeft specifieke groepen van Turkse en Suryoye afkomst en opvoedingsondersteuning voor kind en moeder.

Ad c: Allochtone medewerkers

In Hengelo is 11,5 procent van de bevolking allochtoon van Niet-Westerse afkomst. Van de jongeren van 0-19 jaar is dit percentage zelfs ruim 17 procent. Zie ook bijlage 2 (SMO, 2006). Bij de meeste instellingen is het percentage allochtone medewerkers veel lager dan het percentage allochtone jongeren in Hengelo. Enkele instellingen zijn hierop een uitzondering: Bureau Jeugdzorg (10-15%), Scala (17%) en Tactus (30%). Verschillende instellingen geven aan dat het moeilijk is om voldoende geschoold allochtoon kader te vinden.

Ad d: Opvoedings- en gezinsondersteuning allochtone gezinnen

Scala, Carint en Mediant geven specifieke opvoedingsondersteuning aan allochtone ouders. Verder maken allochtonen gebruik van het Mim-Homestart programma waarbij vrijwilligers ondersteuning geven aan ouders.

Jeugdzorgbeleid in Hengelo

In Hengelo zijn er twee beleidsnetwerken jeugd: Platform (0-12 jaar) en Stuurgroep Rotonde (12-23 jaar). Vanuit deze beleidsnetwerken wordt het gemeentelijke beleid verder ontwikkeld en is er overleg met de provincie Overijssel. Een recente ontwikkeling is dat, ter verbetering van de preventie, activiteiten ontwikkeld worden in het kader van de brede school aanpak. Hiervan ligt de coördinatie bij Scala. De Centra voor Jeugd en Gezin (CJG) worden momenteel voorbereid. Deze centra zullen ook een duidelijke verbinding met de scholen krijgen.

De ontwikkeling van de CJG's gebeurt samen met veertien andere gemeenten in de regio. De projectgroep, die het startdocument voor de CJG's ontwikkelt, bestaat uit vertegenwoordigers van Carint, Bureau Jeugdzorg, Algemeen Maatschappelijk Werk en de gemeente.

Eén van de peilers voor de ontwikkeling van de CJG's zal Triple P zijn. Met dit 'Positief Pedagogische Programma' bestaat sinds 2006 ervaring in Twente (www.triplep-nederland.nl). Het is een laagdrempelig programma waarbij op verschillende niveaus hulp geboden wordt aan ouders en kinderen.

Landelijk beleid

Naar verwachting zal het beleid de komende jaren zich verder ontwikkelen. Richtlijnen van de overheid zullen daar zeker sturend in zijn. In mei 2008 bracht de Tweede kamer het 'Beleidsverslag Jeugd en Gezin 2007' uit. Daarin wordt uitgegaan van vijf ontwikkelingswaarden voor elk kind, ongeacht zijn of haar culturele achtergrond:

- Gezond en veilig opgroeien
- Steentje bij kunnen dragen aan de maatschappij
- Hun talenten kunnen ontwikkelen
- Plezier kunnen hebben
- Goed voorbereid zijn op hun toekomst

Voorts worden in dit beleidsverslag de volgende voornemens genoemd:

- In 2011 worden jeugdigen en hun ouders goed ondersteund
- Geldstromen voor opvoeden in de buurt (G7, vanaf 2009)
- In 2011 worden alle gemeenten bereikt door CJG
- In 2011 zijn in alle gemeenten voor kinderen van alle schoolgaande leeftijden Zorg- en Adviesteams voor vroegsignalering en verwijzing
- Vanaf 2009 maken alle JGZ-organisaties gebruik van het Elektronisch Kinddossier en de Verwijsindex
- Om zowel de kindermishandeling als de jeugdcriminaliteit te verminderen zijn preventieve maatregelen nodig. Bij jeugdcriminaliteit dienen de jongeren zo min mogelijk bloot te staan aan risicofactoren en zoveel mogelijk aan beschermende factoren

De bovengenoemde beleidsvoornemens sluiten in een aantal gevallen al aan bij de ontwikkelingen in Hengelo. In een aantal gevallen zal een vernieuwende aanpak nodig zijn. Hierbij is een interdisciplinaire aanpak gewenst, zo niet noodzakelijk. Ervaringsdeskundigen

en specialisten op de gebieden van cultuurverschillen, interculturele zorg en interculturalisatie dienen in een zo'n vroeg mogelijk stadium bij de ontwikkeling van de plannen betrokken te worden.

2.3 Registratie naar etnische afkomst

Wat de minister niet noemt in zijn antwoord op de Kamervraag, maar wel een belangrijk punt vormt in het beleid ten aanzien van allochtone jongeren, is de registratie naar etnische afkomst. Om de instroom van allochtone cliënten, hun hulpvragen en hun tevredenheid over de hulpverlening te kunnen meten is een registratie naar etniciteit onontbeerlijk.

Bij 8 instellingen wordt er geregistreerd op etnische afkomst. Alleen bij Scala vindt nog geen registratie naar etnische afkomst plaats.

De wijze waarop de instellingen registreren is echter niet uniform. Bij Tactus wordt bijvoorbeeld alleen op geboorteplaats geregistreerd. Het lijkt erop dat informatie over etniciteit alleen maar gebruikt wordt op cliëntniveau en dat er bij geen enkele instelling een analyse gemaakt wordt van de totale instroom, de hulpvragen en de tevredenheid. Met de invoering van het Elektronisch Kinddossier zullen de instellingen op dezelfde wijze gaan registreren.

De informanten van de verschillende instellingen hadden wel een indruk over de instroom van allochtone cliënten. Van de jongeren in Hengelo is 17% van allochtone afkomst. De indruk bestaat dat dit voor de cliënten van de instellingen anders ligt. Bij Mediant en Scala ligt dit hoger is dan 17% en bij Jarabee, Halt en Tactus juist lager.

Opgesplitst naar sexe is er een ander beeld. Jarabee, Tactus, Scala en Halt geven aan dat allochtone meisjes minder dan 17% van het bestand van de cliënten uitmaakt.

Allochtone jongens zijn ook ondervertegenwoordigd bij Jarabee, Halt en Tactus, maar oververtegenwoordigd bij Scala.

Bureau Jeugdzorg constateert een oververtegenwoordiging van Turkse jongeren bij de afdeling jeugdreclassering en bij de instroom in de gezinsvoogdij. Bij de vrijwillige jeugdhulpverlening is er minder instroom van allochtonen en bij de pgb nog minder.

Ongeveer de helft van alle Niet-Westerse allochtonen in Hengelo heeft als herkomstland Turkije. Binnen deze groep is een onderverdeling te maken tussen de etnisch Turkse groep en de etnisch Syrisch-Orthodoxe groep. De twee gemeentes in Nederland waar de aantallen etnisch Syrisch-Orthodoxe personen het grootst zijn zijn Hengelo en Enschede. In de statistieken wordt hier echter geen onderscheid in gemaakt. Cultureel verschillen de twee groepen veel van elkaar en in de praktijk blijkt het niet eenvoudig om gezamenlijke activiteiten voor deze groepen te organiseren.

2.4 Relevante (door)verwijzers

De gesprekspartners van de verschillende instellingen werd gevraagd door welke instanties / personen allochtone jongeren en/of hun ouders in contact komen met de jeugdzorg. Het vaakst werden genoemd de scholen, consultants uit de eigen cultuur/zelforganisaties, consultatiebureaus, huisartsen en het buurt en clubhuiswerk.

In Zwolle werd gevonden dat de meeste allochtone jongeren met de jeugdzorg in contact kwamen na advies van de 'Bezoekvrouwen'.

De Bezoekvrouwen van Travers in Zwolle vervullen een intermediaire functie die er vooral op is gericht allochtone vrouwen de mogelijkheden en kansen te bieden waardoor zij volledig in de samenleving kunnen participeren. Zij doen dit door middel van huisbezoeken, informatie verstrekking, activering tot deelname aan activiteiten, het verstrekken van achtergrondinformatie over diverse culturen aan derden (o.a. instellingen, scholen), als intermediair fungeren tussen instantie en allochtone vrouwen en het uitvoeren van activiteiten. De bezoekvrouwen zijn van allochtone afkomst en worden ondersteund door Travers en door instellingen (Travers.nl, december 2006).

Uit onderzoek in Nijmegen is gebleken allochtone jongeren hun problemen vaker met hun moeder dan met hun vader bespreken. Allochtone moeders hebben vaak een beperkt netwerk en hebben vaak ook problemen met de Nederlandse taal. Intermediairs als de bezoekvrouwen in Zwolle zijn dan ook een effectieve oplossing. Iets dergelijks lijkt ook in Hengelo snel te realiseren te zijn omdat Scala momenteel haar allochtone deelneemsters van onder meer de 'Koffie en Thee ochtenden' wil ondersteunen naar een hogere mate van zelfredzaamheid.

Slechts een deel van de peuters in Hengelo gaat naar een peuterspeelzaal of crèche. Diegenen die daar niet naar toe gaan komen pas op de basisschool intensief in contact met professionals die knelpunten kunnen constateren en kunnen doorverwijzen. Het zijn met name allochtone kinderen die, ondermeer vanwege de kosten voor peuterspeelzaal en crèche, hier niet naar toe gaan.

Enkele instellingen hebben een specifieke werkwijze zodat allochtone jongeren en/of hun ouders in contact met hen komen. Ook enkele tweedelijns instellingen proberen zo de bekendheid en laagdrempeligheid te bevorderen.

Alle kinderen tussen 0 en 4 jaar krijgen automatisch een oproep voor het consultatiebureau van Carint. Op het consultatiebureau is ook regelmatig een Voorlichtster Eigen Taal en Cultuur aanwezig. Van hieruit zorgt Carint voor doorverwijzing naar onder andere de opvoedingsondersteuning. In dringende gevallen is het AMW ook buiten kantooruren bereikbaar. Het AMW biedt ook hulp aan multi-probleemgezinnen.

Mediant heeft contacten met allochtone intermediairs. Werving voor activiteiten vindt plaats via de zelforganisaties. Voor de activiteit 'Opvoeden in Nederland' is die werving dusdanig succesvol dat de groepen vol zijn.

Bureau Jeugdzorg voert momenteel een experiment uit met het chatten met kinderen.

Tactus noemt haar outreachende werkwijze door allochtone medewerkers, voorlichting, jongeren als intermediair, Turkse krant, een specifiek op jongeren gerichte aanpak (Tactus Jeugd Team), het opzoeken van jongeren in risicosituaties, voorlichting aan ouders in de moskee, mondelinge uitnodigingen en het aan elkaar verbinden van preventie en consultatie.

Scala heeft gemakkelijk contact met de doelgroep door het relatief hoge aantal allochtone medewerkers.

2.5 Knelpunten in contacten met allochtonen

Door de verschillende instellingen worden ook knelpunten genoemd in de contacten met allochtonen.

Door zeven instellingen werd als knelpunt genoemd dat allochtone jongeren andere verwachtingen van de hulpverlening hebben dan autochtone jongeren. Voorts worden problemen met de communicatie regelmatig genoemd (zowel taalkundig als intercultureel), de langere trajecten en het laat signaleren van de problemen bij de jongere. Tot slot wordt het gebrek aan allochtoon personeel en/of intercultureel geschoold autochtoon personeel genoemd.

De meeste instellingen gaven aan dat er nog te weinig aandacht aan deze knelpunten gegeven wordt. Tijd en geld worden daarbij als belemmeringen genoemd.

2.6 Successen

Binnen Hengelo zijn ook successen behaald ten aanzien van de zorg aan allochtone jongeren.

Carint had goede resultaten met haar activiteiten binnen asielzoekerscentra.

Het project Mim-Homestart heeft voor zowel allochtonen als autochtonen goede resultaten. Middels jaarlijkse cliëntenonderzoeken en hulpverleningsevaluaties wordt het hulpverleningsaanbod aangepast.

Mediant noemt als successen de aanpak na de vuurwerkramp, de begeleiding van vluchtelingen met een posttraumatische stress, de vooral lichaamsgerichte therapie en expressieve uitingsvormen.

Jarabee past haar werkwijze aan naar aanleiding van een klanttevredenheidsinstrument waarmee ook de tevredenheid van allochtone cliënten gemeten wordt.

Tactus had een theater thema met 400 bezoekers. Veel wordt verwacht van het nog uit te voeren project POWER.

Halt noemt als successen de contacten met geslaagde afdoeningen en het op verzoek van een specifieke doelgroep geven van voorlichting over Halt en jeugdcriminaliteit.

2.7 Onderzoek in Hengelo

De instellingen werd gevraagd van welke recente Hengelose onderzoeken binnen de jeugdzorg met zij op de hoogte zijn. Geen van de informanten wist een onderzoek te noemen dat een relatie had met de zorg aan allochtone jongeren. De vraag roept zich op of er geen onderzoeken zijn uitgevoerd, of dat daar te weinig publiciteit aan gegeven wordt. Waarschijnlijk is beide het geval. De in dit hoofdstuk beschreven ervaringen van de instellingen lijken een rapportage daarover te rechtvaardigen. In de literatuurlijst van dit rapport worden twee publicaties genoemd die gaan over Suryoye jongeren.

2.8 Conclusies

Bij drie instellingen is het percentage allochtone medewerkers in de orde van grote van het percentage allochtone jongeren in de gemeente. Bij andere instellingen ligt dit lager tot veel lager. Bij de meeste instellingen is er wel een begin gemaakt met interculturalisatie, maar dit onderwerp lijkt geen hoge prioriteit te hebben.

Bij verschillende instellingen is er een duidelijk aanspreekpunt binnen de organisatie voor interculturalisatie of intercultureel werken. Scholing van de medewerkers op het gebied van interculturele communicatie en interculturele zorg vindt slecht op beperkte wijze plaats. Desondanks zijn er door meerdere instellingen specifieke werkwijzen ontwikkeld om allochtone jongeren te bereiken of te ondersteunen. Rapportage over onderzoeken of methodieken zijn er niet of blijven intern.

Op Scala na hebben alle organisaties een vorm van registratie naar etnische afkomst. De wijze van registratie is niet overal dezelfde. Verwerking van deze gegevens vindt nog niet plaats.

De meeste verwijzingen naar de jeugdzorg vindt plaats door scholen, consultants uit de eigen cultuur/zelforganisaties, consultatiebureaus, huisartsen en het buurt en clubhuiswerk.

Door de verschillende instellingen worden ook knelpunten genoemd in de contacten met allochtonen. Als belangrijkste knelpunt in het werken met allochtone jongeren werd genoemd dat zij andere verwachtingen van de hulpverlening hebben dan autochtone jongeren. De

meeste instellingen gaven aan dat er nog te weinig aandacht aan de knelpunten gegeven wordt. Tijd en geld worden daarbij als belemmeringen genoemd.

In vergelijking met de situatie in Zwolle is in Hengelo het percentage allochtone medewerkers aanzienlijk hoger. Voorts zijn er in Hengelo diverse specifieke werkwijzen ontwikkeld voor het werken met allochtone jongeren.

Zwolle beschikt daarentegen over meer onderzoeksrapporten en heeft ook goede resultaten met de 'Bezoekvrouwen' als intermediairs met de allochtone moeders.

In het volgende hoofdstuk komen onderzoeken en projecten elders in Nederland aan de orde, zodat de Hengelose situatie in een breder perspectief geplaatst kan worden.

3 Niet-Westerse allochtone jeugdproblematiek en jeugdzorg

3.1 Inleiding

In dit hoofdstuk wordt aandacht besteed aan de jeugdproblematiek van niet-westerse allochtone jongeren.

Over veel facetten van dit onderwerp is helaas nog zeer weinig bekend. Veel is al wel bekend, maar wordt nog nauwelijks in praktijk gebracht. Een aantal keren zal er specifiek ingegaan worden op de situatie in Zwolle vanwege het onderzoek daar in 2007 en omdat de Jeugdzorg in Zwolle en Hengelo middels Bureau Jeugdzorg Overijssel samenwerkingsverbanden hebben.

In paragraaf 3.2 komen de verschillen in problematiek tussen allochtonen en autochtonen jongeren aan de orde. Aansluitend wordt in paragraaf 3.3 ingegaan op specifieke problemen in de opvoeding van allochtone jongeren. Vervolgens wordt in paragraaf 3.4 de problematiek op scholen behandeld. Paragraaf 3.5 toont de resultaten van onderzoek van de politie en van justitie. Verschillen tussen etniciteiten komen aan bod in paragraaf 3.6. In de paragrafen 3.7 en 3.8 worden respectievelijk de bekendheid van de jeugdzorg en meningen over de werkwijzen van de jeugdzorg beschreven. Het hoofdstuk wordt met een aantal conclusies afgesloten.

Uitgebreide informatie over deze onderwerpen is te vinden in bijlage 3.

3.2 Verschillen in problematiek tussen allochtone en autochtone jongeren

Grensoverschrijdend gedrag is vrij algemeen bij zowel autochtone en allochtone jongeren. Wat maakt dat allochtone en autochtone jongeren in de stad zo vaak vervallen tot de criminaliteit? Wat zijn de symptomen die erop wijzen dat jongeren 'afglijden'? Hoe kunnen zij tijdig getraceerd worden? Is er een specifieke aanpak nodig om deze jongeren te begeleiden?

Veel problemen worden toegeschreven aan de etniciteit van de jongeren, maar er blijken andere factoren te zijn die ook voor autochtone jongeren gelden.

Armoedegerelateerde problematiek speelt de grootste rol bij het ontwikkelen tot probleemgedrag. Pas daarna spelen ook andere factoren als culturele achtergrond en het opgroeien in een éénoudergezin een belangrijke rol (E-zine Jeugdzaken NIZW, 19-03-04). In de criminaliteitsstatistieken scoren allochtone jongeren, landelijk en in Zwolle, veel hoger dan autochtone jongeren. In deze statistieken wordt echter geen onderscheid gemaakt in de sociaal economische achtergronden van deze jongeren, zodat niet vast te stellen is wat invloed van de etniciteit is.

Binnen de jeugdzorg zijn de allochtone cliënten niet evenredig verdeeld. Het percentage allochtone jeugdigen in de vrijwillige hulpverlening is ongeveer 20%, in de kindbescherming daarentegen ongeveer 40% en in justitiële jeugdinrichtingen bijna 60%. Dit geeft aan dat er relatief weinig allochtone jeugdigen bij de vrijwillige hulpverlening terechtkomen (Forum Interventieteam Toegankelijkheid).

Rapportage (Jeugdige) verdachten 2005 in Zwolle

Politie IJsselnd maakte een analyse van het aantal jeugdige verdachten naar leeftijd, wijk en etniciteit. De allochtone jongeren zijn hierbij sterk oververtegenwoordigd (Politie IJsselnd, 2006). Allochtone jongeren zijn ook sterk oververtegenwoordigd als Halt-klanten en in de verzuim-cijfers (Gemeente Zwolle 2005).

Tabel 1 geeft informatie over het percentage autochtone- en allochtone jongeren in de gemeente Zwolle, bij Bureau Jeugdzorg en onder de jeugdige verdachten .

Tabel 1 Autochtone- en allochtone jongeren in Zwolle, in gemeente, bij Bureau Jeugdzorg en als verdachte

	Gemeente Zwolle 0-19 jaar 1-1-2005 (CBS-2005)	Zwelse cliënten Bureau Jeugdzorg December 2006	Zwelse verdachten van Politie IJsselland 12-24 jaar (2005)
Autochtone jongeren	86% N=23.711	87% N= 574	62% N= 402
Niet-Westerse Allochtone jongeren	14% N= 3.943	13% N= 89	38% N= 242
Totaal	100% N=27.654	100% N= 663	100% N= 644

Bronnen: Gemeente Zwolle: Minderheden in Cijfers per 1-1-2005 (Bijlage 2, SMO, 2006) & Politie IJsselland: Rapportage (Jeugdige verdachten 2005 in de gemeente Zwolle)

De allochtone cliënten bij Bureau Jeugdzorg zijn licht ondervertegenwoordigd. Als jeugdige verdachte zijn ze echter sterk oververtegenwoordigd.

De samenstelling van de allochtone groep naar etniciteit staat weergegeven in tabel 2

Tabel 2 Samenstelling allochtone jongeren in Zwolle, bij Bureau Jeugdzorg en als jeugdige verdachte

Herkomstland ouders	Gemeente Zwolle 0-19 jaar 1-1-2005 (CBS-SMO)	Cliënten Bureau Jeugdzorg Dec. 2006 N=89	Verdachten 2005 Politie IJsselland 12-24 jaar N=242
Turkije	22%	12%	15%
Ned.Antillen	14%	12%	15%
Suriname	11%	4%	8%
Marokko/Tunesië/Algerije	6%	19% (Marokko)	6% (Marokko)
Voorm. Joegoslavië	4%	11%	?

Bronnen: Gemeente Zwolle: Minderheden in Cijfers 1-1-2005 (Bijlage 2, SMO, 2006) & Politie IJsselland: Rapportage (Jeugdige verdachten 2005 in de gemeente Zwolle)

Bij een evenredige vertegenwoordiging, binnen de allochtone groep, zouden de percentages in de tweede en derde kolom dezelfde moeten zijn als in de eerste kolom. Alvorens naar de afwijkingen te kijken de volgende opmerkingen:

- De hulpverlening, door Bureau Jeugdzorg, aan een probleemgezin met veel kinderen, geeft al snel een oververtegenwoordiging te zien van een bepaalde etniciteit. Dit is waarschijnlijk het geval bij de cliënten van Marokkaanse afkomst
- De leeftijden in de drie kolommen zijn niet gelijk, hetgeen (geringe) afwijkingen geeft
- Het percentage 12-17 jarige Antilliaanse verdachten is duidelijk hoger dan dat van de 18-24 jarigen: respectievelijk 17 procent en 13 procent van de groep allochtone verdachten

Op grond van de weergegeven cijfers kan gesteld worden dat binnen de groep allochtone jongeren:

- De jongeren van Turkse afkomst zijn zowel bij Bureau Jeugdzorg als onder de verdachten sterk ondervertegenwoordigd binnen de allochtone groep
- De jongeren van Surinaamse afkomst zijn onder de verdachten ondervertegenwoordigd en bij Bureau Jeugdzorg sterk ondervertegenwoordigd
- De Marokkaanse jongeren zijn bij Bureau Jeugdzorg sterk oververtegenwoordigd
- De jongeren uit Voormalig Joegoslavië zijn bij Bureau Jeugdzorg sterk oververtegenwoordigd

De gegevens van tabel 2 rechtvaardigen een vervolgonderzoek, waarbij ook de gegevens van de andere jeugdzorginstellingen meegenomen dienen te worden. Aandacht voor soort klacht, ernst van de klacht en wijze van binnenkomst verdienen aandacht.

Vermeldenswaard is dat ruim 11% van de allochtone cliënten van Bureau Jeugdzorg in Zwolle, kind is van een vader en moeder uit verschillende, niet-Nederlandse, herkomstlanden. Dit roept de vraag op of dergelijke kinderen het extra moeilijk hebben.

Gegevens van Bureau Jeugdzorg en de Politie in Hengelo waren niet beschikbaar, zodat de situatie in Hengelo niet met die van Zwolle vergeleken kon worden.

De meeste onderzoeken en de berichten in media gaan over de overlast die allochtone jongeren veroorzaken. Ook de cijfers van de allochtone cliënten binnen de jeugdzorg geven geen onderscheid in het soort klachten. In de publicatie ‘Bruggen Slaan’ wordt daar echter wel op ingegaan.

‘In de vakliteratuur worden de psychosociale problemen onderverdeeld in internaliserende en externaliserende problemen. Internaliserende problemen worden gekarakteriseerd door “...stoornissen in stemming en gedrag die ‘naar binnen gericht’ zijn. Het gaat hierbij vooral om problemen die nadelig zijn voor de persoon zelf: depressieve gevoelens, suïcidaal gedrag, angst en eenzaamheid” (Junger e.a. 2003). Externaliserende problemen worden gekenmerkt door “.....gestoord gedrag dat naar buiten gericht is, zoals agressie, crimineel gedrag en oppositioneel gedrag” ’ (Junger e.a. 2003). Meisjes hebben relatief meer internaliserende problemen en jongens tonen meer externaliserend probleemgedrag (Junger e.a. 2003, Ter Bogt e.a. 2003). Jongeren met een allochtone achtergrond blijken vaker met psychosociale problemen te kampen dan jongeren met een autochtone achtergrond, ongeacht of het nu om internaliserende of externaliserende problemen gaat. Mogelijke oorzaken zijn cultuurbotsingen, stigmatisering/discriminatie en economische achtergrond. Uit andere onderzoeken komt naar voren dat dit met name geldt voor internaliserend probleemgedrag. Allochtone jongeren blijken bijna anderhalf keer zoveel kans te hebben op psychosomatische klachten. Op zich ligt dat voor de hand, omdat de identiteitsontwikkeling bij deze jongeren niet alleen plaatsvindt in het niemandsland tussen kindertijd en volwassenheid, maar bovendien in een leefwereld waar de thuis- en de gastcultuur op gespannen voet met elkaar kunnen staan. Tijdens de adolescentie worden allochtone jongeren zich meer en meer bewust van hun maatschappelijke minderheidspositie. De identiteitsontwikkeling van allochtone jongeren heeft zo een extra dimensie en niet iedereen slaagt erin om hiermee succesvol om te gaan (Phinney & Rosenthal, 1992). Op grond van deze onderzoeken zouden allochtone jongeren, meisjes en jongens, vaker met problemen kampen dan autochtone jongeren.’ (Verstraten, 2006).

Op grond van het bovenstaande zou de vrijwillige hulpvraag van allochtone jongeren veel hoger moeten zijn. Uit een ander onderzoek kwam naar voren dat onder allochtone meisjes

depressiviteit en suïcidaal gedrag frequenter voor komen dan onder autochtone meisjes (LBR.nl, november 2006).

Een aparte groep vormen de minderjarige asielzoekers. Niet alleen vertrekken er velen 'met onbekende bestemming' uit de opvangcentra, maar hebben zij ook veel last van psychosociale problemen. Om hen te helpen is langdurige psychosociale begeleiding nodig in een veilige en stabiele leefsituatie (E-zine Jeugdzaken NIZW, 4-2-05).

3.3 Specifieke problemen in de opvoeding van allochtone jongeren

Allochtone jongeren hebben het bijzonder zwaar, omdat zij, in tegenstelling tot autochtone jongeren, minder terug kunnen vallen op hun ouders. Daarnaast willen deze jongeren loyaal zijn aan twee culturen. In veel allochtone gezinnen bestaat er een groter verschil tussen de opvoeding van de jongens en die van de meisjes dan binnen autochtone gezinnen (Kuipers, 2001; Abdallah, 2005). Ook wat betreft gezag en assertiviteit zijn er verschillen met de opvoeding van autochtone kinderen. Als de kinderen naar school gaan, krijgen zij te maken met andere omgangsvormen. Het verschil tussen 'binnenwereld' en 'buitenwereld' wordt steeds groter. Opvoedingsproblemen thuis nemen daardoor vaak toe. Mede door de voorsprong in de Nederlandse taal, gaan kinderen hun ouders overvleugelen (Abdallah, 2005). Bij Antilliaanse jongeren blijkt er echter meer aan de hand te zijn. Op de Nederlandse Antillen heeft één op de drie van deze jongeren grote problemen. Nog voor zij naar Nederland komen, zijn dus veel van deze jongeren al hulpbehoevend (E-zine Jeugdzaken NIZW, 13-02-04).

Marokkaanse jongens krijgen vanaf hun elfde jaar minder steun van hun ouders dan hun zusjes en jongere broertjes. Dat verminderde toezicht kan leiden tot probleemgedrag en emotionele problemen (E-zine Jeugdzaken NIZW, 17-11-04)

Veel allochtone ouders zijn zelf opgegroeid in een omgeving waar de familie en de buurt ook een belangrijke rol speelden in de opvoeding. In Nederland kunnen ze voor de opvoeding van hun kinderen veel minder terugvallen op anderen (Verstraten, 2006).

3.4 Problematiek op scholen

Bij ziekteverzuim van leerlingen is er regelmatig sprake van meer dan alleen lichamelijke klachten. Meer aandacht gaat echter uit naar het spijbelgedrag (E-zine Jeugdzaken NIZW, 21-12-04). Driekwart van de jeugd die in Oost-Nederland in de jeugdgevangenis zit, heeft een hardnekkig spijbelverleden. Onderzoek in Zwolle heeft aangetoond dat allochtone leerlingen meer dagen ziek zijn (Roorda & Rietveld) en ook meer spijbelen (Weblog Zwolle)

Allochtone leerlingen hebben op de basisschool een gemiddelde Nederlandse woordenschat die autochtone leerlingen al twee jaar eerder bereikt hebben. Als deze allochtone leerlingen dan op basis van hun Cito-score naar de middelbare school gaan, kunnen zij over het algemeen het niveau van die school niet bijbenen door hun geringe Nederlandse woordenschat. In intellectueel opzicht daarentegen biedt de school vaak te weinig uitdaging voor deze kinderen. Het spanningsveld dat dit teweeg brengt lijkt nog geen aandacht te krijgen (Penninx e.a. 1998).

3.5 Geconstateerde problemen door de politie en justitie

Jongeren, autochtoon en allochtoon, uit een warm gezin vertonen minder vaak delinquent gedrag dan jongeren met problemen thuis en op school. Voor jongens geldt dat sterker dan

voor meisjes. Deze jongens zoeken eerder aansluiting bij leeftijdgenoten die spijbelen, roken, blowen en gokken (E-zine Jeugdzaken NIZW, 21-11-03).

De onderzoeken van de politie die over allochtone jongeren gaan, beperken zich in veel gevallen tot statistische gegevens over de vertegenwoordiging van verschillende etniciteiten in de misdaad. Naar de oorzaken hiervan wordt maar weinig onderzoek gedaan.

Een onderzoek in opdracht van het Programma Politie en Wetenschap toonde aan dat het gebrekkige sociale netwerk veel eerder de oorzaak is van de criminele carrière van allochtone jongeren dan afwijkende waarden en normen. Allochtone jongeren missen een beschermend netwerk dat hen de weg kan wijzen in de Nederlandse samenleving. Het effect van het overdragen van normen zal minimaal zijn als deze jongeren geïsoleerd blijven, aldus de onderzoekers. Kern van hun advies is het bevorderen van gewenste contacten met niet-criminele autochtone jongeren en het verhinderen van ongewenste contacten met criminele allochtone leeftijdgenoten (E-zine Jeugdzaken NIZW, 17-12-02).

Volgens Commissaris voor jeugd- en jongerenbeleid Van Eijck schiet de begeleiding van allochtone jongeren in jeugdzorginstellingen en de begeleiding van hun ouders tekort, waardoor vooral zij na hun vrijlating weer vervallen tot criminaliteit ((E-zine Jeugdzaken NIZW, 16-11-04).

Criminele Antilliaanse jongeren vormen een aparte groep. Velen zijn hier zonder ouders. Een grote groep Antilliaanse jongeren schrijft zich bij aankomst in Nederland expres niet in bij een gemeente. Dat geeft hen de mogelijkheid van stad naar stad te trekken om delicten te plegen, zonder een papieren spoor na te laten. Er zou sprake zijn van een topman die allerlei jonge hulpjes om zich heen heeft (Nederlandse Politie Academie, (E-zine Jeugdzaken NIZW, 7-11-03).

in Nederland met het systeem werken (ANP 11-6-2008).

Slechts een kleine groep van alle kinderen tot en met 12 jaar die in contact komt met de politie, belandt later in de criminaliteit. Maar deze groep is wel verantwoordelijk voor meer dan 60 procent van de jeugdcriminaliteit. Drie politiekorpsen in Gelderland hebben daarom een systeem ontwikkeld om de risicokinderen eruit te pikken. De Radboud Universiteit Nijmegen heeft vastgesteld dat het een betrouwbare aanpak is. Als indicatoren worden ondermeer spijbelen, agressie en de thuissituatie gebruikt. Eind 2009 zullen alle politiekorpsen.

3.6 Verschillen tussen etniciteiten

Bestaan er duidelijke verschillen tussen groepen jongeren van verschillende etnische afkomst? Hoogleraar Vergelijkende Cultuur Studies Hofstede is er in geslaagd om cultuurverschillen tussen verschillende landen aan te tonen, maar hij geeft aan dat de verschillen binnen één land groter zijn dan de verschillen tussen landen (Hofstede, 2005).

Criminaliteit en etniciteit

De politiecijfers, ook in Zwolle, tonen aan dat er een duidelijk verband is tussen etniciteit en het risico om crimineel gedrag te gaan vertonen (Politie IJsselland, 2005). Een wetenschappelijke verklaring voor de oververtegenwoordiging van bepaalde groepen wordt echter niet gegeven. Zoals eerder aangegeven blijkt armoede gerelateerde problematiek een grotere rol te spelen om te vervallen tot criminaliteit dan culturele afkomst.

Asielzoekers en vluchtelingen

Jeugdige asielzoekers en met name alleenstaande minderjarige asielzoekers zijn oververtegenwoordigd bij verschillende vormen van jeugdzorg. In Hengelo bleek dat deze jongeren veelal in een sociaal isolement verkeren en dat het hen aan een netwerk ontbreekt om te integreren (SMO, 2006).

3.7 Bekendheid van de jeugdzorg en het in contact komen met de jeugdzorg

Op grond van de beschreven problemen van de allochtone jongeren zouden er meer allochtone cliënten bij de jeugdzorginstellingen moeten zijn. Dit is met name voor de vrijwillige hulpverlening niet het geval. Weten allochtonen de weg naar de jeugdzorg niet te vinden of voldoet de aangeboden hulp niet aan de verwachtingen?

De kindertelefoon heeft bij autochtone en allochtone middelbare scholieren een veel grotere bekendheid dan het Jongeren Informatie Punt en het Bureau Jeugdzorg. Het sms'en met de kindertelefoon en de website van de kindertelefoon worden steeds populairder. Onbekend is hoe groot het percentage allochtone bellers is (Kindertelefoon.nl, december 2006). Het internet wordt meer door autochtone jongeren geraadpleegd. Allochtone jongeren vragen eerder iemand uit het eigen netwerk, waarbij de moeder en leraren even hoog scoren (Verstraten, 2006).

De laatste jaren is het aantal cliënten van de jeugdzorg sterk gestegen. De jeugdzorg krijgt niet alleen meer cliënten, maar ze zijn ook steeds jonger en er is een toename van zwaardere problemen. Of de problemen ook frequenter en zwaarder zijn dan in het verleden, of dat de weg naar de jeugdzorg beter gevonden wordt, is niet duidelijk (E-zine Jeugdzaken NIZW, 25-2-05).

Uit landelijke onderzoeken blijkt dat de allochtone jeugd binnen de jeugdzorg oververtegenwoordigd is (E-zine Jeugdzaken NIZW, 19-3-04). In Zwolle is dit voor Bureau Jeugdzorg en enkele andere jeugdzorginstellingen echter niet het geval en zijn ze bij de meeste instellingen zelfs sterk ondervertegenwoordigd als cliënt.

Landelijk komen met name Marokkaanse en Turkse jongeren nauwelijks bij instellingen van geestelijke gezondheidszorg, hoewel hulpverleners vermoeden dat ze relatief veel psychische problemen hebben. Daarentegen blijken allochtonen vaker dan autochtonen te worden opgenomen naar aanleiding van een crisissituatie. Mogelijk wachten ze met het zoeken naar hulp, totdat de bom barst, aldus de onderzoekers. De reactie hierop van mevrouw Boedjarath, directeur van Mikado, landelijk kenniscentrum op het gebied van de interculturele geestelijke gezondheidszorg, is: 'Veel geestelijk gezondheidsinstellingen zijn niet toegerust op de wensen van allochtone jongeren.' Boedjarath vindt voorts dat de instellingen zich te afwachtend opstellen. Potentiële cliënten zouden actiever benaderd moeten worden (E-zine Jeugdzaken NIZW, 15-10-04).

Dat geldt waarschijnlijk ook voor allochtone kinderen met gedragsstoornissen. Zij worden minder vaak behandeld hiervoor dan autochtone kinderen, terwijl een stoornis als adhd (hyperactiviteit) niet minder vaak voorkomt. Dit is opmerkelijk omdat uit onderzoek bleek dat de symptomen die duiden op gedragsstoornissen (rusteloos, overactief, niet lang stil kunnen zitten) voor de verschillende etnische groepen hetzelfde zijn (Zwirs, 2006).

In 'Bruggen Slaan' (Verstraten, 2006) wordt ingegaan op het in contact komen met de jeugdzorg. Uit een scholierenonderzoek in Nijmegen gaf 20 procent van de jongeren aan wel eens problemen gehad te hebben waar ze zelf niet uitkwamen. Toch had niemand een hulpverlener ingeschakeld. Hoofdredeën hiervoor waren dat een vreemde daar niets mee te

maken heeft, het probleem dan meteen zo erg lijkt en de jeugdhulpverlener het probleem toch niet kan oplossen. De verschillen tussen autochtonen en allochtonen waren hierbij marginaal. Een hulpcontact kwam pas tot stand na een advies/doorverwijzing. De jongeren zijn meestal doorverwezen door hun moeder (50%), hun vader (29%) of een leraar (30%). Slechts 2 jongeren zijn uit zichzelf naar een hulpverlener gegaan. Meer allochtone jongeren (41%) dan autochtone jongeren (24%) geven aan dat problemen binnen de familie moeten worden opgelost.

Bij een fictief probleemsценario bleek dat zowel autochtone als allochtone jongeren dit het liefst bespreekt met iemand uit hun eigen omgeving. De autochtone jongeren geven hierbij de voorkeur aan hun moeder (47%), een vriendin (38%), een vriend (29%) en hun vader (26%). Bij allochtone jongeren bestaat er een andere voorkeur: een vriendin (39%), de moeder (24%), een zus (19%). De vader wordt niet snel geraadpleegd (12%) en komt zelfs na vriend of broer. In geval er op school een vertrouwenspersoon zou zijn, die in de gaten heeft dat er problemen spelen, wordt er verschillend gereageerd op zijn/haar advies om met een jeugdhulpverlener te gaan praten. 48% van de autochtone jongeren zou dit doen, tegen 62% van de allochtone jongeren (Verstraten, 2006).

Jongeren, allochtoon en autochtoon, blijken dus niet snel zelf contact op te nemen met een hulpverlener. Het zijn met name de moeder en vriendinnen die worden geraadpleegd.

Uit het onderzoek komt duidelijk de belangrijke rol van de moeder naar voren. Niet alleen is zij een belangrijke vertrouwenspersoon, maar ook de belangrijkste doorverwijzer naar de jeugdzorg. Dit geldt ook voor allochtone moeders. In tegenstelling tot autochtone moeders beschikken zij, in het algemeen, over minder kennis van de jeugdzorgvoorzieningen, hebben zij een beperkter netwerk om hierover vragen te stellen, hebben zij veelal een teruggetrokken rol en hebben zij, door een beperktere kennis van de Nederlandse taal, meer moeite om de juiste informatie te verkrijgen. Dat, ondanks deze drempels, de allochtone moeders zo prominent genoemd worden als doorverwijzers, mag als signaal gezien worden dat zij open staan voor ondersteuning van buiten de familie.

Een vergelijkbaar onderzoek werd uitgevoerd onder Suryoye jongeren in Twente. De reacties van deze jongeren waren vergelijkbaar met die van de jongeren in Nijmegen. Hoe belangrijk het is om allochtone medewerkers in dienst te hebben, blijkt uit de ervaring van Jarabee. Er waren veel cliënten uit de Suryoye gemeenschap op het moment dat er een Suryoye medewerker in dienst was. Nu deze persoon niet meer werkzaam is bij Jarabee, zijn er ook geen Suryoye cliënten meer (Abdallah, 2006).

3.8 Meningen van allochtone jongeren en hun ouders over de jeugdzorg

Systematisch onderzoek naar de meningen van allochtone cliënten en hun ouders over de toegankelijkheid en de hulpverlening van de jeugdzorg heeft nauwelijks of geen aandacht. In de verschillende publicaties is de beschikbare informatie voornamelijk gebaseerd op individuele meningen en de interpretaties van hulpverleners. Kwantitatieve gegevens zijn schaars.

Uit het onderzoek 'Bruggen Slaan' komt naar voren dat zowel autochtone als allochtone jongeren een vrij positief beeld hebben van de jeugdhulpverlening. De jongeren die al contact gehad hebben met de jeugdhulpverlening hadden geen afwijkende mening hierover (Verstraten, 2006). Andere positieve ervaringen werden niet gevonden.

De negatieve meningen van allochtone jongeren en hun ouders over de jeugdzorg betreft de volgende aspecten.

- Allochtone families hebben vaak een groot wantrouwen tegenover de jeugdzorg, de kindbescherming en de politie en er is de angst om hun kinderen te verliezen (E-zine Jeugdzaken NIZW, 29-4-04, Verstraten 2006)
- Veel allochtonen groeien op in een 'schaamtecultuur' en de autochtonen meer in een 'bespreekcultuur', welke ook de cultuur van de jeugdzorg is
- De jeugdzorg sluit beter aan bij de individualistische benaderingswijze van autochtonen dan bij de familie gerichte levensstijl van de meeste allochtonen
- De aanmeldingsprocedure is nogal formeel en bureaucratisch (Bellaart & Azrar, 2003, Van Essen, 2004)
- Er zijn weinig allochtone medewerkers
- Er wordt weinig rekening gehouden met de culturele achtergrond van de allochtone cliënten, waardoor de kans groter is dat de screening onvolledig gebeurt en dat de indicatiestelling in gevaar komt (Keen e.a. 2005)
- Allochtone cliënten hebben vaak andere verwachtingen van de hulpverlening dan de hulpverleners zelf. Zij verwachten meer praktische hulp en oplossingen en definiëren hun problemen vaak anders dan de hulpverlener, waardoor er miscommunicatie kan ontstaan (Bellaart, 1997, Bellaart & Azrar, 2003).
- Autochtone hulpverleners zien bepaalde (vaak internaliserende) problemen over het hoofd en hebben vooral oog voor het externaliserende probleemgedrag (Vollebergh, 2002, Verstraten, 2006)
- Autochtone en allochtone cliënten en hun ouders stellen zich, in het algemeen anders op ten opzichte van de hulpverleners: 'Autochtone ouders weten zich veel meer te verdiepen in de problemen die bij hun kinderen spelen. Die zitten bij belangenverenigingen, weten de forums voor elk ditje of datje op internet te vinden. Die zoeken actief hulp en bewerkstelligen dat er zorg komt, terwijl zij hetzelfde verdriet en acceptatieproblemen hebben. Hulpverleners gaan er ook vanuit dat cliënten conform deze wijze handelen' (Pels, 2002, Vollebergh, 2002)
- Het hebben van kinderen met ernstige problemen wordt door veel allochtone ouders ervaren als straf voor iets dat zij verkeerd gedaan hebben. Bij problemen zijn zij vaak niet op zoek naar een hulpverlening die op een psychologische werkwijze op zoek gaat naar oplossingen, Zij verwachten veel meer een oplossing voor het probleem
- Het betrekken van de cliënt/ouders bij het zoeken naar een oplossing, kan averechts uitpakken. Een allochtoon gezin gaf aan weg te zijn gegaan nadat de hulpverlener hen gevraagd wat zij zelf de beste oplossing voor het probleem vonden. De reactie was: 'Als we zelf een oplossing wisten, waren we niet daarnaar toegegaan. Wat heb je aan die hulp als je zelf moet bedenken wat je moet doen?' (Verstraten, 2006)
- Allochtone cliënten en hun ouders vragen vaak om een meer directieve houding van de hulpverlener en concrete oplossingen. De hulpverleners in de jeugdzorg richten zich meer op het bespreekbaar maken van problemen, een gelijkwaardige rol tussen zorgvrager en aanbieder en het vergroten van het zelfsturende vermogen van de cliënt

3.9 Conclusies

Grensoverschrijdend gedrag komt bij autochtone en allochtone jongeren op grote schaal voor. Een kleine groep glijdt af naar crimineel gedrag. Er zijn een aantal risicofactoren die het vervallen naar criminaliteit versterken. Allereerst is dat het opgroeien in armoede en daarna pas de culturele achtergrond en het opgroeien in een éénoudergezin. Een andere risicofactor is het hebben van een gebrekkig ontwikkeld sociaal netwerk.

Allochtone jongeren zijn in de zwaardere vormen van de jeugdzorg sterk oververtegenwoordigd. Een eerdere hulpverlening is noodzakelijk en ook mogelijk omdat al op zeer jonge leeftijd de risicojongeren 'herkend' kunnen worden. Met name door het opgroeien tussen twee culturen krijgen veel allochtone jongeren problemen.

De ondervertegenwoordiging van allochtone hulpverleners en het bijna geheel ontbreken van specifieke methodes voor allochtone jongeren en hun familie, leiden er toe dat veel allochtone jongeren niet de hulp krijgen die zij nodig hebben en dat ze door justitie zelfs zwaarder gestraft worden dan autochtone jongeren. Zwaarder en sneller straffen blijkt niet te helpen; een integrale aanpak is effectiever. Driekwart van de gedetineerde jongeren blijkt psychiatrische problemen te hebben. De kans op een succesvolle behandeling tijdens de detentie is laag.

Weinig aandacht krijgen internaliserende problemen (depressiviteit, suïcidaal gedrag, angst en eenzaamheid), hoewel juist die problemen bij allochtone jongeren veel voorkomen. Het zijn met name de meisjes die deze klachten hebben. Deze groep krijgt onterecht weinig aandacht. Ook ziekteverzuim en spijbelen onder scholieren is een duidelijk signaal dat er problemen zijn.

Zowel onder autochtone als allochtone jongeren is er weinig kennis over de jeugdzorg. Zij gaan te rade bij vooral vrouwelijke personen in hun eigen netwerk. In de meeste gevallen komt het niet tot een contact met een hulpverlener. Er wordt geprobeerd om het probleem binnen de eigen kring op te lossen. Pas als het probleem escaleert wordt er externe hulp gezocht. Doorverwijzing naar de jeugdzorg gebeurt in veel gevallen door de moeder en door scholen. Allochtone jongeren staan, meer dan autochtone jongeren, open voor de adviezen van hun docenten.

Onder allochtone cliënten en hun ouders is onvrede over de weinig aangepaste wijze van werken van de jeugdzorg en de ondervertegenwoordiging van allochtone medewerkers. Systematisch onderzoek naar de meningen van de allochtone cliënten en hun ouders over de werkwijze van de jeugdzorg is nog onvoldoende gedaan. Ook de informatie over specifieke hulpvragen is nog zeer beperkt.

Onderschat wordt de belangrijke rol die allochtone moeders spelen bij de doorverwijzing van hun kind naar de jeugdzorg. Velen van hen hebben helaas een beperkt netwerk. Allochtone intermediairs, zoals bijvoorbeeld de Bezoekvrouwen, zijn van grote waarde bij het geven van informatie en het doorverwijzen.

Weinig onderzoek wordt gedaan naar de oorzaken van de criminaliteit onder bepaalde groepen allochtone jongeren.

Binnen de jeugdzorg vindt de registratie naar etniciteit bij steeds meer instellingen plaats. Analyse van deze cijfers naar etniciteit, naar hulpvraag en hoe men in contact is gekomen met de jeugdzorg wordt echter nog niet gedaan. Een dergelijke analyse verdient prioriteit.

4 Vernieuwende projecten en werkwijzen

4.1 Inleiding

Hoe de Hengelose jeugdzorginstellingen omgaan met zorg aan allochtonen en welke onderzoeken in dit kader in Hengelo, elders in Nederland en het buitenland plaatsgevonden hebben, is in de vorige hoofdstukken uitgebreid besproken. Dit hoofdstuk geeft een indruk van de vernieuwende projecten en werkwijzen op het gebied van zorg aan allochtonen. De selectie hiervan is gedaan op grond van de geconstateerde knelpunten in de vorige hoofdstukken. De informatie beperkt zich dan ook niet tot projecten en werkwijzen voor allochtonen alleen, maar behelst eveneens onderwerpen als preventieve aanpakken, geïntegreerde werkwijzen, het betrekken van ouders en zelforganisaties en vroege signalering van problemen.

Opvallend aan de informatie is dat er meer meldingen zijn over nieuwe projecten dan over rapportages van, al dan niet, geslaagde projecten. Om het onderwerp interculturalisatie en interculturele initiatieven te doen slagen, is een goede aanpak niet de enige vereiste. Net zo belangrijk zijn mensen die deze boodschap bekwaam en inspirerend kunnen overbrengen. Over deze laatste extra dimensie wordt in geen van de rapporten melding gemaakt. Respectievelijk komen in dit hoofdstuk in het kader van vernieuwende projecten en werkwijzen de volgende punten aan de orde:

- 4.2 Jongeren
- 4.3 Gezinnen
- 4.4 Scholen
- 4.5 Jeugdzorginstellingen
- 4.6 Politie
- 4.7 Geïntegreerde projecten
- 4.8 Toekomstige projecten
- 4.9 Conclusies

Uitgebreide informatie over deze projecten en werkwijzen zijn te vinden in Bijlage 4.

4.2 Jongeren

Coaches en mentoren

Op verschillende plaatsen in Nederland zijn projecten gestart waarbij vrijwilligers optreden als coach of als mentor van allochtone jongeren. Per project zijn er verschillen te zien wat betreft de leeftijd en etniciteit van de vrijwilligers. De doelgroep varieert van scholieren, spijbelaars, verslaafden, jongeren met depressies en licht criminele jongeren. De ondersteuning is langdurig en is erop gericht het netwerk van de jongeren te verbreden. Daarnaast worden jongeren gestimuleerd zelfredzaam te zijn en hun talenten te ontwikkelen. Een bijzondere vorm hiervan is op scholen in Limburg waar werkzoekende jongeren een leerbaan krijgen om de leerlingen te coachen (E-zine Jeugdzaken NIZW, 5-9-2003, 18-11-2003, 15-1-2004, 15-9-2004, 16-11-04, en 7-11-2006, SMO-ov.nl, Contrast nr 17, 2004)

Sport

Sport wordt door velen gezien als mogelijkheid om jongeren meer binding te geven met leeftijdsgenoten en de omgeving. Ook biedt sport jongeren meer structuur en wordt er geleerd

samen te werken en regels te accepteren. De BOS-projecten van de landelijke overheid zijn een belangrijke financier van deze projecten. De sportdeelname van allochtone jongeren blijft achter, maar recentelijk zijn er vanuit de overheid en de sportbonden initiatieven om dit te veranderen. Er zijn specifieke projecten voor jongeren die met justitie in aanraking zijn gekomen (Sportraadoverijssel.nl, E-zine Jeugdzaken NIZW, 28-8-2003 en 9-10-2006).

4.3 Gezinnen

Veel allochtone ouders zitten met vragen waarvoor zij slechts met de grootste moeite antwoorden kunnen vinden. Dit heeft te maken met hun beperkte kennis van de Nederlandse voorzieningen, een eenzijdig ontwikkeld netwerk en moeilijkheden met het Nederlands. In Rotterdam is daarom de allochtonentelefoon opgericht (www.telemaat/ikzoekhulp/allochtonentelefoon.html).

De opvoedingondersteuning werkt effectief als er samengewerkt wordt met de peuterspeelzalen. De kinderen leren (samen) spelen en krijgen zo ook de Nederlandse taal onder de knie. De ouders kijken toe en krijgen informatie of advies over de ontwikkeling en de opvoeding van hun kinderen (E-zine Jeugdzaken NIZW, 13-9-2002).

De landelijke overheid gaat gezinnen en jongeren door middel van ‘Centra voor Jeugd en Gezin’ ondersteunen de hulp te vinden die zij nodig hebben. Deze centra komen vlakbij school, buurt of wijk. Naast een vraagbaakfunctie moet het Centrum voor Jeugd en Gezin bij problemen ook snel hulp kunnen bieden en zorgen voor coördinatie van de hulp. Proefprojecten zijn inmiddels gestart, maar wordt nog geen melding gemaakt van specifieke aanpakken om allochtone gezinnen te bereiken (www.minvws.nl/kamerstukken/djb/2006/centrum-voor-jeugd-en-gezin.asp) (E-zine Jeugdzaken NIZW, 25-10-2006).

Het Zwolse project van de bezoekvrouwen van Travers heeft niet alleen landelijke bekendheid opgeleverd, maar werd ook bekroond door het Oranjefonds. De bezoekvrouwen, van allochtone afkomst, hebben een training gehad waarbij met name gewerkt werd aan communicatieve vaardigheden en kennis van de sociale kaart in Zwolle. Met ondersteuning van Travers vervullen zij een brugfunctie tussen allochtonen en diverse instellingen. Dat zij daar succesvol in zijn, blijkt niet alleen uit de toegekende prijs, maar ook uit het feit dat de jeugdzorginstellingen in Zwolle aangeven dat veel allochtone jongeren in contact komen met deze instellingen door informatie en/of advies van deze bezoekvrouwen (Travers.nl, 19-1-2006).

Over het algemeen is de heersende opvatting dat moeders een belangrijker functie hebben in de opvoeding van de kinderen dan de vader. Binnen allochtone gezinnen zou dit nog duidelijker zijn. Opvoedingsondersteuning wordt dan ook vooral voor de moeders georganiseerd. In Hengelo en Enschede wordt echter, met succes, voorlichting aan allochtone vaders gegeven (Mediant.nl).

4.4 Scholen

Scholen besteden extra aandacht aan kinderen die ondersteuning nodig hebben. Terwijl binnen de Nederlandse cultuur de opvoedende taak bij de ouders ligt, is dat in veel andere landen en culturen anders. Niet alleen personen uit de (groot)familie en de buurt hebben opvoedkundige taken, maar ook de school. Hierdoor kunnen allochtone ouders verwachtingen hebben van de school die in de Nederlandse samenleving ongebruikelijk zijn. In het vorige hoofdstuk kwam naar voren dat een zo vroeg mogelijke signalering en interventie het

effectiefst is. Er zijn diverse projecten die daarop inhaken (E-zine Jeugdzaken NIZW, 5-7-2004, 22-2-2005, 19-9-2005, 4-9-2006, 29-9-2006 en 22-11-2006), maar geen enkele melding over een specifieke screening en interventie bij allochtone kinderen).

Voorbeeldprojecten zijn er ook te vinden betreffende spijbelen en vroegtijdig schoolverlaten. De doelen en werkwijze verschillen van plaats tot plaats. Van het signaleren dat kinderen helemaal niet bij een school staan ingeschreven tot het nastreven van het doel dat alle jongeren pas na het behalen van een diploma van school gaan. De aanpak varieert van het geven van extra begeleiding tot het sneller voor de rechter komen. Ook in Zwolle is, met succes, een project geweest om het spijbelen tegen te gaan (E-zine Jeugdzaken NIZW, 17-12-2002, 21-8-2003 en 12-03-04).

4.5 Jeugdzorginstellingen

In Zwolle werd in 2003 een thuislozenteam, het T-Team gevormd, om de problemen van zwerfjongeren op een samenhangende manier aan te pakken, waarbij diverse instellingen samenwerken (E-zine Jeugdzaken NIZW, 2-5-2003).

In de provincie Overijssel wordt gewerkt met 'Eigen Kracht' conferenties, die erop gericht zijn de eigen mogelijkheden van het kind en de directe omgeving te mobiliseren en oplossingen dichterbij huis te zoeken. In Overijssel is voorts een systeem ontwikkeld om cliënt- en hulptrajectgegevens van jeugdzorginstellingen uit te wisselen tussen verschillende organisaties. Een verdere uitbreiding van de elektronische cliëntendossiers van de jeugdzorg ligt in verschiet, waarbij ook een koppeling komt met de informatie van de huisartsen (E-zine Jeugdzaken NIZW, 24-7-2003 en 11-11-2003). Dergelijke initiatieven zijn ook elders in Nederland te vinden.

Vernieuwende werkwijzen voor allochtonen zijn nog schaars, maar duidelijk wel in ontwikkeling. Een aantal van deze initiatieven zijn te vinden in Bijlage 4.

Ook vanuit de doelgroep bestaat er draagvlak voor nieuwe werkwijzen. Zo blijken in Rotterdam twee op de drie moskeeën een bijdrage te willen leveren aan de integratie van moslimjongeren in de Nederlandse samenleving en wensen samen te werken met onder andere jeugdwerkzorg en jeugdhulpverlening (E-zine Jeugdzaken NIZW, 24-6-2003).

4.6 Politie

De activiteiten en projecten die de politie organiseert met allochtone jongeren als doelgroep, richten zich met name op jongeren die al in contact zijn geweest met justitie. Toch organiseert de politie ook preventieve projecten voor jeugdigen waarmee nog geen contact geweest is. In Bijlage 4 is informatie te vinden over een aantal van deze projecten.

Een harde aanpak van crimineel gedrag door alleen sneller en zwaarder te straffen blijkt een lage effectiviteit te hebben. Ook een aantal politiekorpsen vindt de huidige werkwijze te eenzijdig, omdat preventie en hulpverlening hierbij niet aan de orde komen.

Justitie is op zoek naar effectievere methodes om allochtone criminelen weer op het rechte pad te krijgen. Minister Donner overwoog om allochtone jongeren anders te bestraffen, zodat de gevoelswaarde van de straf overeenkomt met de gevoelstraf van autochtone jongeren. Directeur S. Harchaoui van het instituut voor multiculturele ontwikkeling, Forum, voorheen

werkzaam bij een rechtbank en zelf van Marokkaanse afkomst, pleitte daarop voor een ‘bemoeistraf’ om de problemen met Marokkaanse en Antilliaanse criminelen aan te pakken. ‘Je moet je intensief met deze jongens bemoeien. Dat is de straf die het hardste aankomt, want dat willen ze niet’, aldus de directeur. Verder stelt Harchaoui dat er meer allochtoon personeel moet worden aangetrokken bij de reclassering, de Kinderbescherming en Slachtofferhulp (E-zine Jeugdzaken NIZW, 28-11-03).

Antilliaanse jongeren

De Haagse politie is een project gestart voor de Antilliaanse jongeren. In dit project, genaamd ‘Traha Brug’ (bruggen slaan), is er contact met de moeders van de jongeren, aandacht voor het voorkomen van schooluitval en bemiddeling voor werk en huisvesting. De criminaliteitscijfers onder deze groep zijn hierdoor afgenomen (E-zine Jeugdzaken NIZW, 1-9-2003).

4.7 Geïntegreerde projecten

Steeds meer blijkt dat een geïntegreerde aanpak het meeste effect geeft. Diverse projecten spelen daar al op in (zie Bijlage 4), maar geïntegreerde projecten speciaal voor allochtonen zijn er zeer weinig.

Succesvol was het Amersfoortse project ‘Kansloze Marokkaanse jongeren’ dat de Youth Award 2003 won. Het project zorgt voor de dagelijkse opvang van Marokkaanse jongeren uit achterstandswijken. Het project wil de jongeren via een laagdrempelige voorziening begeleiden naar regulier werk (E-zine Jeugdzaken NIZW, 8-10-2003).

Opmerkelijk is dat er veel geïntegreerde projecten voor Antilliaanse jongeren zijn. Het Team Ondersteuning Participatie in Antillianengemeenten (TOPA) ondersteunt vele projecten die onder andere voortijdig schoolverlaten, criminaliteit en jeugdwerkloosheid bij de Antillianen en Arubanen proberen terug te dringen. Ook het project in Zwolle ‘On Track Again’ heeft deze doelstellingen. ‘Woon-werk-leertrajecten voor Antillianen’ zijn er vanaf 2003 al in Breda, Tilburg, Dordrecht, Schiedam en Den Haag (E-zine Jeugdzaken NIZW, 17-9-2003 en 7-9-2006, hetkenniscentrum.nl, justitie.nl).

4.8 Toekomstige projecten

Recentelijk verscheen het rapport van Van Eijck van Operatie Jong, ‘Diversiteit in het Jeugdbeleid’. Daarin wordt ook een ‘Sturingsadvies’ gegeven. Op grond van de gegeven adviezen mag verwacht worden dat de landelijke overheid in de toekomst meer geld ter beschikking gaat stellen voor projecten die aan deze criteria voldoen. Kernpunten zijn onder andere een integrale aanpak, meer allochtone professionals, interculturele expertise, registratie op etniciteit en meer sturing door de wethouders jeugd (www.operatie-jong.nl).

4.9 Conclusies

Twee conclusies uit hoofdstuk 3 waren dat een geïntegreerde aanpak en het zo vroeg mogelijk screenen van kinderen ertoe kunnen bijdragen dat er in het beginstadium van problemen al hulp verleend wordt. In een groot aantal project zijn deze twee aspecten terug te vinden.

De vroegscreening en opvoedingsondersteuning vindt in veel gevallen plaats via peuterspeelzalen en kinderdagverblijven. Knelpunt blijft dat, veel kinderen van 2-4 jaar (in Zwolle 50%) hier niet naar toe gaan. Vanwege de financiële drempel van deze instellingen blijft een doelgroep buiten beeld, die juist bereikt moet worden. Dezelfde financiële drempel weerhoudt veel allochtone- en autochtone kinderen ervan om lid te worden van een

sportvereniging. Juist die kinderen kunnen via een sportvereniging hun netwerk op een goede wijze uitbreiden.

Helaas moet geconstateerd worden dat er meer aandacht is voor projecten voor jongeren met externaliserende problemen (agressie, crimineel gedrag en oppositioneel gedrag) dan voor jongeren met internaliserende problemen (depressiviteit, suïcidale neigingen, angst, eenzaamheid). Meisjes, en met name allochtone meisjes, hebben meer internaliserende problemen. Het is opvallend dat deze groep zo weinig aandacht krijgt.

Op scholen lijkt de meeste aandacht naar probleemgevende leerlingen uit te gaan. Bij de politie en justitie zijn de preventieve activiteiten en geïntegreerde projecten duidelijk in opkomst.

Bij de geïntegreerde projecten is er opvallend veel aandacht voor Antilliaanse jongeren.

Vernieuwende werkwijzen zijn schaars, maar dat maakt de ervaringen van die paar initiatieven des te waardevoller.

Projecten waarbij gezinnen thuis opgezocht worden, ook als er geen sprake is van problemen, zijn zeer schaars. De Zwolse bezoekvrouwen vormen hierop een uitzondering.

Weinig initiatieven lijken er van de jeugdzorg uit te gaan om in contact te komen met zelforganisaties, meer allochtoon personeel aan te nemen, of intercultureler te gaan werken.

Naast de provinciale steunfuncties zoals Variya en landelijke instellingen als Forum en Pharos lijkt er op dit gebied nog weinig expertise opgebouwd te zijn.

5. Conclusies en aanbevelingen

1. Naamsbekendheid

Uit onderzoek in Gelderland is gebleken dat allochtone en autochtone jongeren in eerste instantie steun of advies zullen vragen aan personen uit hun eigen netwerk. Veel minder frequent worden professionele instellingen genoemd, zoals de kindertelefoon en huisartsen. Allochtone jongeren noemen ook leraren of mentoren. Bureau Jeugdzorg heeft weinig bekendheid. Allochtone ouders hebben helemaal weinig zicht op de mogelijkheden voor ondersteuning.

De jeugdzorg in Hengelo moet naar een dusdanige naamsbekendheid streven dat allochtone ouders en allochtone jongeren de jeugdzorg in Hengelo weten te vinden.

2. Informatievoorziening

Allochtone ouders en allochtone kinderen hebben veelal een onvolledig en onjuist beeld van de mogelijk- en onmogelijkheden van de verschillende vormen jeugdzorg. Met name de ouders die het Nederlands slecht beheersen en niet zelf in Nederland zijn opgegroeid, missen deze kennis. Onder meer hierdoor wordt er pas later contact gezocht met de jeugdzorg.

De informatievoorziening over de activiteiten van de jeugdzorg dient aangepast te worden aan hen die het Nederlands niet goed beheersen en aan degenen die onbekend zijn met de activiteiten van de Jeugdzorg (bijvoorbeeld vertaalde folders, aanpassingen op de websites van de instellingen, informatieverspreiding via allochtone zelforganisaties enzovoorts).

3. Samenwerking Kindertelefoon en Bureau Jeugdzorg

In Gelderland geniet de Kindertelefoon onder zowel allochtonen als autochtonen een veel grotere bekendheid dan Bureau Jeugdzorg en het JIP.

Een nauwere samenwerking dan wel samengaan van de Kindertelefoon en Bureau Jeugdzorg is in het belang van de zorgverlening aan allochtone jongeren.

4. Allochtone Oudertelefoon

Allochtone ouders hebben veelal een onvolledig beeld van de mogelijkheden van Bureau Jeugdzorg. Velen van hen beheersen het Nederlands onvoldoende en hebben weinig of geen ervaring met internet. Mondelinge informatie, het liefst in de eigen taal, werkt drempelverlagend.

Een allochtone oudertelefoon, in verschillende talen, zal de drempel voor de allochtone ouders verlagen om contact op te nemen met de jeugdzorg.

5. Registratie etniciteit

Door het ontbreken, bij enkele instellingen, van registratie naar etnische afkomst van de cliënten is het niet mogelijk om na te gaan welke groepen onder- of oververtegenwoordigd zijn voor bepaalde hulpvragen en welke groepen frequenter de ondersteuning voortijdig

verbreken. Door het gedeeltelijk ontbreken van deze registratie is het effect van bepaalde inspanningen ook niet goed te meten.

Registratie naar etnische afkomst dient bij alle jeugdzorginstellingen ingevoerd te worden.

Analyse van de registratiegegevens dient, zo mogelijk op gemeentelijk niveau, plaats te vinden. De resultaten dienen gebruikt te worden voor een verdere ontwikkeling van het beleid en de werkwijze van de instelling.

6. Allochtoon personeel

Allochtone medewerkers worden veelal als een verrijking van een team beschouwd. Taal- en cultuurkennis blijken in de praktijk voordelen op te leveren. Zij treden op als vraagbaak voor collega's en met name de eerste contacten met allochtone cliënten verlopen beter. Soms zijn er echter ook cliënten die liever niet door iemand van dezelfde etnische afkomst geholpen worden.

De samenstelling van het personeelsbestand van de jeugdzorg, met name de frontoffice, dient een afspiegeling te zijn van de demografische samenstelling van de doelgroep naar aantallen en etniciteit.

7. Overdrachtsgesprekken

Binnen de jeugdzorg wordt er vaak doorverwezen. De terugkoppeling of de doorverwezen persoon ook inderdaad is 'aangekomen', gebeurt niet altijd. Personen met een beperkt netwerk, drempelvrees, taalproblemen en zij die er tegen opzien weer het hele verhaal te moeten doen, dreigen bij een overstap naar een andere instelling eerder het spoor kwijt te raken.

Na een doorverwijzing dient er een terugkoppeling plaats te vinden of de cliënt inderdaad is aangekomen. Overdrachtsgesprekken, in aanwezigheid van de cliënt, moeten met name bij allochtone cliënten overwogen worden.

8. Doorverwijzing

Doorverwijzing naar de lichtere vormen van jeugdzorg vindt regelmatig plaats door (school)artsen en scholen. De indruk bestaat dat er relatief weinig allochtonen op deze wijze doorverwezen worden naar jeugdzorginstellingen. Heerst er onder artsen en scholen een grotere weerstand tegen doorverwijzing? Weet men niet waar naar doorverwezen moet worden? Durft men allochtonen niet door te verwijzen om 'Nederlandse omgangsvormen' te leren? Of is er juist meer weerstand vanuit de allochtone gemeenschap?

De knelpunten met betrekking tot de doorverwijzing van allochtone jongeren door artsen en scholen verdient verder onderzoek.

9. Geïntegreerde aanpak spijbelaars

Uit onderzoek, in Oost-Nederland, is gebleken dat 75% van de jongeren die in een jeugdgevangenis zit, hardnekkige spijbelaars zijn. Het tegengaan van spijbelgedrag wordt als belangrijke factor gezien voor het terugdringen van jeugdcriminaliteit.

Ook kan een verhoogde afwezigheid wegens ziekte wijzen op psychische problemen. Naast het spijbelgedrag zijn er ook jongeren die bij geen enkele school staan ingeschreven (in Rotterdam 6 op de 1000 kinderen).

Afwezigheid op school door spijbelen en ziekte verdient een continue aandacht en een geïntegreerde aanpak.

10. Interculturele communicatie en dienstverlening

Cultuurverschillen kunnen er de aanleiding voor zijn dat het werkelijke probleem pas veel later duidelijk wordt voor de hulpverlener, maar ook dat de therapeutrouw van de cliënt zeer laag is of dat het contact na het intakegesprek al wordt afgebroken.

In het bijzonder intakekers dienen de mogelijkheid te krijgen om geschoold te worden op de terreinen interculturele communicatie en interculturele dienstverlening. Voorts moeten zij, indien gewenst, af kunnen wijken van de gangbare intakeprotocollen en intake tijd.

11. Informatievoorziening allochtone moeders

Uit onderzoek in Nijmegen onder scholieren bleek dat zij, ‘als ze een probleem zouden hebben’, in de meeste gevallen hun moeder om raad zouden vragen. Op de tweede plaats werd het raadplegen van een vriendin genoemd. Hierbij was weinig verschil tussen de antwoorden van autochtone en allochtone kinderen. Een duidelijk verschil is wel dat de allochtone moeders minder kennis hebben van de jeugdzorg en voorts een te éénzijdig ontwikkeld netwerk hebben om hun zoon of dochter goed en snel door te kunnen verwijzen. In die gevallen dat er daadwerkelijk contact opgenomen is met de jeugdzorg, was het in de meeste gevallen de moeder die dit adviseerde. Daarna waren het de leerkracht en de vader die deze rol vervulden. In Zwolle blijken de ‘Bezoekvrouwen’ een zeer belangrijke informatie/verwijsfunctie te hebben naar de Jeugdzorg

Allochtone moeders moeten voldoende kennis krijgen van de mogelijkheden van de jeugdzorg of zij moeten in hun eigen netwerk iemand kennen die ze daarbij kan helpen (bijvoorbeeld bezoekvrouw of voorlichtster eigen taal en cultuur).

12. Leraren als doorverwijzers

Hetzelfde onderzoek in Nijmegen toonde aan dat zowel allochtone jongeren als hun ouders het inroepen van professionele hulp als een oplossing zien. Het moment dat dit gebeurt, is in het algemeen echter later dan bij autochtonen, omdat allochtone gezinnen langer blijven proberen het probleem zelf op te lossen.

Het (te) late contact opnemen met de jeugdzorg door allochtone jongeren en hun ouders, kan deels beperkt worden door een actievare, doorverwijzende rol van de leraren, docenten en schoolartsen.

13. Voorschoolse opvang en opvoedingsondersteuning

Ervaringen in Canada en de Verenigde Staten tonen dat gratis voorschoolse opvang samen met een opvoedingsondersteuning voor de ouders ertoe leiden dat deze kinderen beter presteren op school en dat minder kinderen in de criminaliteit vervallen.

Met name in de wijken met grote armoede dient er gratis voorschoolse opvang te komen gecombineerd met opvoedingsondersteuning voor de ouders.

14. Tijdig traceren en behandelen van jongeren met psychiatrische problemen

90 procent van de gedetineerde jongeren blijkt een psychiatrische stoornis te hebben. De grootste groep (73 procent) heeft een antisociale gedragsstoornis en bij meer dan de helft (55 procent) heeft het gebruik van drugs of alcohol tot psychiatrische problemen geleid (Vreugdenhil 2003).

Jongeren met een antisociale gedragsstoornis en/of met psychiatrische problemen ten gevolge van drugs of alcohol dienen zo vroeg mogelijk getraceerd en behandeld te worden.

Gedetineerde jongeren met een psychiatrische stoornis dienen tijdens hun detentie en daarna behandeld te worden.

15. Sociale vaardigheidstraining

Kinderen die op de lagere school antisociaal gedrag vertonen, blijken een veel grotere kans te hebben te vervallen tot de zware criminaliteit.

Op de lagere schoolleeftijd dienen kinderen, bij het vertonen van antisociaal gedrag, voor kortere of langere tijd sociale vaardigheidstrainingen te volgen of een andere ondersteuning te krijgen.

16. Evenwichtig sociaal netwerk

Het programma Politie en Wetenschap vond dat een gebrekkig sociaal netwerk veel eerder de oorzaak is van een criminele carrière van allochtone jongeren dan afwijkende waarden en normen.

Allochtone jongeren dienen ondersteuning te krijgen bij het opbouwen van een evenwichtig sociaal netwerk (bijvoorbeeld mentoren, lidmaatschap verenigingen).

17. Allochtone hulpverleners, bezoekvrouwen en allochtone sleutelfiguren

In Zwolle gaven de jeugdzorg-instellingen aan dat veel, of zelfs de meeste, doorverwijzingen van allochtonen naar de jeugdzorg gebeurt door, of door bemiddeling van, de bezoekvrouwen. Ook worden een aantal allochtone sleutelfiguren, waaronder de voorlichtsters eigen taal en cultuur, als belangrijke verwijzers genoemd.

Tussen de verschillende jeugdzorgorganisaties in Hengelo verschilt het percentage allochtone medewerkers enorm: van 3% tot 30%, maar bij het merendeel ligt dit lager dan het percentage Niet-Westerse allochtone jongeren in Hengelo (17,4%, 1-1-2005).

Binnen de jeugdzorgorganisaties bestaat de wens om het percentage allochtone hulpverleners te verhogen, maar deze zijn sterk ondervertegenwoordigd onder de sollicitanten.

Door deze situatie bij de jeugdzorgorganisaties is het werk van de allochtone sleutelfiguren van evident belang voor de instroom van allochtone jongeren.

Zolang het moeilijk blijft voldoende allochtone hulpverleners te vinden, is een ondersteuning door allochtone sleutelfiguren van essentieel belang. Het aantal FTE's dat deze personen ingezet kunnen worden dient dan ook verhoogd te worden.

De contactpersonen van twee instellingen gaven aan hoe hoog het percentage van de FTE's, van de allochtone medewerkers en de ondersteuning door allochtone sleutelfiguren gezamenlijk, zou moeten zijn: 10% - 20%.

18. Ontmoetingen jeugdzorginstellingen en allochtone gemeenschap

In Zwolle zullen eind 2008 bijeenkomsten georganiseerd worden waarbij vertegenwoordigers van de jeugdzorginstellingen en van de allochtone zelforganisaties elkaar leren kennen, ervaringen zullen uitwisselen en van elkaar zullen leren.

De Gemeente Hengelo ondersteunt ontmoetingen tussen de jeugdzorginstellingen en de allochtone organisaties in de ontmoetingsruimtes van deze organisaties. Naast de kennismaking dienen de activiteiten en gevoelde knelpunten van deze allochtone organisaties aan bod te komen.

De jeugdzorginstellingen dienen, zo mogelijk gezamenlijk, zichzelf te presenteren aan vertegenwoordigers van formele en informele allochtone organisaties. Met name vrouwen dienen hierbij uitgenodigd te worden. De activiteiten en werkwijze van de jeugdzorginstellingen dienen bij deze ontmoetingen centraal te staan.

Verskillende instellingen in Hengelo hebben succesvolle contacten met allochtone organisaties om ondermeer bekendheid te geven aan hun activiteiten. Op dit gebied lijkt er echter weinig samenwerking te zijn tussen de verschillende instellingen en de contacten lijken vooral plaats te vinden met de mannen.

De contacten met de allochtone zelforganisaties zullen waarschijnlijk nog succesvoller zijn als de verschillende instellingen samenwerken in die contacten en de allochtone vrouwen expliciet bij die contacten betrekken worden.

19. Contactpersonen interculturalisatie

Binnen alle jeugdzorginstellingen in Hengelo is ervaring met allochtone cliënten. Binnen enkele instellingen is de kennis/ervaring inzichtelijker gemaakt middels een werkgroep, een coördinator interculturalisatie en/of een beleidsnota. Uitwisseling tussen de organisaties, behoudens het gezamenlijk bespreken van casussen, is er nog niet.

Elke jeugdzorginstelling in Hengelo dient een intern en een extern aanspreekpunt (of coördinator) interculturalisatie aan te stellen, zodat er beter gebruik gemaakt kan worden van elkaars expertise en de blinde vlekken eerder zichtbaar worden.

20. Problematiek van allochtone meisjes

Allochtone jongens krijgen middels onderzoek en projecten veel meer aandacht dan allochtone meisjes. Allochtone meisjes zorgen nauwelijks voor overlast, maar gezien het grote aantal allochtone vrouwen met depressie, stress en spanningsklachten, is de gedachte gerechtvaardigd dat de problematiek onder allochtone meisjes veel groter is dan nu uit de omvang van de hulpvraag naar voren komt

Onderzocht dient te worden wat de specifieke klachten zijn van allochtone meisjes, hoe zij beter bereikt kunnen worden en hoe zij beter ondersteund kunnen worden.

21. Nulmeting en monitoring

Variya heeft ervaringen met het helpen uitvoeren van interculturalisatie-nulmetingen, die later ook als monitorings- en evaluatie-instrument gebruikt kan worden. Deze nulmeting richt zich met name op de procedures en werkwijzen van de instelling, zodat er snel resultaten te zien zijn.

De gemeente Hengelo ondersteunt interculturalisatie metingen bij de Hengelose jeugdzorginstellingen om de voortgang van de interculturalisatie zichtbaar te maken.

22. Interculturalisatie

Om interculturalisatie (instroom van allochtoon personeel, aanpassingen binnen de organisatie en een aangepast dienstenpakket) duurzaam te kunnen realiseren, blijkt het nodig dat dit onderwerp door het management gedragen en uitgedragen wordt.

De managementteams van de verschillende jeugdzorginstellingen in Hengelo beschikken over een beleidsdocument interculturalisatie en voeren dit uit. De gemeente Hengelo borgt de inhoudelijke ondersteuning om dit te kunnen realiseren.

23. Centrum voor Jeugd en Gezin (1)

Op regionaal niveau is Hengelo samen met veertien andere gemeenten uit de regio bezig met de voorbereiding van de Centra voor Jeugd en Gezin. In de projectgroep zitten de vier kernpartners te weten Carint, Bureau Jeugdzorg, Algemeen Maatschappelijk Werk en de Gemeente. Deze realisatie van de Centra voor Jeugd en Gezin kan als unieke kans gezien worden om de allochtone doelgroep beter te bereiken en na te gaan in hoeverre het dienstenaanbod aan deze doelgroep aangepast dient te worden.

Binnen het werk van de projectgroep Centra voor jeugd en Gezin dient interculturalisatie als specifieke speerpunt opgenomen te worden. Bij voorkeur dient er een projectgroeps lid voor deze taak aangetrokken te worden. Hij/zij rapporteert aan de contactpersonen interculturalisatie van de verschillende instellingen en hij/zij wordt ook door hen ondersteund.

24. Centrum voor Jeugd en Gezin (2)

Het besluit om te komen tot Centra voor jeugd en Gezin komt vanuit de overheid. Over hetgeen medewerkers vanuit de Jeugdzorg en cliënten voor ideeën en wensen hebben, kan alleen maar gegist worden.

De gemeente Hengelo, managers, hulpverleners, allochtone- en autochtone cliënten en hun ouders dienen naar hun wensen gevraagd te worden ten aanzien van de taken en werkwijze van de Centra voor Jeugd en Gezin.

25. Zorgvraag allochtone jongeren

Zeven van de negen instellingen in Hengelo gaven als knelpunt aan dat allochtone jongeren andere verwachtingen van de hulpverlening hebben dan autochtone jongeren. Onduidelijk is of dit komt door een verkeerde beeldvorming die de allochtone jongeren hebben van de mogelijkheden van de jeugdzorg en/of dat zij een andere zorgvraag hebben dan autochtone jongeren.

De afwijkende verwachtingen die allochtone jongeren van de jeugdzorg hebben t.o.v. autochtone jongeren rechtvaardigt een onderzoek in hoeverre de voorlichting en/of de hulpverlening aan allochtone jongeren aangepast dient te worden.

26. Gebruikmaking van de opgedane ervaringen

De jeugdzorginstellingen bleken niet op de hoogte te zijn van onderzoeken die in Hengelo hadden plaatsgevonden met betrekking tot de zorg aan allochtone jongeren.

De jeugdzorginstellingen in Hengelo hebben echter wel ervaring opgebouwd met het bereiken en werken met de allochtone doelgroep. Deze ervaringen zijn niet vastgelegd of de rapportages zijn niet breed verspreid.

Om beter gebruik te kunnen maken van elkaars ervaringen en van de uitgevoerde onderzoeken dienen rapportages breed verspreid te worden. Een centrale coördinatie voor deze uitwisseling lijkt gewenst.

Literatuurlijst

- Abdallah, K. (2005). *Suryoyo Jongeren en hulpverlening*. Saxion Hogeschool Enschede.
- Bellaart, H.B. (1997). *Hulpverleners pakken alleen maar je kind af. Slecht imago jeugdzorg onder allochtonen*. 0\25: Tijdschrift over jeugd, 7, 10-14.
- Bellaart, H.B., & F. Azrar (2003). *Jeugdzorg zonder drempels. Eindverslag van een project over de toegankelijkheid van de jeugdzorg voor allochtone cliënten*. Utrecht: Forum.
- Bogt, T. ter, S. van Dorselaer, & W. Vollebergh (2003). *Psychische gezondheid, risicogedrag en welbevinden van Nederlandse scholieren*. Utrecht: Trimbos Instituut.
- Broers, J., & A. Brinks (2004). *Suryoye, een rapport over de Suryoye jongeren*.
- Dijk, E. van, & D. van der Wal (2004). *Jong in Zwolle, vet mazzel. Zwols Jeugdbeleid 2005-2009*. Gemeente Zwolle.
- Gemeente Zwolle (2005). *Meerjarenprogramma Jeugdcriminaliteit 2006-2009*.
- Hermesen, F. (2006). *Een beetje aandacht geven aan ons. Onderzoek naar de haalbaarheid van een zelforganisatie van en voor deelnemers aan het project MIOS*. Almelo: SMO.
- Hofstede, G. (2004). *Allemaal andersdenkenden, omgaan met cultuurverschillen*. Amsterdam: Contact.
- Kaldenbach, H. (1995). *Ik heb niks tegen Nederlanders, inzichten uit de multiculturele samenleving*. Amsterdam: Promotheus.
- Kuipers, H. (2001). *Van herkomst naar toekomst*.
- Nugter, L. (2004). *De integratieatlas. Een onderzoek naar sociaal-economische en sociaal-culturele integratie van etnische minderheden in Zwolle*. Utrecht: de Graaff.
- Junger, M., J. Mesman & W. Meeus (2003). *Psychosociale problemen bij adolescenten Prevalentie, risicofactoren en preventie*. Assen: Van Gorcum.
- Keen, R., J. Hulsker, N. Suerink & J. Verhoeven (2005). *Interculturalisatie Gelderse Jeugdzorg. Analyserapport nulmeting*. Arnhem: Osmose.
- Kroneman, M., A. de Lange & S. ten Holt (2003). *Jeugd met een boodschap: handleiding peermethode voor preventieactiviteiten met allochtone jongeren*. Utrecht: Forum.
- Luyten, C., M. Crul & H. Paulides (2003). *Coaches en mentoren: het succes van rolmodellen voor allochtone risicjongeren*. Elsevier.
- Pennix, R., H. Münstermann & H. Entzinger (red) (1998). *Etnische minderheden en de multiculturele samenleving*. Groningen: Wolters Noordhof.

Phinney, J.S., & D.A. Rosenthal (1992). *Ethnic identity in adolescence: process, context and outcome*. In G.R. Adams, T.P. Gullota & R. Montemayor (Eds.), *Adolescent identity formation*. (p. 145-172). Newbury Park: Sage.

Politie IJsselland (2006). *Rapportage (Jeugdige) verdachten 2005 in de gemeente Zwolle*.

Roorda, W., & M. Rietveld (2004). *Scholierenonderzoek Communities that care. Stadsbrede meting Zwolle en Extra Analyses Scholierenonderzoek Zwolle, opgesplitst naar etniciteit*. Amsterdam: DSP-groep BV.

Ruiz-Peraita, H.G.M. (2006). *Minderheden in cijfers 2006. Demografie*. Almelo: SMO.

Tweede Kamer der Staten-Generaal (2008). *Beleidsverslag Jeugd en Gezin 2007*.

Verstraten, K. & C. van Halen (2006). *Bruggen slaan, een Gelderse studie naar de aansluiting tussen de vrijwillige jeugdzorg en allochtonen*. Radboud Universiteit Nijmegen.

Vollebergh, W.A.M. (2002). *Gemiste kansen. Culturele diversiteit en jeugdzorg*. Oratie Radboud Universiteit Nijmegen.

Willighaven, I. e.a. (2004). *Jongeren 12-24 jaar in Zwolle. Onderzoek naar gezondheid, leefstijl, vrije tijd en veiligheid*. Gemeente Zwolle.

Websites

Centrum45.nl	Landelijk centrum voor de medisch-psychologische behandeling van verzetsdeelnemers, oorlogsgetroffenen en slachtoffers van georganiseerd geweld
Forum.nl	Instituut voor Multiculturele Ontwikkeling
Pharos.nl	Landelijk kenniscentrum voor vluchtelingen en gezondheid
Hetkenniscentrum.nl	Kenniscentrum Grote Steden
Internethulpverlening.nl	Jongeren kunnen via deze site in contact komen met een lokale hulpverlener
Jeugdzorg.nl	Expertisecentrum Jeugdzorg E-zine Jeugdzaken NIZW
Kindertelefoon.nl	De kindertelefoon is voor kinderen van 8 tot 19 jaar die over iets willen praten of chatten. 0800-0432
Mikado-ggz.nl	Kenniscentrum interculturele geestelijke gezondheidszorg
Politieenwetenschap.nl	Zelfstandig onderdeel van het Kennisnetwerk van de Politieacademie

Variya.nl	De provinciale steunfunctie voor maatschappelijke ontwikkeling en integratie in Overijssel
Travers.nl	Informatie over o.a. de Zwolse bezoekvrouwen
WODC.nl	Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum van het Ministerie van Justitie
ZonMw.nl	Nederlandse organisatie voor gezondheidsonderzoek en zorginnovatie
Zorgwelzijn.nl	Vakinformatie voor sociale professionals

Aanbevolen boeken en publicaties

Ince, D. (2005). *Veelbelovend en effectief : overzicht van preventieprojecten en- programma's in de domeinen gezin, school, kinderen en jongeren, wijk*. NIZW-Jeugd.

Kouratovsky, V. (2003). *Wat is er aan de hand met Jamila : transculturele diagnostiek in de jeugdzorg*. Utrecht: Forum.

Neef e.a. (1996). *Handboek Interculturele Zorg*. Elsevier Ongeveer 1500 pagina's tellende uitgave met jaarlijks aanvullingen.

Schalken, F., & Sbiti, A. (2006). *Nabijheid door afstand en intimiteit : Do's en don'ts bij online hulp aan allochtone jongeren*.

Verstraten, K. & Halen, C. van (2006). *Bruggen slaan, een Gelderse studie naar de aansluiting tussen de vrijwillige jeugdzorg en allochtonen*. Radboud Universiteit Nijmegen.

Bijlage 1. Instellingen en contactpersonen

Bureau Jeugdzorg,

Postadres Postbus 237, 7550 AE Hengelo.

Bezoekadres Bornsestraat 5, Hengelo.

Telefoon 074-8518100.

Website bureau-jeugdzorg.nl of bjzo.nl

‘Bureau Jeugdzorg Overijssel helpt jeugdigen bij het volwassen worden door ze aandacht te geven wanneer dat nodig is, te ondersteunen waar dat kan en te beschermen als dit moet. Nauwe samenwerking met opvoeders en ketenpartners garandeert een passende, persoonlijke en professionele begeleiding.’

Contactpersoon bij dit onderzoek en voor interculturalisatie: de heer Rolleman jrolleman@bjzo.nl

MEE Twente

Postadres Postbus 139, 7550 AC Hengelo

Bezoekadres Deldenerstraat 26, 7551 AG Hengelo

Telefoon 074-2559300

Website meetwente.nl

‘MEE Twente biedt informatie, advies en ondersteuning aan mensen met een handicap, beperking of chronische ziekte.’

Contactpersoon voor dit onderzoek: de heer R. van der Pijll rob.vanderpijll@meetwente.nl

GGD

Postadres Postbus 1400, 7500 BK Enschede

Bezoekadres Nijverheidstraat 30 7511 JM Enschede

Telefoon 053 4876543

Website www.ggdregiotwente.nl

‘De GGD (Gemeenschappelijke Gezondheidsdienst) Regio Twente is de gezondheidsdienst van de 14 Twentse gemeenten. GGD Regio Twente is er om uw gezondheid te beschermen en te bevorderen.’

Contactpersoon voor dit onderzoek: mevrouw J. van Meijel j.vanmeijel.ggd@regiotwente.nl

Halt

Adres Resedastraat 15, 7555 CJ Hengelo

Telefoon 074 2563500

Website Halttwente.nl

‘Preventie en bestrijding van jeugdcriminaliteit’

Contactpersoon voor dit onderzoek: Mevrouw E. van der Helm evdhelm@halttwente.nl

Carint

Adres Aletta Jacobslaan 55, 7555 PJ Hengelo

Telefoon 074-3677000

Website Carint.nl

‘Carint is een organisatie voor wonen, welzijn en zorg. Het aanbod is breed met o.a. consultatiebureau en algemeen maatschappelijk werk.’

Contactpersonen voor dit onderzoek: de heer E. Eekhout (e.eekhout@carint.nl) en mevrouw D. Landman (d.landman@carint.nl)

Binnen Carint is er een werkgroep allochtonen en een aandachtsfunctionaris allochtonen

Mediant

Adres Broekheurnering 1050, 7546 TA Enschede
Telefoon 053-4755755
Website Mediant.nl

‘Mediant geeft hulp en advies bij vragen van mensen met psychische (inclusief psychiatrische) problemen. Mediant heeft daarnaast een preventieve en signalerende functie. Organisatie voor de geestelijke gezondheidszorg in Oost- en Midden Twente’
Contactpersonen voor dit onderzoek: de heer H. de Jong h.dejong@mediant.nl
Mevrouw T.Hoekstra is aandachtsfunctionaris interculturalisatie

Jarabee Jeugdzorg

Adres J.P. Heijestraat 14, 7552 MS Hengelo
Telefoon 074-2561900
Website Jarabee.nl

‘Jarabee heeft activiteiten om te voorkomen dat er problemen en stoornissen bij kinderen, jongeren en ouders ontstaan op het gebied van opgroeien en opvoeding en verleent hulp waar dat gewenst is’

Contactpersoon voor dit onderzoek: mevrouw J.Francken j.francken@jarabee.nl

Scala Welzijnswerk

Adres Wolter ten Catestraat 59, 7551HX Hengelo
Telefoon 074-2553000
Website scalawelzijn.nl

‘Scala Welzijnswerk heeft onder meer de volgende activiteiten: peuterspeelzalen, jongerenwerk, inburgering, kinderwerk, opvoedingsondersteuning en multiculturele samenwerkingsprojecten voor allochtone ouderen’

Contactpersoon voor dit onderzoek: mevrouw A. de Jong a.dejong@scalawelzijn.nl

Tactus

Adres Laan van Driene 101, 7552 EN Hengelo
Telefoon 053-4827650
Website Tactus.nl

Tactus Verslavingszorg is actief in Oost-Nederland en Flevoland. Hulp wordt geboden aan mensen die in de problemen raken door alcohol, drugs medicijnen, gokken en/of eten.

Contactpersoon voor dit onderzoek: mevrouw Y. Gecer y.gecer@tactus.nl

Tactus heeft een multicultureel expertise team

Hengelo - niet-westerse allochtonen naar herkomst en leeftijd

per 1-1-2005 (excl. Molukkers en woonwagenbewoners)

Aselect afgerond op veelvouden van vijf

Bron: CBS - bewerking SMO Almelo

	Turkije	Marokko/Tunesie Algerije	Zuid Europa	Voormalig Joegoslavië	Suriname	Ned. Antillen/ Aruba	Overig Afrika	Overig Azië	Latijns Amerika	Totaal minderheden	Totaal gemeente	Aandeel in procenten per cohort
0 - 4 jr	401	31	27	38	28	48	78	235	35	921	5345	17,2%
5 - 9 jr	389	19	19	26	30	37	45	185	30	780	4923	15,8%
10 - 14 jr	418	15	21	32	29	51	46	186	26	824	4891	16,8%
15 - 19 jr	407	17	17	33	41	41	80	186	32	854	4671	18,3%
20 - 24 jr	411	18	26	42	40	41	120	170	14	882	4648	19,0%
25 - 29 jr	449	36	34	46	34	41	34	175	25	874	5241	16,7%
30 - 34 jr	518	27	48	55	40	39	34	172	34	967	6159	15,7%
35 - 39 jr	422	15	58	38	29	41	35	199	25	862	6453	13,4%
40 - 44 jr	354	13	31	26	24	35	23	139	16	661	6318	10,5%
45 - 49 jr	226	9	15	15	31	30	11	88	11	436	5749	7,6%
50 - 54 jr	163	6	10	39	27	19	4	70	3	341	5380	6,3%
55 - 59 jr	173	11	16	51	15	25	2	35	3	331	5117	6,5%
60 - 64 jr	154	3	14	18	10	17	3	25	1	245	3914	6,3%
65 - 69 jr	116	-	24	6	12	7	0	23	1	189	3515	5,4%
70 - 74 jr	56	1	16	2	4	4	1	18	0	102	3222	3,2%
75 - 79 jr	19	-	5	1	2	3	0	4	0	34	2635	1,3%
80 - 84 jr	4	-	3	3	2	-	0	4	0	16	1815	0,9%
> 85 jr	12	0	1	0	1	0	1	2	0	17	1160	1,5%
Totaal	4692	221	385	471	399	479	517	1916	256	9336	81156	11,5%
% Totaal minderheden	50,3%	2,4%	4,1%	5,0%	4,3%	5,1%	5,5%	20,5%	2,7%	100,0%		

Bijlage 3. Niet-Westerse Allochtone jeugdproblematiek en jeugdzorg

3.1 Inleiding

Deze bijlage bevat achtergrondinformatie van hoofdstuk 3.

- 3.2 Verschillen in problematiek tussen allochtone en autochtone jongeren
- 3.3 Specifieke problemen in de opvoeding van allochtone jongeren
- 3.4 Problematiek op scholen
- 3.5 Geconstateerde problemen door de politie en justitie
- 3.6 Verschillen tussen etniciteiten
- 3.7 Bekendheid van de jeugdzorg en het in contact komen met de jeugdzorg
- 3.8 Mening van allochtone jongeren en hun ouders over de jeugdzorg

3.2 Verschillen in problematiek tussen allochtone en autochtone jongeren

1. Een onderzoek in Amsterdam toont dat daar het percentage jongeren met problemen hoger ligt, meer dan drie keer zo hoog zelfs, in vergelijking met het landelijk gemiddelde. De problemen zijn ook ernstiger dan elders. Verrassend is echter dat de belangrijkste oorzaken van de moeilijkheden te maken hebben met armoede. Pas daarna spelen ook andere factoren als culturele achtergrond en het opgroeien in een éénoudergezin een belangrijke rol (E-zine Jeugdzaken NIZW, 19-03-04).
2. Er zijn duidelijke verschillen tussen de problematiek van autochtonen en allochtone jongeren. Bellaart van FORUM wijt dit voor een groot deel aan de drempels die er voor allochtonen zijn om hulp te vragen. Het verlagen van de drempels is nodig, omdat veel allochtone jeugdigen en hun ouders geen, of pas in een laat stadium, gebruik maken van het hulpverleningsaanbod. Hierdoor kunnen problemen onnodig escaleren en komen onevenredig veel allochtonen in aanraking met de kindbescherming. Het percentage allochtone jeugdigen in de vrijwillige hulpverlening is ongeveer 20%, in de kindbescherming daarentegen ongeveer 40% en in justitiële jeugdinrichtingen bijna 60%. Dit geeft aan dat er relatief weinig allochtone jeugdigen bij de vrijwillige hulpverlening terecht komen (Forum, Interventieteam Toegankelijkheid).
3. In de criminaliteitsstatistieken scoren allochtone jongeren, landelijk en in Zwolle, veel hoger dan autochtone jongeren. In deze statistieken wordt geen onderscheid gemaakt in de sociaal economische achtergronden van deze jongeren, zodat niet vast te stellen is wat de invloed van de etniciteit is (Observatie Jan Cornelis).
4. Bij een provinciale jeugdmonitor onder 14- en 15-jarigen, autochtoon en allochtoon, gaf 70% van deze jongeren aan het afgelopen jaar zich schuldig gemaakt te hebben aan lastig en/of strafbaar gedrag. De voorgelegde lijst met onderwerpen varieerde van lastig vallen of uitschelden tot inbreken, beroven, dealen van drugs en dwingen tot seks. Dit hoge percentage is des te verrassender omdat het de provincie Zeeland betreft, waar zeer weinig allochtonen en weinig grote steden zijn (E-zine Jeugdzaken NIZW, 15-10-04).

5. Het Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum (WODC) van het ministerie van Justitie verrichtte een onderzoek onder jongeren naar zelf geregistreerde delicten. 55,7 procent van de jongeren geeft aan in de afgelopen 12 maanden een delict gepleegd te hebben. Als zwartrijden en het afsteken van vuurwerk buiten de toegestane tijd buiten beschouwing genomen worden, dan heeft 40% van de jongeren tussen de 10 en 17 jaar het afgelopen jaar een delict gepleegd. Van alle jongeren wordt bijna 30 procent tot de groep licht-delinquenten gerekend en één op de tien tot de zwaar-delinquenten. Bij de delicten scoren slaan, stelen van school of werk en iemand uitschelden wegens zijn huidskleur hoog. De overige jongeren begaan geen mistappen of uitsluitend kleine overtredingen. Jongens begaan vaker een delict dan meisjes en hoe zwaarder het delict, des te hoger het percentage jongens. 'WODC-directeur F. Leeuw constateert aan de hand van het onderzoek dat het redelijk goed gaat met de jongeren. Een groot deel van de jongeren pleegt immers geen delicten.' Uit het WODC-rapport blijkt verder dat er tussen autochtone en allochtone delictplegers nauwelijks verschil zit. Het centrum constateert dat de verschillen tussen jongeren wat dat betreft afnemen (NU.nl 18-12-2006).
6. In veel onderzoeken en projecten over allochtone jongeren wordt niet aangegeven of het jongens en meisjes óf alleen jongens betreft. Gezien de grotere rolverschillen tussen allochtone jongens en meisjes in vergelijking met autochtone jongens en meisjes, is een differentiatie tussen allochtone jongens en allochtone meisjes nuttig en gewenst. Gegevens expliciet over allochtone meisjes zijn zeer schaars (Observatie Jan Cornelis).
7. Jongeren van allochtone afkomst worden voor hetzelfde delict gemiddeld zwaarder gestraft dan allochtone jongeren. Allochtonen zitten ongeveer 53 dagen langer in detentie dan autochtonen. Volgens de Utrechtse criminologe Mieke Komen wordt het verschil veroorzaakt door psychologen en psychiaters, die negatiever oordelen over allochtonen. Volgens Komen begrijpen de, meestal autochtone, gedragsdeskundigen het gedrag van de allochtone jongeren niet of interpreteren ze het verkeerd. Dat leidt ertoe dat het oordeel over allochtonen vaak negatiever uitvalt. En dat werkt door in de hoogte van de straf die de rechter oplegt. Komen zet grote vraagtekens bij de betrouwbaarheid van de gedragskundige rapportages (Het parool, 6-10-2005). Momenteel krijgt het onderzoek van Komen een vervolg.
8. In internationaal opzicht is er bij migratie vaak een toename zichtbaar in de criminaliteit: met name de eerste generatie die geboren is in het nieuwe land, maakt zich hier schuldig aan. Genoemd worden in dit verband de groepen Italianen, Polen en Joden die naar de Verenigde Staten emigreerden. Hetzelfde was binnen Nederland vast te stellen toen zeer arme mensen uit het Oosten van het land naar Rotterdam trokken om mee te werken aan het graven van de Nieuwe Waterweg. Zij bleven daarna in Rotterdam wonen, waar hun kinderen voor de nodige criminaliteit zorgden. Kaldenbach geeft als verklaring hiervoor dat dit mede veroorzaakt wordt door het feit dat het gaat om arme, laag opgeleide, mensen met een laag sociaal aanzien. Criminaliteit en de eventuele straf die daarop volgt, kan dan nog maar weinig afbreuk doen aan de toch al lage sociale status (Kaldenbach, 1995).
9. Recentelijk verscheen de publicatie 'Bruggen slaan, een Gelderse studie naar de aansluiting tussen de vrijwillige jeugdzorg en allochtonen' van Verstraten en van Van Halen (2006). In hun studie komen een aantal aspecten naar voren die in weinig

andere studies genoemd worden. ‘In de vakliteratuur worden de psychosociale problemen onderverdeeld in internaliserende en externaliserende problemen. Internaliserende problemen worden gekarakteriseerd door “...stoornissen in stemming en gedrag die ‘naar binnen gericht’ zijn. Het gaat hierbij vooral om problemen die nadelig zijn voor de persoon zelf: depressieve gevoelens, suïcidaliteit, angst en eenzaamheid.”(Junger e.a. 2003). Externaliserende problemen worden gekenmerkt door “.....gestoord gedrag dat naar buiten gericht, zoals agressie, crimineel gedrag en oppositioneel gedrag”(Junger e.a. 2003). Meisjes vertonen relatief meer internaliserend probleemgedrag en jongens meer externaliserend probleemgedrag (Junger e.a. 2003, Ter Bogt, Van Dorsselaar & Vollebergh, 2003). Jongeren met een allochtone achtergrond blijken vaker met psychosociale problemen te kampen te hebben dan jongeren met een autochtone achtergrond, ongeacht of het nu om internaliserende of externaliserende problemen gaat. Mogelijk verklaringen zijn cultuurbotsingen, stigmatisering/discriminatie en economische achtergrond (Junger e.a. 2003, Vollebergh, 2002). Uit andere onderzoeken komt naar voren dat dit met name geldt voor internaliserend probleemgedrag. Ter Borgt e.a (2003) vond dat allochtone jongeren bijna anderhalf keer zoveel kans hebben op psychosomatische klachten. Conclusie uit het rapport Bruggen slaan: ‘Allochtone jongeren hebben dus net als autochtone jongeren kans om psychosociale problemen te ontwikkelen tijdens hun adolescentie. De prevalentie van dergelijke problemen lijkt zelfs groter te zijn onder deze groep. Op zich ligt dat voor de hand, omdat de identiteitsontwikkeling bij deze jongeren niet alleen plaatsvindt in het niemandsland tussen kindertijd en volwassenheid, maar bovendien in een leefwereld waar de thuiscultuur en de gastcultuur op gespannen voet met elkaar kunnen staan. Tijdens de adolescentie worden allochtone jongeren zich meer en meer bewust van hun maatschappelijke minderheidspositie. De identiteitsontwikkeling van allochtone jongeren heeft zo een extra dimensie en niet iedereen slaagt erin om hiermee succesvol om te gaan (Phinney & Rosenthal, 1992). Op grond van deze onderzoeken zouden allochtone jongeren, meisjes en jongens, vaker met problemen kampen dan autochtone jongeren’ (Verstraten, 2006).

10. Het percentage jongeren met problemen is verontrustend hoog. Uit de jeugdmonitor van de GGD in Rotterdam bleek dat dertig procent van de jongeren problemen heeft: moeilijkheden in het gezin, een negatief zelfbeeld, verveling en onveiligheidsgevoelens. Dit vertaalt zich in spijbelgedrag, slechte schoolresultaten, voortijdig schoolverlaten en overlastgevend gedrag (E-zine Jeugdzaken NIZW, 2-4-04). In dit onderzoek werd geen onderscheid gemaakt tussen autochtone en allochtone jongeren.
11. Allochtone kinderen en jongeren hebben vaker psychosociale problemen. Indicator voor de psychosociale problemen onder allochtone jongeren is het hoge percentage suïcidepogingen onder allochtone kinderen en jongeren dat weer zorgt voor een hoger sterftcijfer. Bij jongens van Turkse en Marokkaanse afkomst in Rotterdam is het psychisch welbevinden minder gunstig dan jongens van andere allochtone afkomst en van Nederlandse herkomst. Onder de meisjes in Rotterdam zijn het vooral de Turkse meisjes die de meeste psychische problemen hebben. In Den Haag is geconstateerd dat het aantal suïcidepogingen onder Surinaamse, Turkse en Marokkaanse meisjes hoger ligt dan onder autochtone meisjes. Dat is opvallend omdat over het algemeen zelfmoord onder allochtone bewoners van Den Haag minder vaak voorkomt dan onder autochtone bewoners (LBR.nl, november 2006).

Minderjarige asielzoekers

12. Minderjarige asielzoekers vormen een aparte groep. Niet alleen vertrekken er velen ‘met onbekende bestemming’ uit de opvangcentra (E-zine Jeugdzaken NIZW, 4-2-05), maar zij hebben ook veel last van psychosociale problemen. Het betreft met name angst en depressie. GGZ-hulpverleners geven aan dat bij deze groep, ook als ze al een tijd zorg krijgen, weinig verbetering te constateren valt. Om hen te helpen is langdurige psychosociale begeleiding nodig in een veilige en stabiele leefsituatie, aldus de onderzoekers van Stichting '45 en Stichting Nidos (E-zine Jeugdzaken NIZW, 4-2-05).

3.3 Specifieke problemen in de opvoeding van allochtone jongeren

1. Veel bronnen geven aan dat allochtone jongeren het bijzonder zwaar hebben, omdat zij weinig terug kunnen vallen op hun ouders. Daarnaast willen deze jongeren loyaal zijn aan twee culturen. Bij Antilliaanse jongeren blijkt er echter meer aan de hand te zijn. Uit een Jeugdmonitor, uitgevoerd onder de jeugd van 12 tot 24 jaar op de Nederlandse Antillen, is gebleken dat één op de drie van deze jongeren grote problemen heeft of het risico loopt in de problemen te komen. Volgens het onderzoek kan een kwart tot de helft van de jongeren op de Antillen doen en laten wat ze wil, zonder dat de ouders weten waar het kind uithangt. Bijna één op de drie jongeren is niet graag thuis (E-zine Jeugdzaken NIZW, 13-02-04). Nog voor zij naar Nederland komen, zijn dus veel van deze jongeren al hulpbehoevend.
2. Uit een promotieonderzoek van Stevens komt naar voren dat Marokkaanse jongens vanaf hun elfde jaar minder steun krijgen van hun ouders dan hun zusjes en jongere broertjes. Dat verminderde toezicht kan leiden tot probleemgedrag en emotionele problemen, aldus de onderzoekster (E-zine Jeugdzaken NIZW, 17-11-04).
3. De omgeving van het allochtone gezin heeft een belangrijke rol in de opvoeding: de school, vrienden, de straat. Grootouders hebben vaak een bepalende rol. De ouder mag zelfs niet ingaan tegen het gezag van de grootouders, als die het kind corrigeert of “.....snoep geeft terwijl de ouder dat niet wil” (Verstraten, 2006).

Suryoye jongeren

4. Uit een rapport over Suryoye jongeren: “Wanneer kinderen naar school gaan, komen zij in een andere wereld. Het verschil tussen ‘binnenwereld’ en ‘buitenwereld’ wordt steeds groter. Opvoedingsproblemen thuis nemen toe. Mede door de voorsprong in Nederlandse taal, gaan kinderen hun ouders overvleugelen. Thuis wordt echter niet veel met de kinderen gepraat. Volgens professionals krijgen kinderen te weinig positieve aandacht van hun ouders voor wat zij doen en meemaken. Ouders die onder andere door taalachterstand de buitenwereld niet kennen, zijn steeds minder in staat om hun kinderen te begrijpen en te begeleiden” (Broers & Brinks, 2004) (Abdallah, 2005).
5. In hetzelfde rapport wordt ingegaan op het grote verschil tussen de opvoeding van de jongens en die van de meisjes. De meisjes dienen zich niet te opvallend te gedragen en de familie-eer niet te schaden. Binnen het gezin en in de Suryoye gemeenschap houden de ouders hier toezicht op. Daarbuiten doen de broers het. De gevolgen daarvan zijn dat de meisjes zich anders gedragen, als zij zich niet gecontroleerd

voelen. Vaak manifesteren ze zich in groepsverband en maken veel ruzie en voeren vechtpartijen met andere allochtonen of autochtonen. Suryoye meisjes en jongens kennen een lagere drempel tot het gebruik van geweld dan Nederlandse leeftijdgenoten (Kuipers, 2001) (Abdallah, 2005).

6. De meeste Suryoye ouders hebben een taalachterstand en zijn slecht geïntegreerd. Bovendien houden zij nog steeds vast aan hun eigen cultuur, gewoonten en rituelen. De jongeren, met veel contacten buiten de eigen gemeenschap, moeten daardoor schipperen tussen twee culturen, hetgeen veel problemen oplevert (Abdallah, 2005).

3.4 Problematiek op scholen

1. Uit onderzoek in Rotterdam in 2001 bleek dat zes op de 1000 leerplichtige jongeren niet ingeschreven stonden bij een school. Dit staat dus los van het spijbelen van ingeschreven jongeren (E-zine Jeugdzaken NIZW, 11-02-03).
2. Een duidelijk signaal dat een jongere kan gaan afglijden, is het spijbelgedrag. Driekwart van de jeugd die in Oost-Nederland in de jeugdgevangenis zit, heeft een hardnekkig spijbelverleden (E-zine Jeugdzaken NIZW, 21-12-04). Welk percentage van de hardnekkige spijbelaars ook crimineel gedrag gaat vertonen is hiermee niet beantwoord, maar de groep spijbelaars verdient de grootste aandacht.
3. Licht criminele jongens blijken op school iets populairder dan hun leeftijdgenoten die niets op hun kerfstok hebben, bleek uit onderzoek van het Nederlands Studiecentrum Criminaliteit en Rechtshandhaving. Jongens die zwaardere delicten plegen zijn juist weer minder populair. Bij meisjes werd er geen relatie vastgesteld tussen eventueel crimineel gedrag en populariteit (E-zine Jeugdzaken NIZW, 11-2-05).
4. Moeten jongeren die op school niet meer te handhaven zijn naar ‘opvoedcentra’, zoals van verschillende kanten geadviseerd wordt? Vanuit de Raad van de Kinderbescherming komen geluiden dat scholen de leerplichtambtenaar moeten bellen, als een leerling niet meer te handhaven is. Verschillende scholen reageren als directeur Clancey van een Rotterdams vmbo: ‘Ik ken geen jeugdinternaten, maar wel projecten om leerlingen op het rechte pad te brengen. Wij schakelen jeugdzorg niet in voor deze scholieren. Hoe lang ben je dan bezig voor zo’n kind ergens zit?’ (E-zine Jeugdzaken NIZW, 27-1-04).

Scholierenonderzoek Communities that care

5. Roorda en Rietveld (2004) vonden een aantal zelfgeregistreerde probleemgedragingen, risico- en beschermende factoren bij jongeren van 12-18 jaar in Zwolle. Hierbij werd een uitsplitsing autochtoon-allochtoon gemaakt, maar ‘de resultaten dienen met de nodige voorzichtigheid geïnterpreteerd te worden en dat zonder nader onderzoek de resultaten niet direct gebruikt moeten worden bij het opstellen van beleid.’ Het probleemgedrag is bij allochtone jongeren hoger dan bij autochtone jongeren als het gaat om geweld, zoals vernieling, en iemand in elkaar slaan. Wat betreft het gebruik van alcohol is dit bij allochtone jongeren lager. Allochtone jongeren spijbelen minder, worden minder vaak uit de klas gestuurd, maar lijken wat vaker ziek te zijn. Bij de risico- en beschermende factoren valt op dat de verschillen tussen autochtone- en allochtone jongeren kleiner zijn dan de verschillen tussen de verschillende wijken. De

factor die het hoogst scoort is de (beschermd) positieve houding van de ouders t.a.v. alcohol- en drugsgebruik. Wel lijken allochtone jongeren wat meer sensatiezoekend gedrag te hebben en wordt ook de hogere doorstroming in de wijk als lichte risicofactor gezien te kunnen worden (Roorda, 2004).

3.5 Geconstateerde problemen door de politie en justitie

1. Onderzoekers van de Katholieke Universiteit Nijmegen stelden vast dat jongeren uit een warm gezin minder vaak delinquent gedrag vertonen dan jongeren met problemen thuis en op school. Voor jongens geldt dat sterker dan voor meisjes. Onvrede thuis en op school zou een onderschatte risicofactor zijn voor delinquent gedrag. Zij zoeken eerder aansluiting bij leeftijdgenoten die spijbelen, roken, blowen en gokken (E-zine Jeugdzaken NIZW, 21-11-03).
2. Dat het gaat om meer dan alleen crimineel gedrag, blijkt uit een onderzoek van jeugdpsychiater Vreugdenhil. Uit haar onderzoek onder 204 criminele jongens van 12-19 jaar concludeerde zij dat 90% van hen een psychiatrische stoornis heeft. De grootste groep (73%) had een antisociale gedragsstoornis en bij meer dan de helft (55%) heeft het gebruik van drugs of alcohol tot psychiatrische problemen geleid. Vreugdenhil wil niet zonder meer concluderen dat er een verband bestaat tussen psychiatrische stoornis en crimineel gedrag. Wel stelt ze dat justitie noch de geestelijke gezondheidszorg erin slaagt deze jongens vroegtijdig op te sporen en te behandelen (E-zine Jeugdzaken NIZW, 5-12-03).
3. Al op jongere leeftijd blijken er grote problemen te zijn. Uit een onderzoek van de VU bleek dat de helft van de kinderen die voor hun twaalfde jaar met de politie in aanraking komen, forse psychische problemen heeft zoals antisociaal gedrag, ADHD en andere gedragsstoornissen. Ze gaan na hun misdrijf vaak zonder hulp of behandeling weer naar huis. Een groot deel van hen belandt binnen een jaar weer op het bureau. Knelpunt lijkt te zijn dat kinderen tot twaalf jaar niet strafrechtelijk worden vervolgd. Op vrijwillige basis kunnen ze samen met hun ouders meedoen aan een preventief programma van het openbaar ministerie. Ruim de helft van de ouders werkt hier niet aan mee (E-zine Jeugdzaken NIZW, 29-6-04). Ook uit dit bericht blijkt niet of er in dit onderzoek onderscheid gemaakt is tussen autochtone en allochtone jongeren.
4. Er blijken echter nog meer karakteristieken van jonge kinderen die de voorbode kunnen zijn van een criminele carrière. Kinderen die al vroeg antisociaal gedrag vertonen, plegen later vaker gewelddadige misdaden dan 'laatbloeiers'. Jongeren die pas in de adolescentie het slechte pad opgaan, houden zich eerder bezig met diefstal, heling en fraude. Gedragingen op jonge leeftijd als agressief gedrag, liegen, stelen, spijbelen en weglopen werden bestudeerd en gerelateerd aan later crimineel gedrag. Opvallend uit het onderzoek is dat er in de voorspellende waarde geen verschil is gevonden tussen agressief gedrag en 'stiekem' gedrag. Kinderen die liegen en stelen maken net zoveel kans later geweldsdelicten te plegen als kinderen met een agressieve geschiedenis. Echter, op hoe meer vlakken er problemen zijn, des te groter de kans op ontsporing (E-zine Jeugdzaken NIZW, 22-6-04).

5. Onderzoek, uitgevoerd in opdracht van het Programma Politie en Wetenschap, toonde aan dat het gebrekkige sociale netwerk veel eerder de oorzaak is van de criminele carrière van allochtone jongeren dan afwijkende waarden en normen. Allochtone jongeren missen een beschermend netwerk dat hen de weg kan wijzen in de Nederlandse samenleving. Het effect van het overdragen van normen zal minimaal zijn als deze jongeren geïsoleerd blijven, aldus de onderzoekers. Kern van hun advies is het bevorderen van gewenste contacten met niet-criminele autochtone jongeren en het verhinderen van ongewenste contacten met criminele allochtone leeftijdsgenoten. Uit dit rapport ('Zeg me wie je vrienden zijn', 2002) wordt duidelijk dat in criminele statistieken bepaalde groepen oververtegenwoordigd zijn, zoals Turkse (1,5 keer), Surinaamse (2,6 keer), Antilliaanse (3,4 keer) en Marokkaanse (4,0 keer) jongeren (E-zine Jeugdzaken NIZW, 17-12-02).
6. De gemeente Amersfoort wilde weten hoe groot het aandeel van jongeren en allochtonen in de criminaliteit is. In Amersfoort blijkt één op de vijf allochtone jongeren te worden verdacht van het plegen van strafbare feiten. Voor Marokkaanse jongeren tussen 15 en 17 jaar geldt dit zelfs voor twee op de vijf (E-zine Jeugdzaken NIZW, 25-2-05). Een onvoorstelbaar hoog percentage, wat doet vermoeden dat het niet om jongeren, maar om jongens gaat.

Jeugdcriminaliteit in Duitsland, Engeland en Scandinavië

7. De ontwikkeling van de jeugdcriminaliteit in Nederland lijkt zich op vergelijkbare wijze te ontwikkelen als in Duitsland en Engeland: een gestage groei in de jaren '80 en '90 van met name geweldsdelicten, terwijl zich met ingang van 1998 een zekere stabilisatie of zelfs een lichte daling lijkt af te tekenen. In de Scandinavische landen is de jeugdcriminaliteit sinds de jaren '70 niet noemenswaardig gestegen. Mogelijk is dit toe te schrijven aan het ontbreken van (zeer) grote steden, een betere integratie van etnische minderheden, een ander aanbod van tv-programma's voor kinderen, meer sociale controle en de samenstelling van de jeugdpopulaties (Min. van Justitie, onderzoeknotities, nr.2002/4).

Onbehandelbaar

8. Dertig procent van de 12-18-jarige criminele jongeren zou in een jeugdbehandelingsinrichting niet te behandelen zijn en 'net zo gestoord de inrichting verlaten als toen ze binnenkwamen' (E-zine Jeugdzaken NIZW, 2-2-2002). Dit roept de vraag op of deze jongeren helemaal niet meer te behandelen zijn of dat de behandelingsmethoden ontoereikend zijn.

Antilliaanse jongeren

9. Criminele Antilliaanse jongeren vormen een aparte groep. Velen zijn hier zonder ouders. Een grote groep Antilliaanse jongeren schrijft zich bij aankomst in Nederland expres niet in bij een gemeente. Dat geeft hen de mogelijkheid van stad naar stad te trekken om delicten te plegen, zonder een papieren spoor na te laten. Er zou sprake zijn van een topman die allerlei jonge hulpjes om zich heen heeft (onderzoek van Nederlandse Politie Academie, E-zine Jeugdzaken NIZW, 7-11-03).

Allochtone jongeren beter volgen

10. Commissaris voor jeugd- en jongerenbeleid Van Eijck schrijft in een aanbevelingsrapport voor de regering dat jeugdzorginstellingen allochtone jongeren beter moeten volgen, als zij het criminele pad op gaan. Volgens Van Eijck krijgen

autochtone jongeren een betere begeleiding dan allochtone jongeren, waardoor vooral allochtone jongeren na hun vrijlating opnieuw vervallen in de criminaliteit. De commissaris pleit ook voor een betere begeleiding van deze jongeren en hun ouders. Van alle veroordeelde jongeren, allochtoon en autochtoon samen, zou 75 tot 80 procent binnen acht jaar weer in de criminaliteit vervallen (E-zine Jeugdzaken NIZW, 16-11-04).

Alleen straffen helpt niet

11. Minister Donner is exacter en stelt dat 78% van de jongeren die in een justitiële jeugdinrichting hebben gezeten, binnen zes jaar opnieuw in de fout gaan. Dat is vijf procent hoger dan de recidive onder veroordeelde volwassenen. Volgens Donner blijkt uit de cijfers dat straffen alleen niet helpt, evenmin als het uitdelen van meer of hogere straffen. Hij is ervan overtuigd dat een gerichte aanpak met goede interventies de recidive met 15 tot 25 procent kan terugdringen (E-zine Jeugdzaken NIZW, 4-2-05).

3.6 Verschillen tussen etniciteiten

Antilianen

1. Antilianen in Nederland vormen niet zozeer wat betreft cultuur een aparte groep, maar wel vanwege andere redenen:
 - Velen zijn op jonge leeftijd zonder ouders naar Nederland gekomen
 - Velen schrijven zich niet in bij een gemeente en zijn daardoor ‘onzichtbaar’ voor veel instanties
 - Eén derde van de jeugdigen op de Antillen hebben problemen
 - Er zijn Antilliaanse bendeleiders die anderen aanzetten tot criminaliteit (Nederlandse Politie Academie, E-zine Jeugdzaken NIZW, 7-11-03) (E-zine Jeugdzaken NIZW, 13-02-04).

Criminaliteit en etniciteit

2. De politiecijfers, ook in Zwolle, tonen aan dat er een duidelijk verband is tussen etniciteit en het risico om crimineel gedrag te gaan vertonen. Een wetenschappelijke verklaring hiervoor is in het kader van dit onderzoek niet gevonden.

Asielzoekers en vluchtelingen

3. Jeugdige asielzoekers en met name alleenstaande minderjarige asielzoekers zijn oververtegenwoordigd bij verschillende vormen van jeugdzorg. In Hengelo bleek dat deze jongeren veelal in een sociaal isolement verkeren en dat het hen aan een netwerk ontbreekt om te integreren (SMO, 2006).

3.7 Bekendheid van de jeugdzorg en het in contact komen met de jeugdzorg

1. De kindertelefoon heeft bij middelbare scholieren een veel grotere bekendheid dan het Jongeren Informatie Punt en het Bureau Jeugdzorg. Jaarlijks wordt de kindertelefoon ruim 200.000 keer gebeld. Het sms'en met de kindertelefoon, het chatten en de website van de kindertelefoon worden steeds populairder. Relaties, geweld en seksualiteit zijn de meest frequente onderwerpen. Het aantal gesprekken over geweldgerelateerde onderwerpen stijgt de laatste jaren sterk. 16% van de gesprekken

gaat hierover, in de grotere steden zelfs 20%. Onbekend is het aantal allochtone bellers. Naar de etniciteit wordt bewust niet gevraagd, maar in sommige gesprekken speelt de culturele of etnische achtergrond van het kind een rol (kindertelefoon.nl, december 2006).

2. Uit het onderzoek onder 215 scholieren, van 12-17 jaar, in Nijmegen (Bruggen Slaan) blijkt dat er geen significant verschil is over de bekendheid van de Kindertelefoon en Bureau Jeugdzorg. De Kindertelefoon geniet een grote bekendheid: 87%. De kinderen kennen de Kindertelefoon vooral van televisie, schoollessen, vrienden en folders. Allochtone kinderen zeggen significant minder vaak dat ze de Kindertelefoon van de televisie te kennen. Bureau Jeugdzorg heeft een lagere bekendheid: 44%. Ook hier weer geen significante verschillen tussen autochtone en allochtone leerlingen. De belangrijkste informatie bronnen worden nu gevormd door het eigen netwerk: familie, vrienden en schoollessen (Verstraten, 2006). De reactie hierop van medewerkers van Bureau Jeugdzorg Overijssel was, dat de aanmelding niet plaatsvindt bij Bureau Jeugdzorg, maar door andere instanties. Door deze instanties wordt de cliënt doorverwezen naar Bureau Jeugdzorg. De naamsbekendheid van Bureau jeugdzorg is daarom niet erg belangrijk.
3. In Nijmegen werd er wel verschil gevonden tussen autochtone en allochtone jongeren bij beantwoording van de vraag hoe ze in contact zouden proberen te komen, als ze dat zouden willen, met een hulpverlener. Autochtone jongeren zouden meer het internet raadplegen: 46 procent tegen 29,3 procent bij allochtone jongeren. Allochtone jongeren vragen eerder iemand uit het eigen netwerk, waarbij de moeder en leraren even hoog scoren. Autochtone jongeren raadplegen, binnen hun netwerk, ook als eerste hun moeder (Verstraten, 2006).

Groei jeugdzorg

4. Landelijk is tussen 1998 en 2002 het aantal gebruikers van de jeugdhulpverlening, de justitiële jeugdzorg en de zorg voor licht verstandelijk gehandicapte jeugdigen met 33% gegroeid tot 160.000. Ook bij de GGD zijn er vergelijkbare groeicijfers. De jeugdzorg krijgt niet alleen meer cliënten, maar ze zijn ook steeds jonger en er is een toename van zwaardere problemen. Tot slot is er ook een groei waarneembaar in het percentage meisjes in de jeugdreclassering (E-zine Jeugdzaken NIZW, 25-2-05). Of de problemen ook frequenter en zwaarder zijn dan in het verleden, of dat de weg naar de jeugdzorg beter gevonden wordt, is niet duidelijk. Helaas wordt niet overal naar etniciteit geregistreerd.
5. In Amsterdam met een percentage allochtone jeugd van 38%, is ruim 50% van diegenen die met Bureau Jeugdzorg Amsterdam in contact komt, van allochtone afkomst (E-zine Jeugdzaken NIZW, 19-3-04).

Marokkaanse en Turkse jongeren

6. Marokkaanse en Turkse jongeren komen nauwelijks bij instellingen van geestelijke gezondheidszorg, hoewel hulpverleners vermoeden dat ze relatief veel psychische problemen hebben. Dat blijkt uit een onderzoek van GGZ Nederland over 2003. Daarentegen blijken allochtonen vaker dan autochtonen te worden opgenomen naar aanleiding van een crisissituatie. Mogelijk wachten ze met het zoeken naar hulp, totdat de bom barst, aldus de onderzoekers. De reactie hierop van mevrouw Boedjarath, directeur van Mikado, landelijk kenniscentrum op het gebied van de interculturele

geestelijke gezondheidszorg, is: ‘veel geestelijk gezondheidsinstellingen zijn niet toegerust op de wensen van allochtone jongeren. Boedjarath vindt voorts dat de instellingen zich te afwachtend opstellen. Potentiële cliënten zouden actiever benaderd moeten worden (E-zine Jeugdzaken NIZW, 15-10-04).

7. Allochtone kinderen worden minder vaak behandeld voor gedragsstoornissen dan autochtone kinderen, terwijl een stoornis als adhd (hyperactiviteit) niet minder vaak voorkomt. Dit is opmerkelijk omdat uit promotieonderzoek van Zwirs bleek dat de symptomen die duiden op gedragsstoornissen (rusteloos, overactief, kan niet lang stilzitten) voor de verschillende etnische groepen hetzelfde zijn (Zwirs, 2006).

Nijmeegse onderzoek ‘Bruggen slaan’

8. 19,9% van de jongeren geeft aan dat ze wel eens problemen hebben gehad waar ze zelf niet uitkwamen, maar toch niet de hulp ingeroepen hebben van een hulpverlener. Hoofdredeën hiervoor waren dat een vreemde daar niets mee te maken heeft, het probleem dan meteen zo erg lijkt en de jeugdhulpverlener het probleem toch niet kan oplossen. De verschillen tussen autochtonen en allochtonen waren hierbij marginaal. Van de 12,5% van de jongeren die zegt wel eens naar een hulpverlener geweest te zijn, is het percentage allochtonen in overeenstemming van het percentage allochtonen in de steekproef (Verstraten, 2006).
9. De autochtone en allochtone jongeren zijn meestal doorverwezen door hun moeder (50%), hun vader (28,8%) of een leraar (29,6). Slechts 2 jongeren zijn uit zichzelf naar een hulpverlener gegaan. Meer allochtone jongeren (41,4%) dan autochtone jongeren (24,8%) geven aan dat problemen binnen de familie moeten worden opgelost. Nog geen 5% van de jongeren denkt dat hun familie zich voor hen zou schamen als hij/zij naar een jeugdhulpverlener zou gaan. Opvallend genoeg noemen autochtone jongeren dit 2 keer vaker dan allochtone jongeren (5,4% versus 2,7%) (Verstraten, 2006).
10. Bij een fictief probleemsценario bleek dat zowel autochtone als allochtone jongeren dit probleem het liefst bespreekt met iemand uit hun eigen omgeving. De autochtone jongeren geven hierbij de voorkeur aan hun moeder (47,2%), een vriendin (38,2%), een vriend (29,2%) en hun vader (25,8%). Bij allochtone jongeren bestaat er een andere voorkeur: een vriendin (39,0%), de moeder (24,4%), een zus (19,5%). De vader wordt niet snel geraadpleegd (12,2%) en komt zelfs na vriend of broer (Verstraten, 2006).
11. In geval er op school een vertrouwenspersoon zou zijn, die in de gaten heeft dat er problemen zijn, wordt er verschillend gereageerd op zijn/haar advies om met een jeugdhulpverlener te gaan praten. 47,7% van de autochtone jongeren zou dit doen, tegen 61,7% van de allochtone jongeren. Als het dan inderdaad tot een gesprek zou komen, dan denkt minder dan de helft van de jongeren hierover met anderen te praten. De meesten van hen (67%) zeggen het tegen hun moeder. Meer autochtone jongeren (62,3%) dan allochtone jongeren (25,8%) zouden ook hun vader op de hoogte brengen (Verstraten, 2006).
12. De keuze van de gesprekspartner is sterk afhankelijk van het soort probleem. Bij criminaliteit wordt er veel meer met broers, zus, vriend en vriendin gesproken dan met de ouders (autochtonen en allochtonen). Over onzekerheden over opleiding/werk en het geloof wordt juist veel met de ouders gesproken. Met name allochtone jongeren

praten veel met hun ouders over geloofskwesties. Vragen over seksualiteit worden door zowel autochtonen (31,6%) als allochtonen (28,0%) vooral met de moeder besproken (Verstraten, 2006).

13. Uit het onderzoek komt naar voren dat allochtone ouders professionele hulp in het algemeen niet afwijzen, maar dat eerst zelf wordt geprobeerd het probleem op te lossen. Pas als het probleem onhanteerbare proporties aanneemt wordt hulp gezocht bij personen buiten het eigen netwerk (Verstraten, 2006).

Suryoye

14. De meeste Suryoye ouders hebben een taalachterstand en zijn slecht geïntegreerd. Bovendien houden zij nog steeds vast aan hun eigen cultuur, gewoonten en rituelen. De jongeren, met veel contacten buiten de eigen gemeenschap, moeten daardoor schipperen tussen twee culturen, hetgeen veel problemen oplevert (Abdallah, 2005).
15. In een onderzoek onder honderd Suryoye (15-25 jaar, 70% jongens, alle schoolniveaus) in Enschede werd gevraagd hoe zij specifieke problemen zouden oplossen. De jongeren zouden vooral contact opnemen met familie en vrienden. De school en de huisarts worden ook regelmatig genoemd. Direct contact opnemen met professionele instellingen is een weinig genoemde optie (Abdallah, 2005). De meeste jongeren geven wel aan dat ze vinden dat hun ouders niet goed in staat zijn om adequaat om te gaan met de problemen van hun kinderen (Abdallah, 2006).
16. Jarabee heeft de ervaring dat zij veel cliënten uit de Suryoye gemeenschap had op het moment dat Jarabee een Suryoye medewerker in dienst was. Nu deze persoon niet meer werkzaam is bij Jarabee, zijn er ook geen Suryoye cliënten meer (Abdallah, 2006).

3.8 Meningen van allochtone jongeren en hun ouders over de jeugdzorg

Wantrouwen Somalische ouders

1. Somalische ouders in Nederland hebben een groot wantrouwen tegenover de jeugdzorg, de kinderbescherming en de politie. Ze zijn bang hun kinderen te verliezen. Onderzoekers die dit concludeerden, adviseren om bij problemen in gezinnen vertrouwenspersonen uit de Somalische gemeenschap in te schakelen. Daarnaast dienen jeugdhulpverleners zich te laten informeren over Somalische opvoedingsmethoden en over het oorlogsverleden van de Somaliërs (E-zine Jeugdzaken NIZW, 29-4-04).

Ouderconsulententeam

2. Gegevens over de kwaliteit van de jeugdzorg, zoals cliënten die ervaren, zijn schaars. In Zwolle deed een groep van zeven (autochtone?) ouders, het ouderconsulententeam, onderzoek naar de kwaliteit van de dagbehandeling van Trias Jeugdhulp. Over veel aspecten zijn de ouders tevreden, maar met name het punt informatievoorziening dient verbeterd te worden (E-zine Jeugdzaken NIZW, 24-3-05).

Werkwijze jeugdzorg

3. In de studie 'Bruggen Slaan' komen enkele meningen over Bureau Jeugdzorg naar voren. Er is nog niet veel onderzoek gedaan naar de positie van allochtone jongeren in

de jeugdzorg. Veel allochtone cliënten en hun ouders zijn slecht bekend met het fenomeen jeugdzorg. Bellaart heeft op dit terrein echter veel onderzoek verricht. Zijn conclusie is dat veel allochtone ouders een negatief beeld hebben van de jeugdzorg en dat zij bang zijn dat hun kind wordt weggehaald als ze contact opnemen met de jeugdzorg. Als extra drempel om hulp in te roepen wordt genoemd het feit dat veel allochtonen opgroeien in een 'schaamtecultuur' en de autochtonen meer in een 'bespreekcultuur'. Vollenbergh (2002) voegt daaraan toe dat de jeugdzorg beter aansluit bij de individualistische benaderingswijze van de autochtonen dan bij de familie gerichte levensstijl van de meeste allochtonen. Als er ondanks de genoemde drempels toch contact gezocht wordt met Bureau Jeugdzorg, dan loopt men weer tegen andere drempels aan. De aanmeldingsprocedure is nogal formeel en bureaucratisch, er weinig allochtone medewerkers zijn en er nog te weinig rekening gehouden wordt met de culturele achtergrond van de allochtone cliënten (Bellaart & Azrar, 2003; Van Essen, 2004). Door deze weinig aangepaste wijze van werken, is de kans groter dat de screening onvolledig gebeurt en dat de indicatiestelling in gevaar komt (Keen e.a. 2005). Ook de instellingen waar naartoe wordt doorverwezen hebben vaak niet de expertise in huis die nodig is. Allochtone cliënten hebben vaak andere verwachtingen van de hulpverlening dan de hulpverleners zelf. Zij verwachten meer praktische hulp en oplossingen en definiëren hun problemen vaak anders dan de hulpverlener, waardoor er miscommunicatie kan ontstaan (Bellaart, 1997; Bellaart & Azrar, 2003). Zowel allochtone ouders als autochtone hulpverleners zouden niet vrij zijn van etnische stereotypering. De allochtone ouders, met de angst dat hun kind wordt afgenomen, zullen niet alles willen vertellen. Autochtone hulpverleners zien bepaalde (vaak internaliserende) problemen over het hoofd en hebben vooral oog voor het externaliserende probleemgedrag (Vollebergh, 2002) (Verstraten, 2006).

Nijmeegse onderzoek 'Bruggen Slaan'

4. Uit het onderzoek onder de leerlingen kwam ook naar voren dat zowel autochtone als allochtone jongeren een vrij positief beeld hebben van de jeugdhulpverlening. De 12,5% van de jongeren die al contact had gehad met de jeugdhulpverlening had geen afwijkende mening hierover (Verstraten, 2006).
5. Autochtone en allochtone cliënten en hun ouders stellen zich, in het algemeen anders op ten opzichte van de hulpverleners: 'Autochtone ouders weten zich veel meer te verdiepen in de problemen die bij hen spelen. Die zitten bij belangenverenigingen, weten de forums voor elk ditje of datje op internet te vinden. Die zoeken actief hulp en zorgen ervoor dat er zorg komt, terwijl zij hetzelfde verdriet en acceptatieproblemen hebben. Hulpverleners gaan er ook vanuit dat cliënten conform deze wijze handelen' (Pels, 2002; Vollebergh, 2002). Het hebben van kinderen met ernstige problemen wordt door veel allochtone ouders ervaren als straf voor iets dat zij verkeerd gedaan hebben. Bij problemen zijn zij vaak niet op zoek naar een hulpverlening die op een psychologische werkwijze op zoek gaat naar oplossingen, Zij verwachten veel meer een oplossing voor het probleem. Het betrekken van de cliënt/ouders bij het zoeken naar een oplossing, kan averechts uitpakken. Een allochtoon gezin gaf aan weg te zijn gegaan nadat de hulpverlener hen gevraagd wat zijn zelf de beste oplossing voor het probleem was. 'Als we zelf een oplossing wisten, waren we niet daarnaar toegegaan. Wat heb je aan die hulp als je zelf moet bedenken wat je moet doen? Waar zijn ze dan voor?' Twee allochtone hulpverleners hierover: 'Als ze komen, willen ze meteen een oplossing: wij vragen en jij moet draaien. Dat leidt vaak tot een bepaalde gebiedende positie die ze ongewild innemen waardoor er al

meteen een scheve verhouding ontstaat tussen hulpverlener en hulpvrager. De allochtone cliënt/ouders vragen vaak om een meer directieve houding van de hulpverlener die met concrete oplossingen komt'. De hulpverleners in de jeugdzorg richten zich meer op het bespreekbaar maken van problemen, een gelijkwaardige rol tussen zorgvrager en aanbieder en het vergroten van het zelfsturende vermogen van de cliënt (Verstraten, 2006).

Bijlage 4. Vernieuwende projecten en werkwijzen

4.1 Inleiding

Deze bijlage bevat achtergrondinformatie van hoofdstuk 4. Het gaat niet altijd om activiteiten alleen voor allochtonen. Als het uitsluitend de allochtone doelgroep betreft, staat dit vermeld.

- 4.2 Jongeren
- 4.3 Gezinnen
- 4.4 Scholen
- 4.5 Jeugdzorginstellingen
- 4.6 Politie
- 4.7 Geïntegreerde projecten
- 4.8 Toekomstige projecten

4.2 Jongeren

Coaches en mentoren

1. Het Amsterdamse mentorproject Goal heeft in 2006 Europese subsidie gekregen en kan daarmee honderden extra jongeren aan een coach helpen. Goal heeft sinds 2004 jaarlijks 400 jongeren geholpen, en kan nu groeien naar 700 jongeren per jaar. De gemeente Amsterdam helpt met Goal jongeren tussen de 13 en 23 jaar met problemen of die in aanraking zijn geweest met criminaliteit en drugs, of jongeren die het op school redelijk doen, maar thuis weinig steun krijgen. De mentoren zijn Amsterdamse vrijwilligers die de jongeren gedurende een jaar wekelijks ontmoeten en hen helpen om hun talenten te ontwikkelen. (www.goal.amsterdam.nl) (E-zine Jeugdzaken NIZW, 7-11-2006).
2. Een andere variant van mentoring is het project 'Twintigers voor tieners' van de afdeling Noordwest Veluwe/Match Epe. De twintigers geven kwetsbare tieners, positieve aandacht en stimulans om hun zelfredzaamheid te vergroten en te voorkomen dat zij voortijdig de school verlaten, in de kleine criminaliteit belanden of een verslaving of depressie ontwikkelen. Hiervoor werd de Jan Renken Prijs van Humanitas toegekend (E-zine Jeugdzaken NIZW, 18-11-2003).
3. Ook het SMO heeft ervaring met het ondersteunen van mentoren van allochtone leerlingen van met name ROC-opleidingen in Overijssel (Variya.nl).
4. In Amsterdam meldden er zich binnen vier maanden vierhonderd personen die als mentor voor risicojongeren actief wilden worden, wat aangeeft dat vrijwilligers zich best voor een dergelijke taak willen inzetten (E-zine Jeugdzaken NIZW, 15-9-2004 en Contrast nr 17, 2004).
5. In 2004 werd door Humanitas een prijs uitgereikt aan een project dat gedetineerde Marokkanen van 18 tot en met 25 jaar helpt terug te keren in de maatschappij. Vrijwilligers, hoogopgeleide Marokkanen, stimuleren gedetineerden in het huis van bewaring in Scheveningen, om over hun eigen toekomst na te denken en hun verantwoordelijkheid te nemen (E-zine Jeugdzaken NIZW, 16-11-04).

6. Een boek van Forum handelt over voorbeeldpersonen voor allochtone jongeren: 'Jeugd met een boodschap: handleiding peermethode voor preventieactiviteiten met allochtone jongeren' (E-zine Jeugdzaken NIZW, 5-9-2003).
7. Een ander boek over dit onderwerp is van Paulides : 'Coaches en mentoren: het succes van rolmodellen voor allochtone risicjongeren (E-zine Jeugdzaken NIZW, 15-1-2004).

Sport

8. Sport wordt door velen gezien als mogelijkheid om jongeren meer binding te geven met leeftijdsgenoten en de omgeving. Ook biedt sport jongeren meer structuur en wordt er geleerd samen te werken en regels te accepteren. De BOS-projecten van de landelijke overheid zijn een belangrijke financier van deze projecten. Sportprojecten die zich specifiek richten op allochtone jongeren, zijn er nog niet veel. Meer recentelijk zijn verschillende sportbonden actief met dit onderwerp. Binnen de provincie Overijssel voert de Sportraad Overijssel, met ondersteuning van Variya, enkele projecten uit om sportverenigingen te ondersteunen bij hun interculturalisatieproces (Sportraad Overijssel en Variya).
9. Meer specifieke sportmogelijkheden zijn er voor allochtone jongeren die met justitie in aanraking zijn gekomen. Opvallend is dat in de berichtgevingen over 'jongeren' gesproken wordt en dat men waarschijnlijk alleen 'jongens' bedoelt.
10. Zestien jongeren voeren in Den Haag, onder begeleiding van professionele boks- en gedragstrainers, hun taakstraf uit. In dit project 'Opboxen' leren de jongeren zich aan regels te houden en zijn tegelijk stoer en sociaal. De combinatie van fysieke activiteit en het leren van regels werkt volgens een woordvoerder van de gemeente goed. 'De jongeren leven zich niet alleen fysiek uit, maar krijgen ook spelregels mee waar ze buiten de ring wat mee kunnen. Ze leren situaties verstandig op te lossen en geen eigen rechter te spelen.' (E-zine Jeugdzaken NIZW, 9-10-2006).
11. Stichting Jeugdhulpverlening Flevoland begon in 2003 al met het geven van judolessen aan een groep jongeren die een jaar lang in een woonvoorziening 'De Cursusgroep' wonen om hun sociale vaardigheden en gedrag te verbeteren. Er is juist voor judo gekozen, omdat judo het zelfvertrouwen en de zelfbeheersing vergroot en men leert rekening te houden met anderen (E-zine Jeugdzaken NIZW, 28-8-2003).

Antilliaanse Jongeren Forum Nederland

12. Een heel ander initiatief kwam van allochtone jongeren zelf. In 2004 werd het Antilliaanse Jongeren Forum Nederland opgericht, waarin Antilliaanse jongeren zich verenigen om niet alleen informeel, maar ook formeel elkaar steun te kunnen geven. Het AJFN heeft als doelen het bestrijden van geweld en criminaliteit, het verbeteren van de verstandhouding tussen politie en probleemjongeren en het monitoren van het overheidsbeleid over dit onderwerp (E-zine Jeugdzaken NIZW, 11-6-2004).

Peergroup

13. In Limburg is een succesvol gebleken aanpak uit België op scholen voor het voortgezet onderwijs geïntroduceerd. Werkzoekende jongeren krijgen een leerbaan op scholen aangeboden. Zij spreken leerlingen aan die bijvoorbeeld spijbelen, te laat

komen en pesten. Het project zou zo succesvol zijn, omdat jongeren elkaar aanspreken op hun gedrag (E-zine Jeugdzaken NIZW, 10-6-2004).

14. In de gemeente Venlo startte in dezelfde periode het project 'Focus op hangjongeren'. Dit project gaat uit van dezelfde gedachte, namelijk dat jongeren van dezelfde leeftijd meer ingangen tot de doelgroep hebben. Bij 'Focus op hangjongeren' gaat het om 'ervaringsdeskundigen' die ingezet worden in de strijd tegen overmatig drugs- en alcoholgebruik, gokken en overlast van hangjongeren (E-zine Jeugdzaken NIZW, 8-6-2004).

4.3 Gezinnen

Ondersteuning allochtone ouders

1. Veel allochtone ouders zitten met vragen waarvoor zij slechts met de grootste moeite antwoorden kunnen vinden. Dit heeft te maken met hun beperkte kennis van de Nederlandse voorzieningen, een eenzijdig ontwikkeld netwerk en moeilijkheden met het Nederlands. In Rotterdam is daarom de allochtonentelefoon opgericht (www.telemaat.org/ikzoekhulp/allochtonentelefoon.html).
2. In Den Helder startte in 2002 een project voor allochtone peuters en hun ouders. Eens per week komen de ouders en hun kinderen naar een kinderdagverblijf. Daar spelen de leidsters met de kinderen. De kinderen leren (samen) spelen en krijgen zo ook de Nederlandse taal onder de knie. De ouders kijken toe en krijgen informatie of advies over de ontwikkeling en de opvoeding van hun kinderen. Daarnaast worden de ouders gestimuleerd om bijvoorbeeld een taal cursus te gaan volgen. Deelname is één jaar lang gratis. Daarna kunnen de kinderen doorstromen naar de reguliere peuterspeelzalen (E-zine Jeugdzaken NIZW, 13-9-2002).

Centra voor Jeugd en Gezin

3. De landelijke overheid wil gezinnen en jongeren door middel van 'Centra voor Jeugd en Gezin' ondersteunen de hulp te vinden die zij nodig hebben. Het Centrum voor Jeugd en Gezin is voor iedereen die vragen en problemen over opvoeden en opgroeien heeft. Het centrum moet een herkenbare, laagdrempelige plek zijn met een duidelijk loket waar men gemakkelijk terecht kan. Bijvoorbeeld vlakbij school, buurt of wijk. Naast een vraagbaakfunctie moet het Centrum voor Jeugd en Gezin bij problemen ook snel hulp kunnen bieden en zorgen voor coördinatie van de hulp. Als specialistische hulp nodig is, moeten het centrum en bureau jeugdzorg zodanig samenwerken dat snelle toeleiding plaatsvindt naar geïndiceerde jeugdzorg of AWBZ-zorg (geestelijke gezondheidszorg of zorg voor licht verstandelijk gehandicapten). Voor een goede uitvoering is het essentieel dat het Centrum voor Jeugd en Gezin samenwerkt met onder meer de eerstelijnszorg (zoals de huisarts, verloskundige en kraamzorg), scholen, politie en bureaus jeugdzorg. Het centrum moet ook een partner zijn in de zorgadviesteams. (www.minvws.nl/kamerstukken/djb/2006/centrum-voor-jeugd-en-gezin.asp) (E-zine Jeugdzaken NIZW, 25-10-2006).
4. De invoering van deze nieuwe aanpak zal nog enige tijd op zich laten wachten, maar de voorbereiding is al gestart. Zo krijgen vijftienduizend gezinnen in zeven grote steden vanaf eind 2006 extra steun bij de opvoeding. Tot eind 2008 is voor het project 'Opvoeden in de buurt' een bedrag beschikbaar van 32,5 miljoen euro. De gemeenten

Amsterdam, Rotterdam, Den Haag, Utrecht, Eindhoven, Tilburg en Almere zijn de voortrekkers van het programma. In de praktijk zal bekeken worden op welke manier het steunen van gezinnen bij de opvoeding het beste kan worden georganiseerd. Het gaat daarbij om vragen als: wat is een goede invulling van de Centra voor Jeugd en Gezin, hoe werken deze centra samen met andere partijen in het jeugdbeleid, welke ambulante hulp kunnen gemeenten verzorgen vanuit de Centra voor Jeugd en Gezin? (www.minvws.nl) (E-zine Jeugdzaken NIZW, 31-10-2006). De gemeente Tilburg gaat deze extra subsidie gebruiken om 1150 risicogezinnen met jonge kinderen te bereiken. In ongeveer 960 situaties gaat het om lichte gevallen waarvoor sociale vaardigheidstrainingen en pedagogische spreekuren worden ingezet. De anderen komen waarschijnlijk voor gezinscoaching en gespecialiseerde gezinsverzorging in aanmerking (E-zine Jeugdzaken NIZW, 2-11-2006).

Vroegsignalering

5. De provincie Zuid-Holland begint in 2007 al met het extra investeren in vroegtijdige zorg voor gezinnen met problemen en in hulp aan jonge kinderen die bescherming nodig hebben. Het bureau jeugdzorg en de jeugdzorgaanbieders gaan intensiever samenwerken met de consultatiebureaus, de GGD, de jeugdgezondheidszorg en de gemeenten. Daarnaast gaan Provinciale Staten eigen middelen aanwenden om probleemgezinnen snel te helpen, bijvoorbeeld door de inzet van thuiszorg. (E-zine Jeugdzaken NIZW, 31-8-2006).
6. ZonMw, De Nederlandse organisatie voor gezondheidsonderzoek en zorginnovatie, stelt 8 miljoen euro beschikbaar voor onderzoek naar vroegsignalering van dreigende problemen bij opvoeden en opgroeien. Hiervoor kunnen subsidieaanvragen worden ingediend. Ook aanvragen voor onderzoek naar interventies om gesignaleerde risico's of problemen te verhelpen komen in aanmerking. Het betreft de probleemgebieden zoals genoemd in het rapport van de Inventgroep 'Helpen bij opgroeien en opvoeden - eerder, sneller en beter'. De looptijd van projecten kan liggen tussen de zes maanden en de vier jaar. Meer informatie is te vinden op www.ZonMw.nl/subsidiewijzer. De deadline voor de vooraanmelding is 17 januari 2007 (E-zine Jeugdzaken NIZW, 8-11-2006).
7. Het Zwolse project van de bezoekvrouwen van Travers heeft niet alleen landelijke bekendheid opgeleverd, maar werd ook bekroond door het Oranjefonds. De bezoekvrouwen, van allochtone afkomst, hebben een training gehad waarbij met name gewerkt werd aan communicatieve vaardigheden en kennis van de sociale kaart in Zwolle. Met ondersteuning van Travers vervullen zij een brugfunctie tussen allochtonen en diverse instellingen. Dat zij daar succesvol in zijn, blijkt niet alleen uit de toegekende prijs, maar ook uit het feit dat de jeugdzorginstellingen in Zwolle aangeven dat veel allochtone jongeren in contact komen met deze instellingen door informatie en/of advies van deze bezoekvrouwen. Door het stopzetten van subsidies is de voortgang van dit werk echter in gevaar gekomen (Travers.nl, 19-1-2006).
8. Over het algemeen is de heersende opvatting dat moeders een belangrijkere functie hebben in de opvoeding van de kinderen dan de vader. Binnen allochtone gezinnen zou dit nog duidelijker zijn. In de praktijk wordt er daardoor vaak voorbij gegaan aan de wens van veel autochtone vaders om ondersteuning te krijgen bij de opvoedingstaken. Zorginstelling Mediant GGZ speelde daar in Hengelo en Enschede in 2005 op in. Opvoedingsondersteuning wordt vooral gegeven aan Turkse en

Suryoye (Syrisch Orthodoxe) mannen die hun kinderen optimaal willen voorbereiden op een succesvolle toekomst in Nederland. Dit project ontving niet alleen een prijs van het NIZW, maar er kwamen ook spontane aanvragen van allochtone mannen en vrouwen om deze training te kunnen volgen (t.hoekstra@mediant.nl, tel. 074 2554242).

9. Het dilemma van allochtone ouders hoe aan de opvoeding van hun kinderen, ook buiten de deur, invulling te geven, komt aan de orde in het boek 'Onzichtbare ouders' van journaliste Kleijwegt. Allochtone ouders in Amsterdam-West, met kinderen op een zwarte vmbo-school, vertellen daarin wat ze van hun kinderen verwachten, de machteloosheid die ze hebben bij het zien dat hun kinderen radicaliseren en geen toekomst zien. Het boek staat in schril contrast met de uitspraken van de bestuurders dat het goed gaat met Amsterdam-West (E-zine Jeugdzaken NIZW, 22-4-2005).
10. De Nederlandse aanpak van jeugdige criminelen bestaat vooral uit individuele begeleiding van de jongeren, het aanleren van sociale vaardigheden en het oplossen van concrete problemen als wonen, scholing en werk. Uit onderzoek in opdracht van het Programma Politie en Wetenschap zijn de genoemde onderdelen weliswaar belangrijk, maar niet voldoende. Succesvolle projecten in Zweden, Engeland en Duitsland zijn allemaal gericht op de aanpak van gedragstoornissen. Met intensieve individuele begeleiding in combinatie met een gezinsgerichte aanpak worden opvallend goede resultaten geboekt. Een zestal buitenlandse projecten zouden in Nederland goed toepasbaar zijn ('Over de Grens', een verkenning van projecten voor probleemjeugd in Duitsland, Engeland en Zweden, E-zine Jeugdzaken NIZW, 19-12-03)

4.4 Scholen

Zorgadviesteam

1. In Enschede zijn Zorgadviesteam actief in het basisonderwijs en bij peuterspeelzalen om de kinderen in een zo'n vroeg mogelijk stadium hulp te geven (E-zine Jeugdzaken NIZW, 19-9-2005).
2. Een variant daarop bestaat in Eindhoven. Alle ouders kunnen bij een opvoedingsondersteuner terecht met allerlei vragen over hun kinderen. Via deze persoon wordt er ook doorverwezen naar andere instellingen (E-zine Jeugdzaken NIZW, 22-2-2005).

Peuter al screenen op problemen

3. Het screenen van zeer jonge kinderen op mogelijke problemen wordt in Limburg algemeen ingevoerd. Kinderen worden vanaf 2007 al in de peuterspeelzaal gescreend op mogelijke problemen. Speciale zorgadviesteam moeten alert zijn op signalen van peuters en kleuters die zich dreigen te ontwikkelen tot een 'probleemkind'. Deze team bestaan uit een schoolarts, een leerkracht, iemand van bureau jeugdzorg en een welzijnswerker van de gemeente. (E-zine Jeugdzaken NIZW, 29-9-2006). Hoe en wanneer kinderen, die niet naar de peuterspeelzaal gaan, worden gescreend, wordt niet vermeld.

4. Om de vroegsignalering te ondersteunen stelt de provincie Limburg 349 basisscholen in de gelegenheid om uiterlijk op 1 januari 2007 te starten met een extern zorgteam. Zo kunnen problemen bij kinderen eerder gesignaleerd en zwaardere zorg vaker voorkomen worden (E-zine Jeugdzaken NIZW, 22-11-2006). Ruim twee jaar eerder startte de provincie Limburg met deze activiteit op scholen in de regio Venlo (E-zine Jeugdzaken NIZW, 5-7-2004).

Begeleiding of behandeling op school

5. In plaats van doorverwijzing kan ook gestart worden met een speciale voorziening zoals in Urk gebeurt, met een peuterspeelzaal voor kinderen van twee tot vijf jaar die extra zorg nodig hebben. Ieder kind krijgt begeleiding of behandeling op maat (E-zine Jeugdzaken NIZW, 4-9-2006).

Voorschoolse educatie

6. Algemeen wordt aangenomen dat voorschoolse educatie goed zou zijn voor met name allochtone kinderen. Onderzoeksinstituut ITS vond echter dat kinderdagverblijven, peuterspeelzalen en speciale stimuleringsprogramma's vrijwel geen invloed hebben op de leerprestaties en de sociaal-emotionele ontwikkeling van kinderen. Dit zou ook voor allochtone kinderen gelden. De onderzoekers noemen de voor- en voorschoolse educatie echter geen weggegooid geld. Zij zijn voorstanders van vervolgp programma's om kinderen tijdens hun schooltijd te blijven ondersteunen (E-zine Jeugdzaken NIZW, 28-7-2003) (ITS 2003).

Gratis peuterspeelzalen

7. Amerikaans en Canadees onderzoek heeft uitgewezen dat gratis peuterspeelzalen voor kinderen van twee tot vier jaar, samen met opvoedingsondersteuning voor de ouders, ertoe leiden dat deze kinderen het beter doen op school en op latere leeftijd minder crimineel gedrag vertonen. Naast deze ondersteuning op zeer jonge leeftijd dienen de consultatiebureaus de kinderen tot minstens hun twaalfde jaar te volgen om psychische, lichamelijke en opvoedingsproblemen te signaleren. Jeugdadviseur en VU deeltijdhoogleraar opvoedkunde Hermanns stelt dat de benodigde investeringen zich zesvoudig zullen terugbetalen door minder schooluitval. Nu gaat ongeveer 60% van de kinderen tussen twee en vier jaar naar een peuterspeelzaal. Het gratis beschikbaar stellen van deze voorziening zal met name kinderen aantrekken uit een achterstandsituatie. Aparte voorzieningen voor deze groep hebben volgens Hermanns een averechts effect, omdat ze tot 'zwarte' peuterspeelzalen leiden die eventuele achterstand van deze kinderen eerdere versterken dan verhelpen (E-zine Jeugdzaken NIZW, 29-3-05).

Speciale scholen

8. In een aantal gemeentes worden aparte scholen opgericht voor kinderen die in de reguliere scholen voor te veel overlast zorgen of niet te handhaven zijn. Deze speciale scholen verschillen sterk in opzet.
9. Zo wil(de?) minister Van der Hoeven van Onderwijs met ingang van 2007 geld beschikbaar stellen om elk jaar 4500 probleemleerlingen buiten de school te plaatsen. Deze nieuwe opvang biedt intensieve begeleiding en duurt gemiddeld zes maanden, wat langer is dan de bestaande time-outprojecten (E-zine Jeugdzaken NIZW, 18-5-2004).

10. Al in 2004 had Rotterdam plannen voor een dergelijke school voor in totaal 150 leerlingen die spijbelen en grote overlast veroorzaken. In Rotterdam heeft deze school de term 'Tuchtschool' meegekregen. Daarnaast komen er nog 275 plaatsen voor moeilijk opvoedbare kinderen (E-zine Jeugdzaken NIZW, 10-2-2004). In hoeverre er naast een strenger (tucht) regime aandacht besteed wordt aan sociale vaardigheden en de sociale omgeving van deze jongeren, is niet duidelijk.
11. Het Nijmeegse voortgezet onderwijs begint met speciale middelbare scholen, en expertisecentra voor leerlingen met gedragsproblemen of problemen thuis. Ook jongeren die veel spijbelen of andere leerproblemen hebben kunnen op deze scholen terecht. Belangrijkste doel is dat de leerlingen een schooldiploma halen. De Nijmeegse scholen willen op twee locaties beginnen met deze 'orthopedagogische en didactische centra', ook wel zorglocaties genoemd. Eén richt zich volledig op de vmbo-leerling, de andere op de havo/vwo-leerling. Beide scholen moeten onderdak bieden aan maximaal tweehonderd leerlingen (E-zine Jeugdzaken NIZW, 17-10-2006).

Tegengaan schoolverzuim en voortijdig schoolverlaten

12. Op het gebied van het spijbelen zijn ook diverse projecten gestart. In 2003 kreeg de gemeente Deventer ondersteuning van het nationaal expertteam voor protestedenbeleid bij de aanpak van het schoolverzuim. De eerste actie was het in kaart brengen van de omvang van het probleem, wat er aan preventie gedaan wordt en wat andere steden op dit terrein doen (E-zine Jeugdzaken NIZW, 21-8-2003).
13. Januari 2003 startte er in Dordrecht een tweejarig project voor allochtone voortijdige schoolverlaters. Doel was 12-24 jarige allochtone jongeren gedurende drie maanden een intensieve begeleiding te geven. Er wordt uitgegaan van de mogelijkheden van de jongeren. Weer een opleiding volgen, een baan hebben en gestopt zijn met eventuele criminele activiteiten, worden als doelen genoemd (E-zine Jeugdzaken NIZW, 17-12-2002).
14. Na een succesvol verlopen proefproject voor de aanpak van probleemjongeren, is de aanpak ingevoerd in geheel Venlo en op scholen voor voortgezet en primair onderwijs in zes omliggende gemeenten. Een team van Bureau Jeugdzorg, de onderwijsbegeleidingsdienst en de politie behandelt de leer- en sociale problemen van de leerlingen. De uitval is sindsdien tot nul gereduceerd. Het aantal keren dat de politie moest optreden is nog maar 20% van wat het was (E-zine Jeugdzaken NIZW, 12-03-04).
15. Een hardere aanpak vindt plaats in Twente. Sinds mei 2004 hebben de rechtbanken in Almelo en Enschede extra zittingen om zaken van hardnekkige spijbelaars te behandelen. Om de schooluitval niet onnodig lang te laten duren, is de werkwijze aangepast en komt de spijbelaar al binnen één maand voor de rechter (E-zine Jeugdzaken NIZW, 5-10-04)
16. Ook in Zwolle wordt de zorg uitgesproken over spijbelende leerlingen. Er is een succesvol project geweest om dit tegen te gaan, maar dat is helaas stopgezet. Op de weblog Zwolle staat een bericht van januari 2005 over dit verzuim: *'Ook in Holterbroek is het schoolverzuim hoog, maar in die wijk gaat het vooral om allochtone jongeren. Hun aantal is op het gebied van spijbelen verontrustend hoog.'*

Dat het aantal allochtone schoolverzuimers daar groot is, heeft alles te maken met de etnische signatuur van deze wijk.’ (Weblog Zwolle januari 2005).

Het woordje ‘maar’ in de eerste zin zal voor velen schokkend zijn. De tweede zin doet het schoolverzuim af als een etnische karakteristiek, waarmee de schrijver zijn ethnocentrische kijk nog eens onderstreept. Het bovengenoemde citaat is dan ook een goed voorbeeld dat scholing op het gebied van interculturele communicatie en cultuurverschillen niet beperkt moet blijven tot hulpverleners.

4.5 Jeugdzorginstellingen

1. In 2003 stelde de provincie Overijssel geld beschikbaar voor honderdvijftig ‘Eigen Kracht’ conferenties. De methodiek is erop gericht de eigen mogelijkheden van het kind en de directe omgeving te mobiliseren en oplossingen dichterbij huis te zoeken (E-zine Jeugdzaken NIZW, 24-7-2003).
2. Ook in 2003 werd er in Zwolle een thuislozenteam, het T-Team gevormd, om de problemen van zwerfjongeren op een samenhangende manier aan te pakken. In het T-Team werken de gemeente, Bureau Jeugdzorg, Algemeen Maatschappelijk Werk, de Kerk, het Leger des Heils, Stichting Makoom en de Sociaal Pedagogische Dienst samen (E-zine Jeugdzaken NIZW, 2-5-2003).
3. Om cliënten beter te kunnen volgen en om informatie over hen te kunnen delen, werd door de jeugdzorgorganisaties in Overijssel een systeem ontwikkeld om cliënt- en hulptrajectgegevens uit te wisselen, onafhankelijk van het registratiepakket dat een organisatie gebruikt (E-zine Jeugdzaken NIZW, 11-11-2003). Een verdere uitbreiding van de elektronische cliëntendossiers van de jeugdzorg ligt in verschiet. Vanuit de landelijke overheid wordt erop aangedrongen dat ook de informatie van de huisartsen hieraan gekoppeld wordt. Uit onderzoeken van de Inspectie Jeugdzorg is namelijk gebleken dat juist uitwisseling van informatie over kinderen met problemen cruciaal is (E-zine Jeugdzaken NIZW, 18-10-2006).
4. Gedeputeerde Ranter van de provincie Overijssel, directeur Dirksen van Bureau Jeugdzorg Overijssel en directeur Krist van justitiële jeugdinrichting ‘De Sprengen’ deden eind 2004 het dringende advies aan minister Donner om jongeren in een jeugdgevangenis dichterbij huis te plaatsen. Voor het onderhouden van het contact met het sociale netwerk en voor de nazorg is dit beter (E-zine Jeugdzaken NIZW, 12-11-2004).
5. Het aandeel Islamitische jongeren dat wordt aangemeld voor de pleegzorg neemt toe, terwijl het aantal pleeggezinnen van allochtone afkomst nog maar zeer beperkt is. Een project van de pleegzorg in Flevoland heeft daarom, met succes, vijftien islamitische pleeggezinnen geworven. Het project wordt uitgevoerd in 2005-2006 (i.decuba@axion-flevoland.nl).
6. Expertisecentrum voor Jeugd Samenleving en Opvoeding (JSO, Gouda, 0182-547888) organiseert een eendaagse training waarbij de deelnemers leren hoe ze vijf themabijeenkomsten kunnen geven aan Antilliaanse ouders en hoe er aangesloten kan worden bij hun cultuur en leefsituatie.

7. Opvoedingsondersteuning wordt er ook sinds 2003 gegeven in Utrecht aan Marokkaanse ouders (E-zine Jeugdzaken NIZW, 24-6-2003).
8. In een deel van het land kunnen jongeren vanaf begin september 2006 via het internet rechtstreeks contact krijgen met een maatschappelijk werker uit de eigen regio. Zij kunnen via de site www.internethulpverlening.nl op ieder moment van de dag gratis en anoniem hulp vragen. Vijftien instellingen voor Algemeen Maatschappelijk Werk (AMW) bieden deze dienst nu aan. Door de eigen postcode in te voeren maakt de jongere een eigen (beveiligde) mailbox aan en stelt daar een vraag. Een maatschappelijk werker plaatst een antwoord in dezelfde mailbox. Met dit project wil het AMW jongeren bereiken die niet via de normale weg contact leggen met het maatschappelijk werk. Het streven is om uiteindelijk iedere jongere in Nederland op deze manier te bereiken (E-zine Jeugdzaken NIZW, 8-9-2006). Ingevoerde postcodes van adressen in Zwolle levert de mededeling dat deze regio niet meedoet met de internethulpverlening, maar er wordt wel doorverwezen naar Stichting de Kern.
9. Bijzondere aandacht verdient het proefproject van de Amsterdamse ggz-instelling Mentrum en Stichting Vangnet om de zorg voor allochtone meisjes met psychische problemen te verbeteren. Dit project is voorgedragen voor de Zorgvernieuwingsprijs (E-zine Jeugdzaken NIZW, 15-11-2006). Het unieke van dit project is dat het zich speciaal richt op allochtone meisjes. Deze doelgroep krijgt, waarschijnlijk onterecht, veel te weinig aandacht.
10. Binnen de Jeugdzorg wordt vaak gezegd dat men graag contacten wil met allochtone organisaties. Uit een onderzoek in Rotterdam bleek dat twee op de drie moskeeën een bijdrage willen leveren aan de integratie van moslimjongeren in de Nederlandse samenleving. Er is een wens om samen te werken met instellingen en er is behoefte aan professionele ondersteuning. De onderzoekers sporen met name instellingen voor jeugdwelzijn en jeugdhulpverlening aan om contact te zoeken met moskeevrijwilligers (E-zine Jeugdzaken NIZW, 24-6-2003).
11. GGZ Drenthe biedt in centrum 'De Evenaar' in Beilen de mogelijkheid voor specialistische behandelingen voor kinderen en jongeren van allochtone afkomst. Kinderen van wie de ouders in behandeling zijn, hebben vaak zelf ook psychische problemen. Zij worden gewoonlijk ergens anders behandeld. De Evenaar biedt de zorg voor ouders en kinderen nu onder één dak aan. Bij transculturele psychiatrie is er extra aandacht voor de eigen cultuur van de cliënt (E-zine Jeugdzaken NIZW, 4-12-2006).
12. De provincie Zuid-Holland en de gemeenten in Zuid-Holland Noord hebben samenwerkingsafspraken om te voorkomen dat jeugdigen die zorg nodig hebben, buiten de boot vallen. Specifieke afspraken zijn gemaakt hoe de verantwoordelijkheden op het grensvlak van jeugdbeleid en jeugdzorg verdeeld kunnen worden (E-zine Jeugdzaken NIZW, 23-6-2004).
13. Het meten van het succes van projecten is vaak een moeilijke en kostbare zaak. Sinds mei 2004 wordt er in justitiële behandelingsrichtingen gewerkt met 'de vragenlijst Taken en Vaardigheden Adolescenten (TVA)'. Deze vragenlijst beperkt zich niet tot afwijkend gedrag, maar meet ook de vaardigheden die de jongeren al wel beheersen. De score wordt vergeleken met de gemiddelde score van leeftijdsgenoten in Nederland

(E-zine Jeugdzaken NIZW, 10-3-2004). De resultaten van deze vragenlijsten zullen mogelijk ook helderheid verschaffen met welke vaardigheden met name gedetineerde allochtone jongeren moeite hebben. Op grond hiervan kunnen dan specifieke vaardigheidstrainingen opgesteld worden voor allochtone jongeren in het algemeen en voor ‘afglijdende’ allochtone jongeren in het bijzonder. Voorts lijkt een dergelijke vragenlijst ook bruikbaar buiten de justitiële behandelingsinrichtingen (Opmerking Jan Cornelis).

14. ‘Nabijheid door afstand en intimiteit : Do’s en don’ts bij online hulp aan allochtone jongeren’ van F. Schalken en A. Sbiti. Dit boek bespreekt de toegevoegde waarde van internet is om allochtone jongeren met lichte psychische problemen te bereiken.
15. ‘Wat is er aan de hand met Jamila : transculturele diagnostiek in de jeugdzorg’ van Kouratovsky, richt zich ook speciaal op de jeugdzorg aan allochtone jongeren (E-zine Jeugdzaken NIZW, 5-9-2003).
16. Het ‘Handboek Interculturele Zorg’ hoort in elke jeugdzorginstelling thuis, hoewel de inhoud zich niet alleen tot de jeugdzorg beperkt Deze ongeveer 1500 pagina’s tellende uitgave krijgt jaarlijks aanvullingen (Neef e.a. 1996).
17. In Brabant is het project ‘Paljas’ (Project aanpak lastige jongeren met antisociaal gedrag) uitgevoerd. De belangrijkste resultaten waren dat de deelnemende jongeren minder snel hun behandeling voortijdig afbraken en dat meer jongeren, met een ondertoezichtstelling in een justitiële jeugdinstelling, doorstroomden naar de reguliere jeugdzorg (E-zine Jeugdzaken NIZW, 24-3-05).

4.6 Politie

1. Alle scholen in het voortgezet onderwijs in Limburg hebben van de politie de dvd ‘Het keerpunt.....een k  erpunt’ ontvangen. Hierop zijn indringende interviews te zien met jeugdige gedetineerden en hun begeleiders (E-zine Jeugdzaken NIZW, 19-9-2005).
2. Het ‘Doe Effe Normaal’ programma van de politie Rotterdam-Rijnmond heeft de landelijke Politie Implementatie Prijs 2003 gewonnen vanwege het succes van het programma. Agenten geven voorlichtingslessen aan leerlingen van de groepen zeven en acht van de basisschool om normvervalsing en crimineel gedrag te voorkomen. Het wordt inmiddels ook in enkele andere landen uitgevoerd (E-zine Jeugdzaken NIZW, 16-12-2003).
3. Veel aandacht, met name van de media, krijgen projecten die zich richten op criminele jongeren. Meerdere bronnen maken melding van de lage effectiviteit van een harde aanpak van crimineel gedrag door alleen sneller en zwaarder te straffen. In het eindrapport HAK (Heldere Aanpak harde Kernjongeren) in Utrecht wordt vermeld dat het sneller opsporen en berechten van de jonge veelplegers niet het beoogde succes heeft opgeleverd. Van de 44 jongeren uit het project is er slechts   n uit de harde kern gestapt omdat hij vaste verkering kreeg, aldus het rapport (E-zine Jeugdzaken NIZW, 8-6-2004). Het bijzondere van dit bericht is dat een verandering in de persoonlijke

situatie van één van de ‘harde kernjongeren’ meer effect heeft dan een snellere opsporing en berechting (Jan Cornelis)

4. Eind 2003 prees de Tweede Kamer minister Donner van Justitie om het plan van aanpak voor jeugdcriminaliteit. Wel vond de kamer dat de minister zorg moet dragen voor een meer samenhangend beleid: onderwijs, preventie en repressie (E-zine Jeugdzaken NIZW, 5-9-2003).
5. Een aantal politiekorpsen liet in 2004 weten bezorgd te zijn over de mogelijke gevolgen van de bestraffende benadering van de jeugdproblematiek. De politie vindt deze werkwijze te eenzijdig, omdat preventie en hulpverlening hierbij niet aan de orde komen. Ook de informatie-uitwisseling over jeugdcriminaliteit voldoet volgens de korpsen niet, omdat het cliëntvolgsysteem nauwelijks gebruikt wordt (E-zine Jeugdzaken NIZW, 19-3-04).
6. Justitie is op zoek naar effectievere methodes om allochtone criminelen weer op het rechte pad te krijgen. Minister Donner overwoog om allochtone jongeren anders te bestraffen, zodat de gevoelswaarde van de straf overeenkomt met de gevoelstraf van autochtone jongeren. Directeur S. Harchaoui van het instituut voor multiculturele ontwikkeling, Forum, pleitte daarop voor een ‘bemoeistraf’ om de problemen met Marokkaanse en Antilliaanse criminelen aan te pakken. ‘Je moet je intensief met deze jongens bemoeien. Dat is de straf die het hardste aankomt, want dat willen ze niet’, aldus de directeur Harchaoui, voorheen werkzaam bij een rechtbank en zelf van Marokkaanse afkomst, stelt verder dat er meer allochtoon personeel moet worden aangetrokken bij de reclassering, de Kinderbescherming en Slachtofferhulp (E-zine Jeugdzaken NIZW, 28-11-03).
7. In hoeverre hebben alternatieve straffen effect? Professor Weijers van de Universiteit van Utrecht onderzocht de vooruitgang in het sociale gedrag bij jongeren die door Halt Amsterdam een leer- of werkstraf kregen opgelegd. De jongeren die een leerstraf kregen, moesten een sociale vaardigheidstraining volgen bij Bureau Jeugdzorg Agglomeratie Amsterdam. Bij driekwart van deze jongeren was er sprake van vooruitgang tegen slechts één vijfde van de jongeren die een werkstraf kregen. De training lijkt effectiever voor jongens dan voor meisjes. Voor jongeren die al over voldoende sociale vaardigheden beschikken, blijkt de training niet effectief te zijn (Ezine Jeugdzaken NIZW, 16-11-04).
8. Ook de politie maakt gebruik van intermediairs. Zo werden er in Roermond en Venlo elf politiejunoren ingezet om ongewenst gedrag van jongeren en jeugdcriminaliteit tegen te gaan (E-zine Jeugdzaken NIZW, 2-4-2004).
9. In Zoetermeer kregen criminele jongeren een interne opleiding bij de politie. Na het goed doorlopen van het traject kunnen ze samen met een wijkagent ingezet worden bij taken gericht op handhaving van de orde. Doel is deze jongeren ‘in het gareel te krijgen en economisch perspectief te geven’ (E-zine Jeugdzaken NIZW, 20-9-2005).
10. In Zaanstreek-Waterland was er een vergelijkbaar plan met de naam ‘Ambassadeurs van de politie’. Dit plan werd echter gestopt, omdat zich onder de aanmeldingen geen enkele allochtone jongere bevond, waardoor de financiering niet door kon gaan (E-zine Jeugdzaken NIZW, 15-12-2003). Je kunt je afvragen wat er ontbreekt in het eigen

netwerk en wat de redenen kunnen zijn dat allochtone jongeren zich niet aanmelden (Jan Cornelis).

11. Het geven van alternatieve straffen aan jongeren werkt in het algemeen goed. Het percentage 12-18 jarige jongeren dat tijdens het uitvoeren van een taakstraf afhaakt, is vrij klein (5%). Helaas haakt 84% van de ouders, van jeugdige criminelen onder de 12 jaar, af bij doorverwijzing naar een opvoedingscursus. Het vrijblijvende karakter van de cursus, de confrontatie met het eigen opvoedingsgedrag en het moeite hebben met het nakomen van afspraken worden als voornaamste redenen aangegeven (E-zine Jeugdzaken NIZW, 11-9-2002).
12. Eerder in dit rapport werd melding gemaakt van de speciale positie die Antilliaanse jongeren innemen. Eén van de karakteristieken van deze groep is dat veel Antilliaanse jongeren zich niet bij een bepaalde gemeente inschrijven als ze naar Nederland komen. Zo kunnen ze zich van gemeente naar gemeente verplaatsen zonder papieren sporen achter te laten. Op initiatief van de gemeente Rotterdam wil de politie juist voor deze groep een speciale databank oprichten, zodat deze jongeren beter gevolgd kunnen worden. Aan dit initiatief werken elf gemeentes mee (E-zine Jeugdzaken NIZW, 9-9-2003).
13. Succesvol was de aanpak van de Haagse politie om 'greep op de Antilliaanse jongeren' te krijgen. Het project Traha Brug (bruggen slaan) omvat een scala van activiteiten. Zo werd er contact gezocht met de moeders van de jongeren, was er aandacht voor het voorkomen van schooluitval en werd er bemiddeld voor werk en huisvesting. De al jaren stijgende criminaliteit onder deze groep is hierdoor niet alleen gestopt, maar is zelfs iets afgenomen (E-zine Jeugdzaken NIZW, 1-9-2003).

4.7 Geïntegreerde projecten

1. Meer en meer wordt er overgegaan op geïntegreerde aanpakken. Een voorbeeld hiervan is de werkwijze in Deventer. Om de problemen door overlastgevende jongeren beter het hoofd te bieden hebben tien organisaties en instellingen de handen ineengeslagen. Coach, een bestaand samenwerkingsverband voor jongeren, wordt het centrale meldpunt en gaat alle signalen uit wijken verwerken. Tevens coördineert Coach de acties. De aanpak is nu nog versnipperd. Allerlei instellingen en organisaties die zich bezighouden met jongeren treden op een eigen manier op, zodra zich problemen voordoen. Dit terwijl het vaak gaat om jongeren met meerdere problemen waarbij samenwerking door hulpinstellingen noodzaak is (E-zine Jeugdzaken NIZW, 21-11-2006).
2. De provincie Noord-Holland trekt de komende jaren geld uit voor de opvang van zwerfjongeren onder de 18 jaar. Er komen zogenaamde ketenregisseurs. Ook wil de provincie de doorstroom uit de eerste opvang verbeteren. Hiervoor geeft ze een impuls aan de voorzieningen die bedoeld zijn om jongeren te ondersteunen bij het opbouwen of herstellen van hun woonsituatie, relaties, dagbesteding, werk of schoolloopbaan (E-zine Jeugdzaken NIZW, 16-11-2006).
3. In de regio Midden-Limburg starten twee projecten om jongeren met gedragsproblemen toekomstperspectief te bieden. Met het project 'Leerwerkvoorziening

kasteel Baexem' krijgen jongeren met ernstig sociale problemen de kans om werkervaring op te doen in de horeca of in de 'groene ruimte'. De stichting Baanwijs is opgericht om jongeren tussen de 15 en 23 jaar die geen opleiding, betaald werk of uitkering hebben, geschikt te maken voor de arbeidsmarkt. Verschillende organisaties, waaronder jeugdzorg, politie en welzijnswerk werken mee aan dit project. De komende twee jaar moeten minimaal 100 jongeren deelnemen aan Baanwijstrajecten (E-zine Jeugdzaken NIZW, 2-10-2006).

4. Voor Antilliaanse jongeren zijn er opvallend veel projecten. Het onlangs geïnstalleerde Team Ondersteuning Participatie in Antillianengemeenten (TOPA) gaat projecten ondersteunen die onder andere voortijdig schoolverlaten, criminaliteit en jeugdwerkloosheid bij de Antillianen en Arubanen proberen terug te dringen. Inmiddels zijn er 123 projectvoorstellen ingediend. (E-zine Jeugdzaken NIZW, 7-9-2006)(www.justitie.nl).
5. In Zwolle ging in 2005 het project 'On Track Again' van start. Dit vierjarige project richt zich met name op Antilliaanse en Arubaanse jongeren. De drie hoofddoelen zijn het verminderen van het voortijdig schoolverlaten, meer jeugdige personen aan een baan helpen en het terugdringen van de criminaliteit onder deze groep (Website Kenniscentrum Grote Steden).
6. Een ander project speciaal voor Antillianen ging in 2003 in Breda van start: 'Direkshon Breda woon-werk-leertraject voor Antillianen'. Er zijn professionele coaches en er moeten contractuele afspraken nagekomen worden. Soortgelijke projecten lopen al langer in Tilburg, Dordrecht, Den Haag en Schiedam (E-zine Jeugdzaken NIZW, 17-9-2003).
7. Sinds 1999 is er in Amsterdam het programma 'Nieuwe Perspectieven' voor licht criminele jongeren. Jaarlijks doen 500 tot 700 jongeren mee met dit programma. 90% van hen rondt het traject ook af. Doel van Nieuwe Perspectieven is dat jongeren niet verder afglijden naar de zwaardere criminaliteit. Dit gebeurt door ze te helpen met een baan of een opleiding, het stimuleren van hobby's en door de situatie thuis in de gaten te houden. De resultaten worden zeer positief genoemd (E-zine Jeugdzaken NIZW, 16-6-2004).
8. Daarnaast is de gemeente Amsterdam een groep criminele jongeren 'in de watten gaan leggen'. De jeugd uit de zogenaamde harde kern krijgt woonruimte, een baan, schuldsanering en verdere begeleiding na ontslag uit justitiële jeugdinstituten als Den Engh en de Glen Mills School (E-zine Jeugdzaken NIZW, 3-2-2004).
9. Ook de gemeente Ede heeft een speciale aanpak om een paar honderd probleemjongeren voor verder afglijden te behoeden. Bij het overleg over, en de uitvoering van de verschillende projecten zijn niet alleen diverse instellingen betrokken, maar ook de jongeren zelf, hun ouders en belangenvertegenwoordigers. Onderdelen van het project zijn huiswerkbegeleiding, sollicitatietraining, positieve voorbeeldfiguren en sociale vaardigheidstrainingen. Een groep van ongeveer veertig jongeren, die zich schuldig maken aan ernstige strafbare feiten, valt buiten deze speciale aanpak. Voor deze harde kern komt geen extra geld meer beschikbaar. De politie in Ede volgt deze groep met acht daarvoor vrijgemaakte agenten (E-zine Jeugdzaken NIZW, 8-4-2004).

10. Het project 'Kansloze Marokkaanse jongeren' in Amersfoort heeft de Youth Award 2003 gewonnen. Het project zorgt voor de dagelijkse opvang van Marokkaanse jongeren uit achterstandswijken. Wekelijks doen ongeveer vijftig jongeren mee aan diverse sportactiviteiten. Het project wil de jongeren via een laagdrempelige voorziening begeleiden naar regulier werk (E-zine Jeugdzaken NIZW, 8-10-2203).
11. Een boek speciaal over goede projecten is 'Veelbelovend en effectief : overzicht van preventieprojecten en- programma's in de domeinen gezin, school, kinderen en jongeren, wijk' van Beumer e.a. (E-zine Jeugdzaken NIZW, 3-2-2004).

4.8 Toekomstige projecten

In 2006 verscheen het verslag van Van Eijck, van Operatie Jong, 'Diversiteit in het Jeugdbeleid'. Daarin wordt ook een 'Sturingsadvies' gegeven. Op grond van de gegeven adviezen mag verwacht worden dat de landelijke overheid in de toekomst meer geld ter beschikking gaat stellen om bepaalde projecten uit te voeren. De adviezen van Van Eijck behelzen vijf aandachtsvelden.

1. Opvang, educatie, werk

In het advies van Van Eijck worden de volgende onderwerpen genoemd:

- Verplichte betrokkenheid ouders bij taal- en ontwikkelingsprogramma's brede buurtschool
- Allochtone professionals op brede buurtscholen, in multiculturele wijken
- Dwingende afspraken gemeente en scholen over bevorderen gemengde scholen.
- Dekkende zorgstructuur rondom het onderwijs, met interculturele expertise
- Inzetten op mentoring en meer stageplaatsen voor allochtone jeugdigen

2. Opvoeding en bescherming

De acties genoemd in het aandachtsveld 'opvoeding en bescherming' zijn:

- Centrum voor jeugd en gezin moet inspelen op culturele achtergrond allochtone gezinnen
- Centrum voor jeugd en gezin werkt samen met allochtone organisaties en welzijnswerk
- Professionals in jeugdvoorzieningen verwerven interculturele competenties

3. Veiligheid

Ook wat betreft het aandachtspunt 'veiligheid' is er een verbreding in vergelijking met de huidige aanpak:

- Jeugdreclassering: gezinsgericht werken bij allochtone doelgroep
- Effectieve programma's What Works-criteria
- Nazorg: gericht op terugkeer in de samenleving
- Specifieke kennis: over eerwraak
- Problematiek Antilliaanse jongeren breder benutten

4. Sturing door wethouder jeugd

Ook op gemeentelijk niveau kunnen er door de adviezen van Van Eijck veranderingen verwacht worden, waarbij de wethouder jeugd een belangrijke rol krijgt:

- Verantwoordelijk voor positieverbetering allochtone jeugd
- Dwangmogelijkheden voor ouders die geen hulp willen aanvaarden

- Sturend beleid om allochtone doelgroep te bereiken
- Lokale monitor, registratie op etniciteit

5. Facilitering rijksoverheid:

De rijksoverheid zelf richt zich op verder onderzoek en monitoring:

- Onderzoek effectieve interventies, programma's allochtone jeugd
- Landelijke jeugdmonitor: indicatoren onderscheid naar etniciteit
- EKD: registratie op etniciteit

Zie voor meer informatie www.operatie-jong.nl

Bijlage 5. Meningen van de instellingen over de aanbevelingen

Medewerkers van de instellingen, die bij het onderzoek betrokken zijn, werden gevraagd hun mening te geven over de stellingen. In deze bijlage staan zowel deze stellingen weergegeven als de meningen van de contactpersonen van vier van deze instellingen hierover. Deze meningen kunnen afwijken van het officiële standpunt van de instellingen.

De waardering per aanbeveling werd gegeven middels een cijfers variërend van 1 tot en met 5. Hierbij staat het cijfer 1 voor een zeer lage waardering en het cijfer 5 voor een zeer hoge waardering. In deze bijlage staat per aanbeveling het gemiddelde van de 4 instellingen vermeld. Voorts werd gevraagd wat nodig is om de aanbeveling uit te kunnen voeren. Ook deze reacties staan vermeld.

1. Naamsbekendheid

Uit onderzoek in Gelderland is gebleken dat allochtone en autochtone jongeren in eerste instantie steun of advies zullen vragen aan personen uit hun eigen netwerk. Veel minder frequent worden professionele instellingen genoemd, zoals de kindertelefoon en huisartsen. Allochtone jongeren noemen ook leraren of mentoren. Bureau Jeugdzorg heeft weinig bekendheid. Allochtone ouders hebben helemaal weinig zicht op de mogelijkheden voor ondersteuning.

De jeugdzorg in Hengelo moet naar een dusdanige naamsbekendheid streven dat allochtone ouders en allochtone jongeren de jeugdzorg in Hengelo weten te vinden.

Reactie instellingen

- Waardering 4,2
- Zorg voor extra informatie naar verwijzers naar Bureau Jeugdzorg
- Scholing om allochtonen te benaderen en te motiveren
- Outreachend werken voor deze doelgroep
- Zorg dragen voor laagdrempeligheid
- Eerste lijns jeugdzorg medewerkers dienen bij te dragen voor een betere bekendheid van je jeugdzorg
- Sleutelfiguren binnen de allochtone groepen bekend maken met het werk van de tweede lijn
- Tijd nemen om contact te maken en vertrouwen te winnen

2. Informatievoorziening

Allochtone ouders en allochtone kinderen hebben veelal een onvolledig en onjuist beeld van de mogelijk- en onmogelijkheden van de verschillende vormen jeugdzorg. Met name de ouders die het Nederlands slecht beheersen en niet zelf in Nederland zijn opgegroeid, missen deze kennis. Onder meer hierdoor wordt er pas later contact gezocht met de jeugdzorg.

De informatievoorziening over de activiteiten van de jeugdzorg dient aangepast te worden aan hen die het Nederlands niet goed beheersen en aan degenen die onbekend zijn met de activiteiten van de Jeugdzorg (bijvoorbeeld vertaalde folders, aanpassingen op de websites van de instellingen, informatieverspreiding via allochtone zelforganisaties enzovoorts).

Reactie instellingen

- Waardering 3,6
- Inschakelen van Voorlichtsters Eigen Taal en Cultuur en bekendheid geven aan deze functie
- Algemene folders vertalen in het Turks
- Informatie op websites ook in het Engels en het Turks
- Intermediairs die binnen de allochtone groepen de PR verzorgen
- Via Triple P verspreiding van folders over de eerste en tweede lijns jeugdzorg
- Creëren van chat mogelijkheden voor jongeren
- Informatie op maat
- Willen investeren in ‘tijd nemen / contact maken / vertrouwen winnen’

3. Samenwerking Kindertelefoon en Bureau Jeugdzorg

In Gelderland geniet de Kindertelefoon onder zowel allochtonen als autochtonen een veel grotere bekendheid dan Bureau Jeugdzorg en het JIP.

Een nauwere samenwerking dan wel samengaan van de Kindertelefoon en Bureau Jeugdzorg is in het belang van de zorgverlening aan allochtone jongeren.

Reactie instellingen

- Waardering 2,2
- Het Centrum voor Jeugd en Gezin dient een telefoonnummer te hebben waar een ieder terecht kan met vragen. Voorkomen dat er te veel doorgeschakeld moet worden
- Zorg dragen voor een warme overdracht tussen Kindertelefoon en jeugdzorg
- Imago van de jeugdzorg verbeteren ‘Jeugdzorg is er om je te helpen, niet om je kind uit huis te plaatsen’
- De Kindertelefoon is al een onderdeel van Bureau Jeugdzorg Overijssel. Desgewenst kunnen kinderen rechtstreeks in verbinding worden gebracht met een medewerker van BJZO, ook via de chat
- De Kindertelefoon zelfstandig houden, maar wel een mogelijkheid voor eenvoudige doorverwijzing

4. Allochtone Oudertelefoon

Allochtone ouders hebben veelal een onvolledig beeld van de mogelijkheden van Bureau Jeugdzorg. Velen van hen beheersen het Nederlands onvoldoende en hebben weinig of geen ervaring met internet. Mondelinge informatie, het liefst in de eigen taal, werkt drempelverlagend.

Een allochtone oudertelefoon, in verschillende talen, zal de drempel voor de allochtone ouders verlagen om contact op te nemen met de jeugdzorg.

Reactie instellingen

- Waardering 3,0
- Een centraal nummer waar je alle informatie kunt krijgen via het CJG met doorschakelpunten+ ook zo via internet

5. Registratie etniciteit

Door het ontbreken, bij enkele instellingen, van registratie naar etnische afkomst van de cliënten is het niet mogelijk om na te gaan welke groepen onder- of oververtegenwoordigd zijn voor bepaalde hulpvragen en welke groepen frequenter de ondersteuning voortijdig verbreken. Door het gedeeltelijk ontbreken van deze registratie is het effect van bepaalde inspanningen ook niet goed te meten.

Registratie naar etnische afkomst dient bij alle jeugdzorginstellingen ingevoerd te worden.

Reactie instellingen

- Waardering 3,0
- Alle dossiers elektronisch maken en een koppeling tussen de systemen
- Er wordt vaak wel geregistreerd, maar er is zoveel fout aan de informatie dat er geen monitoring plaats vindt als er geen vraag om is / geen belangstelling voor is
- De individuele vraag van de cliënt is bepalend voor BJZO, los van zijn/haar etniciteit
- Moet niet in conflict zijn met privacy wetgeving

Veel instellingen registreren al naar etniciteit, maar deze gegevens worden niet geanalyseerd. Analyse van deze gegevens zal aantonen welke etnische groepen onder- of oververtegenwoordigd zijn bij bepaalde hulpvragen en wat het effect is van de huidige aanpak is.

Analyse van de registratiegegevens dient, zo mogelijk op gemeentelijk niveau, plaats te vinden. De resultaten dienen gebruikt te worden voor een verdere ontwikkeling van het beleid en de werkwijze van de instelling.

Reactie instellingen

- Waardering 4,0
- Elektronische dossiers. Registratie van welke klantgroepen hulp vragen, anders kun je geen beleid maken
- Voor algemeen jeugdbeleid kan etniciteit van belang zijn voor beleidsontwikkeling. BJZO kan een rol spelen om te monitoren in hoeverre individuele vragen gekoppeld zijn aan etniciteit

6. Allochtoon personeel

Allochtone medewerkers worden veelal als een verrijking van een team beschouwd. Taal- en cultuurkennis blijken in de praktijk voordelen op te leveren. Zij treden op als vraagbaak voor collega's en met name de eerste contacten met allochtone cliënten verlopen beter. Soms zijn er echter ook cliënten die liever niet door iemand van dezelfde etnische afkomst geholpen worden.

De samenstelling van het personeelsbestand van de jeugdzorg, met name de frontoffice, dient een afspiegeling te zijn van de demografische samenstelling van de doelgroep naar aantallen en etniciteit.

Reactie instellingen

- Waardering 4,0
- Moeilijk te realiseren omdat er binnen de doelgroep zeer weinig hoger opgeleiden zijn

- Zorgen voor meer dan één allochtone medewerker per team
- Culturele kennis gebruiken, verbreden van de organisatie
- Scholen van de autochtone medewerkers
- Actief beleid voor aanname allochtoon personeel
- Geschoold personeel

7. Overdrachtsgesprekken

Binnen de jeugdzorg wordt er vaak doorverwezen. De terugkoppeling of de doorverwezen persoon ook inderdaad is 'aangekomen', gebeurt niet altijd. Personen met een beperkt netwerk, drempelvrees, taalproblemen en zij die er tegen opzien weer het hele verhaal te moeten doen, dreigen bij een overstap naar een andere instelling eerder het spoor kwijt te raken.

Na een doorverwijzing dient er een terugkoppeling plaats te vinden of de cliënt inderdaad is aangekomen. Overdrachtsgesprekken, in aanwezigheid van de cliënt, moeten met name bij allochtone cliënten overwogen worden.

Reactie instellingen

- Waardering 4,2
- Digitale dossiers
- Warme overdracht
- Navragen of cliënt is binnengekomen
- Eventueel inschakeling van VETC'er
- Binnen BJZO proberen we die overdracht zo goed mogelijk vorm te geven, inclusief terugkoppeling
- De warme overdracht niet beperken tot één gesprek

8. Doorverwijzing

Doorverwijzing naar de lichtere vormen van jeugdzorg vindt regelmatig plaats door (school)artsen en scholen. De indruk bestaat dat er relatief weinig allochtonen op deze wijze doorverwezen worden naar jeugdzorginstellingen. Heerst er onder artsen en scholen een grotere weerstand tegen doorverwijzing? Weet men niet waar naar doorverwezen moet worden? Durft men allochtonen niet door te verwijzen om 'Nederlandse omgangsvormen' te leren? Of is er juist meer weerstand vanuit de allochtone gemeenschap?

De knelpunten met betrekking tot de doorverwijzing van allochtone jongeren door artsen en scholen verdient verder onderzoek.

Reactie instellingen

- Waardering 3,6
- Onderzoeken of dit bij de genoemde doelgroep het geval is
- Uit onderzoek is al gebleken dat doorverwijzing door een vrouwelijke hulpverlener niet altijd serieus genomen wordt
- Actieve voorlichting aan scholen en artsen

9. Geïntegreerde aanpak spijbelaars

Uit onderzoek, in Oost-Nederland, is gebleken dat 75% van de jongeren die in een jeugdgevangenis zit, hardnekkige spijbelaars zijn. Het tegengaan van spijbelgedrag wordt als belangrijke factor gezien voor het terugdringen van jeugdcriminaliteit.

Ook kan een verhoogde afwezigheid wegens ziekte wijzen op psychische problemen.

Naast het spijbelgedrag zijn er ook jongeren die bij geen enkele school staan ingeschreven (in Rotterdam 6 op de 1000 kinderen).

Afwezigheid op school door spijbelen en ziekte verdient een continue aandacht en een geïntegreerde aanpak.

Reactie instellingen

- Waardering 3,8
- Gevallen bespreken is zorgteam. Desnoods een aanpak met straf
- Hulpverleners die integraal onorthodox en intercultureel kunnen werken; bovendien moeten ze vasthoudend zijn
- Goede samenwerking en controle via gemeente tussen scholen, politie, jeugdzorg en leerplicht. Zorgadviesteams (ZAT) als intermediair gebruiken
- Wordt al voldoende gedaan
- Halt en ketenpartners hebben hiervoor een aanpak ontwikkeld

10. Interculturele communicatie en dienstverlening

Cultuurverschillen kunnen er de aanleiding voor zijn dat het werkelijke probleem pas veel later duidelijk wordt voor de hulpverlener, maar ook dat de therapietrouw van de cliënt zeer laag is of dat het contact na het intakegesprek al wordt afgebroken.

In het bijzonder intakers dienen de mogelijkheid te krijgen om geschoold te worden op de terreinen interculturele communicatie en interculturele dienstverlening. Voorts moeten zij, indien gewenst, af kunnen wijken van de gangbare intakeprotocollen en intaketijd.

Reactie instellingen

- Waardering 4,0
- Scholingen gesubsidieerd geven aan hulpverleners. Budget aanpassen omdat deze doelgroep extra uren kost
- Voorkomen dat cliënten steeds opnieuw hun verhaal aan een volgende hulpverlener moeten vertellen; direct koppelen aan iemand die blijft
- Goede contacten met sleutelfiguren van zelforganisaties, in gang gezet via de zorgstructuren in de gemeente; opleiding via Triple P (Positief Pedagogisch Programma)

11. Informatievoorziening allochtone moeders

Uit onderzoek in Nijmegen onder scholieren bleek dat zij, 'als ze een probleem zouden hebben', in de meeste gevallen hun moeder om raad zouden vragen. Op de tweede plaats werd het raadplegen van een vriendin genoemd. Hierbij was weinig verschil tussen de antwoorden van autochtone en allochtone kinderen. Een duidelijk verschil is wel dat de allochtone moeders minder kennis hebben van de jeugdzorg en voorts een te éénzijdig ontwikkeld netwerk hebben om hun zoon of dochter goed en snel door te kunnen verwijzen. In die gevallen dat er daadwerkelijk contact opgenomen is met de jeugdzorg, was het in de meeste

gevallen de moeder die dit adviseerde. Daarna waren het de leerkracht en de vader die deze rol vervulden. In Zwolle blijken de 'Bezoekvrouwen' een zeer belangrijke informatie/verwijsfunctie te hebben naar de Jeugdzorg

Allochtone moeders moeten voldoende kennis krijgen van de mogelijkheden van de jeugdzorg of zij moeten in hun eigen netwerk iemand kennen die ze daarbij kan helpen (bijvoorbeeld bezoekvrouw of voorlichtster eigen taal en cultuur).

Reactie instellingen

- Waardering 3,6
- Uitbreiding vrijwilligersprojecten als bijvoorbeeld Mim-Homestart
- Inzet van VETC'ers op de Centra Jeugd en Gezin
- Gastvrije ontvangst in de CJG
- Intermediairs binnen de doelgroepen
- Via de zelforganisaties
- Via de sleutelfiguren in de eerste lijns jeugdzorg
- Netwerken actief onderhouden
- Via de 'Koffie en Thee ochtenden' van Scala
- Laagdrempelig aanbod

12. Leraren als doorverwijzers

Hetzelfde onderzoek in Nijmegen toonde aan dat zowel allochtone jongeren als hun ouders het invoeren van professionele hulp als een oplossing zien. Het moment dat dit gebeurt, is in het algemeen echter later dan bij autochtonen, omdat allochtone gezinnen langer blijven proberen het probleem zelf op te lossen.

Het (te) late contact opnemen met de jeugdzorg door allochtone jongeren en hun ouders, kan deels beperkt worden door een actievere, doorverwijzende rol van de leraren, docenten en schoolartsen.

Reactie instellingen

- Waardering 3,6
- Scholing van de betrokkenen. Extra budget hiervoor
- Laagdrempelige hulp op die plekken; dus bij huisartsenposten en scholen
- Meer gebruik maken van de schoolnetwerken als ZAT

13. Voorschoolse opvang en opvoedingsondersteuning

Ervaringen in Canada en de Verenigde Staten tonen dat gratis voorschoolse opvang samen met een opvoedingsondersteuning voor de ouders ertoe leiden dat deze kinderen beter presteren op school en dat minder kinderen in de criminaliteit vervallen.

Met name in de wijken met grote armoede dient er gratis voorschoolse opvang te komen gecombineerd met opvoedingsondersteuning voor de ouders.

Reactie instellingen

- Waardering 4,0
- Goede contacten met de doelgroep en dit vanuit de consultatiebureaus regelen
- Dit kost extra tijd/geld, maar dit wordt later ruimschoots terugverdiend
- Dit kost geld. De politiek dient de prioriteit aan te geven
- Aanbod KPG (Klinisch Psychiatrische Gezinsbehandeling) vergroten
- Meer subsidiemogelijkheden voor voorschoolse opvang
- Meer informatie over voorschoolse opvang verstrekken
- Wel een beperkt bedrag laten betalen; geld geeft ook de waarde aan

14. Tijdig traceren en behandelen van jongeren met psychiatrische problemen

90 procent van de gedetineerde jongeren blijkt een psychiatrische stoornis te hebben. De grootste groep (73 procent) heeft een antisociale gedragsstoornis en bij meer dan de helft (55 procent) heeft het gebruik van drugs of alcohol tot psychiatrische problemen geleid (Vreugdenhil 2003).

Jongeren met een antisociale gedragsstoornis en/of met psychiatrische problemen ten gevolge van drugs of alcohol dienen zo vroeg mogelijk getraceerd en behandeld te worden.

Gedetineerde jongeren met een psychiatrische stoornis dienen tijdens hun detentie en daarna behandeld te worden.

Reactie instellingen

- Waardering 4,6
- Extra inzet voor nabehandeling
- Inzet van meer behandelaars. Daar budget voor vrijmaken
- Goede dossieropbouw via GGD en huisarts; zo nodig inschakelen van ZAT.
- Actieve rol van huisarts. Hij/zij is de sleutelfiguur
- Behandeling al starten voordat ze in detentie komen: bij Halt of RvdK, daar waar 'first de offenders' zijn

15. Sociale vaardigheidstraining

Kinderen die op de lagere school antisociaal gedrag vertonen, blijken een veel grotere kans te hebben te vervallen tot de zware criminaliteit.

Op de lagere schoolleeftijd dienen kinderen, bij het vertonen van antisociaal gedrag, voor kortere of langere tijd sociale vaardigheidstrainingen te volgen of een andere ondersteuning te krijgen.

Reactie instellingen

- Waardering 4,2
- Extra uren en info via scholen
- Trainingen breed aanbieden van licht tot zwaar (geïndiceerd)
- Ouders erbij betrekken. Hen ook trainen en ondersteuning bieden (opvoedingsondersteuning)
- Standaard aanbieden van deze trainingen, eventueel via onderlinge samenwerkingsverbanden met zorgaanbieders

16. Evenwichtig sociaal netwerk

Het programma Politie en Wetenschap vond dat een gebrekkig sociaal netwerk veel eerder de oorzaak is van een criminele carrière van allochtone jongeren dan afwijkende waarden en normen.

Allochtone jongeren dienen ondersteuning te krijgen bij het opbouwen van een evenwichtig sociaal netwerk (bijvoorbeeld mentoren, lidmaatschap verenigingen).

Reactie instellingen

- Waardering 4,0
- De extra financieringen die mogelijk zijn voor deze doelgroep moeten bekend zijn bij de professionals. Heldere regelgeving hiervoor via CJG
- Netwerk, vrije tijd, hobby en sport zijn belangrijk
- De zelforganisaties spelen hierbij een cruciale rol. Daar via de gemeente contact mee leggen en onderhouden

17. Allochtone hulpverleners, bezoekvrouwen en allochtone sleutelfiguren

In Zwolle gaven de jeugdzorg-instellingen aan dat veel, of zelfs de meeste, doorverwijzingen van allochtonen naar de jeugdzorg gebeurt door, of door bemiddeling van, de bezoekvrouwen. Ook worden een aantal allochtone sleutelfiguren, waaronder de voorlichtsters eigen taal en cultuur, als belangrijke verwijzers genoemd.

Tussen de verschillende jeugdzorgorganisaties in Hengelo verschilt het percentage allochtone medewerkers enorm: van 3% tot 30%, maar bij het merendeel ligt dit lager dan het percentage Niet-Westerse allochtone jongeren in Hengelo (17,4%, 1-1-2005).

Binnen de jeugdzorgorganisaties bestaat de wens om het percentage allochtone hulpverleners te verhogen, maar deze zijn sterk ondervertegenwoordigd onder de sollicitanten.

Door deze situatie bij de jeugdzorgorganisaties is het werk van de allochtone sleutelfiguren van evident belang voor de instroom van allochtone jongeren.

Zolang het moeilijk blijft voldoende allochtone hulpverleners te vinden, is een ondersteuning door allochtone sleutelfiguren van essentieel belang. Het aantal FTE's dat deze personen ingezet kunnen worden dient dan ook verhoogd te worden.

De contactpersonen van twee instellingen gaven aan hoe hoog het percentage van de FTE's, van de allochtone medewerkers en de ondersteuning door allochtone sleutelfiguren gezamenlijk, zou moeten zijn: 10% - 20%.

Reactie instellingen

- Waardering 3,8
- Prioriteit en geld om ze aan te stellen
- Actief en concreet beleid uitvoeren via werving, selectie en aanname

De contactpersonen van twee instellingen gaven aan hoe hoog het percentage van de FTE's, van de allochtone medewerkers en de ondersteuning door allochtone sleutelfiguren gezamenlijk, zou moeten zijn: 10% - 20%.

18. Ontmoetingen jeugdzorginstellingen en allochtone gemeenschap

In Zwolle zullen eind 2008 bijeenkomsten georganiseerd worden waarbij vertegenwoordigers van de jeugdzorginstellingen en van de allochtone zelforganisaties elkaar leren kennen, ervaringen zullen uitwisselen en van elkaar zullen leren.

De Gemeente Hengelo ondersteunt ontmoetingen tussen de jeugdzorginstellingen en de allochtone organisaties in de ontmoetingsruimtes van deze organisaties. Naast de kennismaking dienen de activiteiten en gevoelde knelpunten van deze allochtone organisaties aan bod te komen.

De jeugdzorginstellingen dienen, zo mogelijk gezamenlijk, zichzelf te presenteren aan vertegenwoordigers van formele en informele allochtone organisaties. Met name vrouwen dienen hierbij uitgenodigd te worden. De activiteiten en werkwijze van de jeugdzorginstellingen dienen bij deze ontmoetingen centraal te staan.

Reactie instellingen

- Waardering 4,0
- Draagvlak hiervoor creëren. Doen!
- Aan de slag
- Aansluiten bij bestaande informatie bijeenkomsten

Verschillende instellingen in Hengelo hebben succesvolle contacten met allochtone organisaties om ondermeer bekendheid te geven aan hun activiteiten. Op dit gebied lijkt er echter weinig samenwerking te zijn tussen de verschillende instellingen en de contacten lijken vooral plaats te vinden met de mannen.

De contacten met de allochtone zelforganisaties zullen waarschijnlijk nog succesvoller zijn als de verschillende instellingen samenwerken in die contacten en de allochtone vrouwen expliciet bij die contacten betrekken worden.

19. Contactpersonen interculturalisatie

Binnen alle jeugdzorginstellingen in Hengelo is ervaring met allochtone cliënten. Binnen enkele instellingen is de kennis/ervaring inzichtelijker gemaakt middels een werkgroep, een coördinator interculturalisatie en/of een beleidsnota. Uitwisseling tussen de organisaties, behoudens het gezamenlijk bespreken van casussen, is er nog niet.

Elke jeugdzorginstelling in Hengelo dient een intern en een extern aanspreekpunt (of coördinator) interculturalisatie aan te stellen, zodat er beter gebruik gemaakt kan worden van elkaars expertise en de blinde vlekken eerder zichtbaar worden.

Reactie instellingen

- Waardering 3,4
- Prioriteiten en uren vrijmaken voor zo'n coördinator
- Binnen de huidige zorgstructuur inbedden

20. Problematiek van allochtone meisjes

Allochtone jongens krijgen middels onderzoek en projecten veel meer aandacht dan allochtone meisjes. Allochtone meisjes zorgen nauwelijks voor overlast, maar gezien het grote aantal allochtone vrouwen met depressie, stress en spanningsklachten, is de gedachte gerechtvaardigd dat de problematiek onder allochtone meisjes veel groter is dan nu uit de omvang van de hulpvraag naar voren komt

Onderzocht dient te worden wat de specifieke klachten zijn van allochtone meisjes, hoe zij beter bereikt kunnen worden en hoe zij beter ondersteund kunnen worden.

Reactie instellingen

- Waardering 4,4
- Het basispakket van de JGZ dient zodanig te zijn dat deze problematiek wordt gesignaleerd
- Meer aandacht en onderzoek voor deze doelgroep
- Investeren ter voorkoming van grotere klachten later
- Ook hier weer de zelforganisaties een belangrijke rol gunnen
- Uit laten voeren door een allochtone onderzoeker

21. Nulmeting en monitoring

Variya heeft ervaringen met het helpen uitvoeren van interculturalisatie-nulmetingen, die later ook als monitorings- en evaluatie-instrument gebruikt kan worden. Deze nulmeting richt zich met name op de procedures en werkwijzen van de instelling, zodat er snel resultaten te zien zijn.

De gemeente Hengelo ondersteunt interculturalisatie metingen bij de Hengelose jeugdzorginstellingen om de voortgang van de interculturalisatie zichtbaar te maken.

Reactie instellingen

- Waardering 3,0
- Politieke keuze
- Metingen binnen de zelforganisaties zijn nog belangrijker

22. Interculturalisatie

Om interculturalisatie (instroom van allochtoon personeel, aanpassingen binnen de organisatie en een aangepast dienstenpakket) duurzaam te kunnen realiseren, blijkt het nodig dat dit onderwerp door het management gedragen en uitgedragen wordt.

De managementteams van de verschillende jeugdzorginstellingen in Hengelo beschikken over een beleidsdocument interculturalisatie en voeren dit uit. De gemeente Hengelo borgt de inhoudelijke ondersteuning om dit te kunnen realiseren.

Reactie instellingen

- Waardering 3,0
- Hiervoor is draagvlak binnen de organisaties nodig: voorlichten en overtuigen
- De gemeente kan middels de verstrekte subsidie hier sturing aan geven

23. Centrum voor Jeugd en Gezin (1)

Op regionaal niveau is Hengelo samen met veertien andere gemeenten uit de regio bezig met de voorbereiding van de Centra voor Jeugd en Gezin. In de projectgroep zitten de vier kernpartners te weten Carint, Bureau Jeugdzorg, Algemeen Maatschappelijk Werk en de Gemeente. Deze realisatie van de Centra voor Jeugd en Gezin kan als unieke kans gezien worden om de allochtone doelgroep beter te bereiken en na te gaan in hoeverre het dienstenaanbod aan deze doelgroep aangepast dient te worden.

Binnen het werk van de projectgroep Centra voor jeugd en Gezin dient interculturalisatie als specifieke speerpunt opgenomen te worden. Bij voorkeur dient er een projectgroepslid voor deze taak aangetrokken te worden. Hij/zij rapporteert aan de contactpersonen interculturalisatie van de verschillende instellingen en hij/zij wordt ook door hen ondersteund.

Reactie instellingen

- Waardering 4,0
- Draagvlak creëren binnen de organisaties; voorlichting geven, overtuigen
- De gemeente heeft alleen grip op de gemeentelijke gesubsidieerde instellingen

24. Centrum voor Jeugd en Gezin (2)

Het besluit om te komen tot Centra voor jeugd en Gezin komt vanuit de overheid. Over hetgeen medewerkers vanuit de Jeugdzorg en cliënten voor ideeën en wensen hebben, kan alleen maar geregist worden.

De gemeente Hengelo, managers, hulpverleners, allochtone- en autochtone cliënten en hun ouders dienen naar hun wensen gevraagd te worden ten aanzien van de taken en werkwijze van de Centra voor Jeugd en Gezin.

Reactie instellingen

- Waardering 4,5
- Allochtone cliënten erbij betrekken; mee laten denken en mee laten doen is van essentieel belang
- Open deur!
- Ook voor niet allochtonen

25. Zorgvraag allochtone jongeren

Zeven van de negen instellingen in Hengelo gaven als knelpunt aan dat allochtone jongeren andere verwachtingen van de hulpverlening hebben dan autochtone jongeren. Onduidelijk is of dit komt door een verkeerde beeldvorming die de allochtone jongeren hebben van de mogelijkheden van de jeugdzorg en/of dat zij een andere zorgvraag hebben dan autochtone jongeren.

De afwijkende verwachtingen die allochtone jongeren van de jeugdzorg hebben t.o.v. autochtone jongeren rechtvaardigt een onderzoek in hoeverre de voorlichting en/of de hulpverlening aan allochtone jongeren aangepast dient te worden.

26. Gebruikmaking van de opgedane ervaringen

De jeugdzorginstellingen bleken niet op de hoogte te zijn van onderzoeken die in Hengelo hadden plaatsgevonden met betrekking tot de zorg aan allochtone jongeren.

De jeugdzorginstellingen in Hengelo hebben echter wel ervaring opgebouwd met het bereiken en werken met de allochtone doelgroep. Deze ervaringen zijn niet vastgelegd of de rapportages zijn niet breed verspreid.

Om beter gebruik te kunnen maken van elkaars ervaringen en van de uitgevoerde onderzoeken dienen rapportages breed verspreid te worden. Een centrale coördinatie voor deze uitwisseling lijkt gewenst.

Variya staat voor
een actieve
betrokkenheid en
participatie van
burgers, instellingen
en overheid
bij de samenleving

Variya
Wierdensestraat 39c
7607 GE Almelo
telefoon 0546 - 54 20 20
fax 0546 - 54 20 30

email: info@variya.nl
www.variya.nl

